

Programmabegroting 2023

INHOUDSOPGAVE

LEESWIJZER.....	
ALGEMENE INLEIDING EN AANBIEDING DOOR HET COLLEGE.....	
PROGRAMMA'S	
PROGRAMMA 1; Bestuur, regio en middelen	9
PROGRAMMA 2; Sociaal Domein.....	17
PROGRAMMA 3; Ruimte en leefomgeving	25
MEERJARENBEGROTING EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	35
OVERZICHT KOSTEN VAN OVERHEAD	36
PARAGRAFEN	
1. Lokale heffingen	38
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	45
3. Kapitaalgoederen	60
4. Financiering.....	65
5. Bedrijfsvoering.....	71
6. Verbonden partijen	74
7. Grondbeleid.....	87
FINANCIËLE BEGROTING	
Overzicht van baten en lasten	92
Gehanteerde kaders voor de begroting 2023	94
Verschillenanalyse	95
Overzicht van incidentele baten en lasten	97
Overzicht van structureel begrotingsresultaat.....	99
Meerjarig overzicht van de vermogenspositie.....	100
Geprognosticeerde balans per begin en eind 2021 en 2022-2026.....	101
EMU-saldo	101
Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld	102
Begroting en het meerjarenperspectief.....	104

Voor u ligt de Programmabegroting 2023 – 2026. De doelen, resultaten en inspanningen uit de door uw raad vastgestelde Richtmonitor 2023 zijn opgenomen in deze programmabegroting 2023. Daarmee zijn de doelen, resultaten en inspanningen die waren gebaseerd op de Samenwerkingsagenda geactualiseerd aan de hand van de door uw raad vastgestelde Omgevingsvisie. De doelen, resultaten en inspanningen die u leest in de programmabegroting geven daarmee een vertrouwd en geactualiseerd beeld.

Opbouw begroting

De begroting is als volgt opgebouwd:

In de algemene inleiding en aanbidding door het college worden de belangrijkste ontwikkelingen voor het komende jaar toegelicht. De beleidsvelden zijn ondergebracht in drie programma's. Per programma zijn programmadoelen, de maatschappelijke resultaten en de hiervoor benodigde inspanningen in de integrale monitor beschreven. Per programma is onderstaande indeling aangehouden.

Introductie

Per programma zijn de belangrijkste onderwerpen uit de Richtmonitor beschreven. Hierbij is beschreven wat de wettelijke taken zijn en welke werkzaamheden wij in samenwerkingsverbanden uitvoeren.

Programmadoelen

De programmabegroting is ingedeeld in drie programma's. Per programma zijn de programmadoelen en de maatschappelijke doelen uit de Samenwerkingsagenda in beeld gebracht.

Maatschappelijke doelen

Per maatschappelijk doel/per maatschappelijk thema is beschreven wat het hoofddoel is en wat we willen bereiken. Dit zijn de onderwerpen waarvoor raadsbrede steun is op de inhoud en op de koers en waarvoor mandaat is gegeven aan het college. De raad laat de uitvoering van deze onderwerpen over aan het college, onder voorwaarde dat het college verantwoording aflegt over deze onderwerpen. Per maatschappelijk doel is daarom ook verwoord wat we gaan doen (inspanningen) om dit doel te bereiken en hoe we dat meten.

Voor bepaalde inspanningen was via de richtmonitor extra geld beschikbaar gesteld in voorgaande begrotingen. Het gaat hier om geld voor het Klimaatakkoord en extra geld voor de wegen. Deze budgetten zijn toegevoegd aan de reguliere begroting. Daarmee kunnen alle inspanningen uit de Richtmonitor uitgevoerd worden binnen de reguliere budgetten per programma. De wijzigingen die in de reguliere budgetten zijn aangebracht, zijn toegelicht in de presentatie bij de Richtbrief 2023 en in de presentaties bij deze begroting.

Verder geven we in deze begroting per programma inzicht in de opbouw van de baten en lasten. Na de programma's volgen de paragrafen waarin op zeven belangrijke beleidsterreinen,

die niet programma gebonden zijn, inzicht wordt gegeven in belangrijke ontwikkelingen voor het begrotingsjaar 2023.

Tot slot wordt in de financiële begroting onder andere stilgestaan bij de kaders voor de begroting 2023, de reservepositie van onze gemeente en het meerjarenperspectief tot en met 2026.

Nieuw in de begroting

Bij de behandeling en vaststelling van de Richtnota 2023-2026 zijn geen amendementen ingebracht. Deze begroting is daarmee gebaseerd op de financiële en beleidskaders, zoals in de Richtnota zijn vastgesteld. Wel heeft een aantal ontwikkelingen er toe geleid dat het meerjaren begrotingsresultaat nu een ander beeld geeft dan bij de Richtnota. Dit is hieronder toegelicht.

Reguliere taken

De gewenste bijstellingen voor de reguliere taken, zoals per programma toegelicht in bijlage 2 van de Richtnota, zijn verwerkt in deze begroting.

Richtmonitor

De inhoudelijke kaders van deze begroting zijn gebaseerd op de door u vastgestelde Richtnota 2023.

Focus met ambitie

Naast de budgetten voor de inspanningen vanuit de reguliere taken en de Richtmonitor zijn in deze begroting ook bedragen opgenomen voor de uitvoering van de ambities voor Focus met ambitie uit de vorige raadsperiode. Het gaat hier om stelposten in verband met het Masterplan sportpad (nieuwbouw KC Noord, nieuwbouw zwembad de Tweesprong, herinrichting Sportpad) en stelposten in verband met uitbreiding Kaskade (uitbreiding school + infrastructuur en parkeren). Deze stelposten zijn kaderstellend voor het budget dat later beschikbaar is op het moment dat de voorstellen worden uitgewerkt in een kredietaanvraag aan uw raad. Zie voor de beschikbaar gestelde budgetten overzicht III in deze begroting.

Ontwikkelingen na het vaststellen van de Richtnota

In 2022 zien wij een toename van het aantal BUIG cliënten. In de Voortgangsmonitor 2022 hebben wij u hier ook over geïnformeerd. Wij gaan er in onze meerjarenbegroting vanuit dat het aantal cliënten in de komende jaren op dit hogere aantal van 300 zal blijven. In de eerste jaren levert dit een nadeel op. In de latere jaren zal de bijstelling van de uitkering vanuit het rijk het nadeel weghalen. Naast hogere lasten door de uitkeringen zelf, heeft de toename van het aantal bijstandsontvangers ook tot gevolg dat de uitvoeringskosten vanuit de DVO met Alphen hoger worden.

Door wijziging van het woonplaatsbeginsel verwachten wij in (2022 en) 2023 hogere lasten voor de jeugdzorg. Deze hebben wij in de begroting 2023 verwerkt. Voor 2024 ev. maakt dit onderdeel uit van de uitkomst van de aanbesteding jeugdzorg. Voor de aanbesteding zelf is een projectleider aangetrokken, waarvoor de kosten ook zijn geraamd in deze begroting.

Verder was de compensatie vanuit het Rijk voor de hogere kosten voor de jeugdzorg conform de afspraken met de Toezichthouder in de begroting opgenomen met een stelpost van 75%. In de zomer is door BZK en de Toezichthouder aangegeven dat deze stelpost op 100% kan worden gezet. De gemeenten krijgen daarbij wel de opdracht om zowel bij de baten als bij de

lasten rekening te houden met bezuiniging als gevolg van de hervormingsagenda. Ook deze aanpassingen zijn verwerkt in deze begroting.

Tot slot zijn er nog een aantal bijstellingen doorgevoerd in de begroting op basis van de begrotingsstaten. Deze hebben per saldo een negatief effect op ons meerjarenbeeld. Dit komt voornamelijk door de toegenomen financieringskosten en door de toename én de versnelling van de geplande investeringen. Tijdens de context en kadersavond worden deze wijzigingen ten opzichte van de vastgestelde kaders bij de Richtnota 2023-2026 gepresenteerd en toegelicht.

ALGEMENE INLEIDING EN AANBIEDING DOOR HET COLLEGE

Inleiding

Voor u ligt de Programmabegroting 2023 en de Meerjarenbegroting 2024–2026. De Programmabegroting is opgesteld in een periode waarin we te maken hebben met flinke uitdagingen. We hebben een intensieve coronaperiode achter de rug en zijn nu in een fase waarin we leren omgaan met het virus. We zijn trots op de veerkracht van de dorpen en de wijze waarop de inwoners, ondernemers, instellingen en verenigingen zijn omgegaan met de ingrijpende maatregelen om het virus onder controle te krijgen. Naar het zich nu laat aanzien, kunnen we het Coronavirus nog niet achter ons laten. Er komen ook andere uitdagingen op ons af. De oorlog in Oekraïne leidt tot een extra vluchtelingenstroom en doet de energieprijzen stijgen tot grote hoogte met enorme financiële gevolgen voor inwoners en bedrijven. Tegelijkertijd kampen we met een klimaatcrisis die een energietransitie vraagt en de stikstofdiscussie heeft grote gevolgen voor de toekomst van onze boeren. Dit zijn uitdagingen die onze gemeentegrenzen te boven gaan, desondanks zien wij mogelijkheden om lokaal én regionaal het verschil te kunnen maken.

Raadsakkoord

Natuurlijk was 2022 ook het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen. Op 16 maart gingen onze inwoners naar het stembureau en op 30 maart werd de nieuwe raad geïnstalleerd. Dit betekent dat deze Programmabegroting 2023 de eerste begroting is van een nieuwe raad en een nieuw college. Daarnaast heeft uw raad unaniem het raadsakkoord vastgesteld: “Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen”. In dit raadsakkoord zijn de kaders en activiteiten voor de komende jaren omschreven. In het raadsakkoord is de opdracht aan het nieuwe college meegegeven om voor het eind van 2022 het raadsakkoord uit te werken in een college uitvoeringsprogramma. Dit maakt de Programmabegroting in dit jaar een bijzonder document.

Bijzonder begrotingsjaar

De opdracht om het Raadsakkoord uit te werken in een CollegeUitvoeringsProgramma (CUP) in combinatie met het opstellen van een Programmabegroting leidt tot een afwijkende situatie. De Programmabegroting borduurt voort op besluiten van het vorige college. Uitvoering van taken die wij als nieuw college ook (deels) ondersteunen. Tegelijkertijd werken we als college ook aan de doelstellingen van de nieuwe raad zoals verwoord in het Raadsakkoord. Dit betekent dat een deel van de in de Programmabegroting opgenomen doelstellingen en taken niet meer worden uitgevoerd, maar worden vervangen door doelstellingen in het raadsakkoord. Dit betekent ook dat de relevantie van enkele in de Programmabegroting opgenomen prestatieindicatoren is afgenomen. Aangezien de Programmabegroting voor 15 november 2022 aan de provincie Zuid-Holland dient te worden toegestuurd ter voorkoming van preventief toezicht, stelt dit ons helaas niet in staat de Programmabegroting aan te passen aan de doelstelling van de nieuwe raad.

Verdere ontwikkeling Programmabegroting

Na het vaststellen van de Programmabegroting en het Collegeuitvoeringsprogramma, gaan wij aan de slag met de verdere ontwikkeling van de Programmabegroting. Een programmabegroting 2024 nieuwe stijl, waarin het CUP is verwerkt en waarover wij graag met u van gedachten wisselen om te komen tot een moderne en bij uw wensen aansluitende p&c cyclus.

Tot slot

De eerdergenoemde stijging van met name de energielasten raakt vrijwel iedereen. Het kabinet neemt maatregelen om door middel van een zogenoemd ‘plafond’ de kosten voor burgers te dempen. Ook het college ervaart op lokaal niveau de toenemende druk van de stijgende prijzen voor onze inwoners. Daarom onderzoekt het college de mogelijkheden om onze inwoners hierin eenmalig tegemoet te komen. Bij de behandeling van de Programmabegroting 2023 denken wij graag met u na over de gewenste oplossing hiervoor.

PROGRAMMA'S

In dit onderdeel wordt per programma voor het begrotingsjaar inzicht gegeven in de doelstellingen, belangrijke ontwikkelingen en de besteding van het geld.

De gemeenteraad heeft het beleid zoals vastgelegd in de Samenwerkingsagenda 2018-2022 vastgelegd in drie raadsprogramma's:

- Programma 1 - Bestuur, regio en middelen
- Programma 2 - Sociaal domein
- Programma 3 - Ruimte en leefomgeving

Leeswijzer en uitvoering

Leeswijzer

In het raadsakkoord 'Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen' is er op 11 thema's gezocht naar het standpunt waar een meerderheid voor in de raad is.

Met deze benaderingswijze is een gezamenlijke koers vastgesteld voor de komende periode en heeft de raad opdracht gegeven aan het college om dit verder uit te werken.

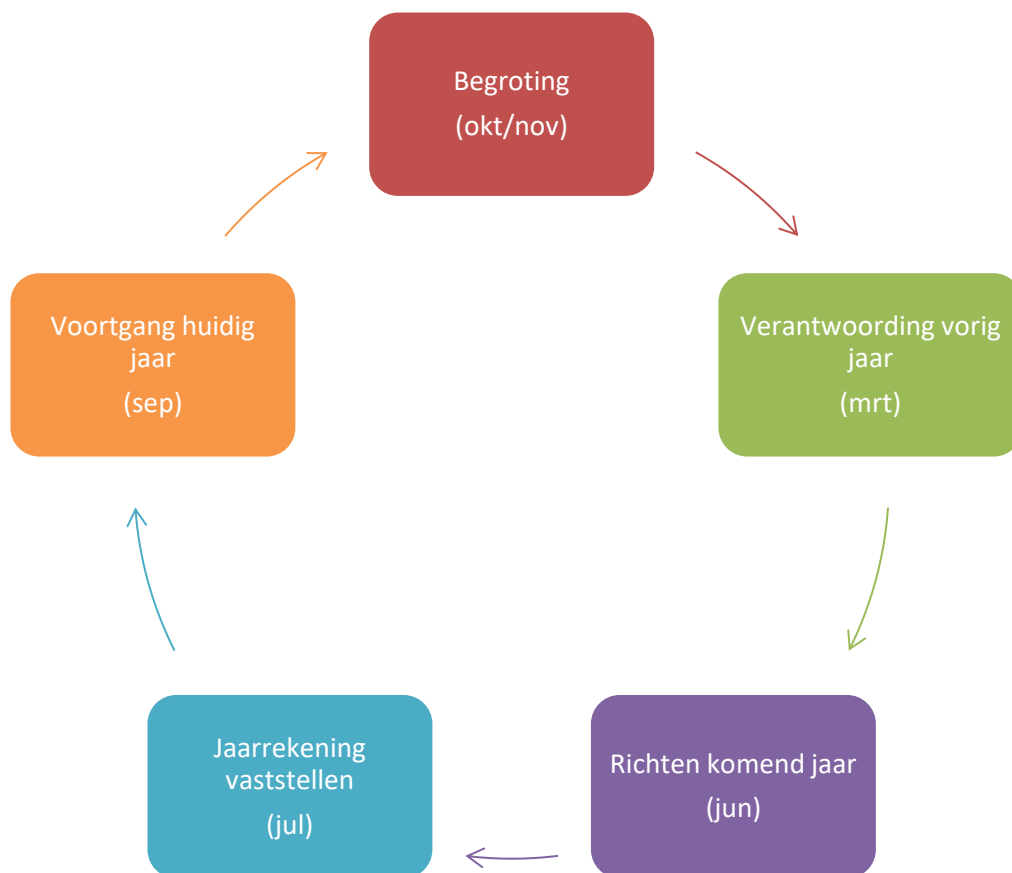
Het college werkt op dit moment aan een college uitvoeringsprogramma 'Samen bouwen 2022-2026' waarbij de haalbaarheid van de gewenste planning wordt afgezet tegen de som van de opdrachten aan het college, landelijke ontwikkelingen, wettelijke termijnen en ambtelijke capaciteit. U ontvangt in het najaar van 2022 het college uitvoeringsprogramma.

Uitvoering

In de Samenwerkingsagenda heeft de gemeenteraad een mandaat gegeven aan het college voor de uitvoering van zijn werkzaamheden.

In deze Richtmonitor wordt de raad geïnformeerd over de doelen op de gemandateerde onderwerpen. De monitor is gebaseerd op de doelen voor 2022 en 2023. Dit heeft tot resultaat dat er mogelijk enkele doelen in de monitor benoemd staan, die inmiddels al zijn afgerond. Toch hecht ons college er veel waarde aan om u te informeren over de voortgang op die onderwerpen die u hen in mandaat hebt gegeven

Waar zitten we in de P&C-cyclus?

PROGRAMMA 1; Bestuur, regio en middelen

Introductie

De gemeente Kaag en Braassem heeft ervoor gekozen een aantal taken onder te brengen in een samenwerking. Wanneer de gemeente zowel een *bestuurlijk* als een *financieel belang* heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij.

Kaag en Braassem neemt deel aan de volgende verbonden partijen en vennootschappen.

Holland Rijnland

Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor veertien gemeenten in het hart van de Randstad. Binnen Holland Rijnland wordt samengewerkt om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren.

Omgevingsdienst West-Holland

De Omgevingsdienst is een uitvoeringsorganisatie voor de wettelijke milieutaken die Kaag en Braassem bij haar heeft ondergebracht. Door het integraal aanpakken van omgevingsvraagstukken werken zij aan het verbeteren en bewaken van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving in de regio Holland Rijnland.

Veiligheidsregio Hollands Midden

Het vergroten van de veiligheid en veiligheidsgevoel van iedereen die in Hollands Midden woont, werkt en verblijft door taken op het gebied van brandweerzorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Binnen de veiligheidsregio werken politie, brandweer, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR) in de regio en alle 19 gemeenten intensief samen om dit te realiseren.

Hecht Hollands Midden (voormalig RDOG HM)

De RDOG Hollands Midden is een gemeenschappelijke regeling van 19 gemeenten in de regio Hollands Midden en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners in Hollands Midden, in het bijzonder die van de meest kwetsbaren. Hierbij wordt actief samengewerkt met andere partijen in het sociaal domein, veiligheidsdomein, gezondheidszorg en openbaar bestuur.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem (I&A)

De bedrijfsvoeringsorganisatie kan worden ingezet voor bedrijfsvoering en uitvoerende taken en bestaat uit gemeente Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Een logische samenwerking omdat beide gemeenten ook al intensief samenwerken in het sociale domein en op het gebied van Belastingen en de daaraan gerelateerde ICT-onderwerpen. Een gemeenschappelijke informatievoorziening versterkt deze samenwerking.

Daarnaast zijn we aandeelhouder van: De Tweesprong B.V., Cyclus N.V., Alliander N.V., Oasen N.V., Bank Nederlandse Gemeenten N.V. en Gemeente Kaag en Braassem Grondexploitatie Braassemerland VOF.

Financiën en veiligheid

Op het gebied van financiën en veiligheid, de andere twee grote opgaven binnen dit programma, wachten ons de komende jaren stevige uitdagingen. Financieel gezien zal de gemeente het wegvallen van de precarioheffing op moeten vangen. Daarnaast stijgen de kosten voor jeugdzorg al een aantal jaren. Hierdoor daalt ons resultaat, terwijl het ambitieniveau van de gemeente onveranderd hoog blijft.

Op het gebied van veiligheid worden we ons steeds bewuster van de aanwezigheid van ondermijnende misdaad.

Programma 1 Bestuur en Regio

Maatschappelijk doel 1: Bestuur en regio: een sterke organisatie

Wat willen we bereiken?

- Samenwerken in de regio op die onderdelen die we als gemeente niet zelf kunnen, of waarbij we de te leveren kwaliteit zelfstandig niet kunnen bieden.
- We willen grip hebben op onze samenwerkingsverbanden om invloed uit te kunnen oefenen aan de voorkant.

Wat gaan we ervoor doen in 2022 / 2023?

Per verbonden partij benoemen we in de Regionale agenda Kaag en Braassem op welke thema's de focus ligt (we rapporteren over de Regionale agenda 2020). In de nieuwe periode wordt de agenda geactualiseerd.	
Monitoren op tijdige aanlevering van jaarrekeningen van derden.	
Voortgang Hecht 24-traject.	

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Actualiseren Regionale agenda Kaag en Braassem	Concept	Ja	Rapporteren	Actualiseren

Maatschappelijk doel 2: Een structureel gezonde gemeente

Wat willen we bereiken?

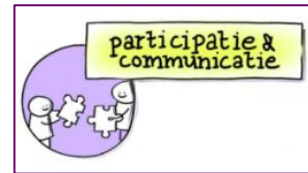
- Een structureel sluitende begroting met een gezonde weerstandsratio.
- Een transparante, begrijpelijke begroting die inzicht biedt in de opgaven en budgetten.

Wat gaan we ervoor doen in 2022 / 2023?

Transparant maken/houden van gemeentelijke opgaven en middelen en inzichtelijk maken van de keuzes.	
Jaarlijks alle bekende risico's kwantificeren.	
Het weerstandsvermogen aanhouden voor risico's die in het begrotingsjaar mogelijk effect hebben en voor andere risico's en ontwikkelingen budget beschikbaar stellen of maatregelen treffen.	

Toelichting

De doelen en inspanningen voor de weerstandsratio zijn op basis van de in het raadsakkoord genoemde opdracht aan het college gewijzigd ten opzichte van de Richtmonitor 2023.

Maatschappelijk doel 3: Communicatie en participatie

Wat willen we bereiken?

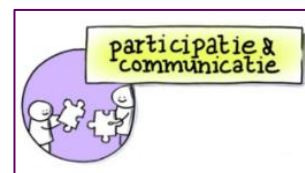
- Inwoners worden, conform de richtlijn participatief werken, in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken bij beleidsvorming en -uitvoering en kunnen – in van te voren benoemde onderdelen – meedenken, meebeslissen en/of (mee-)uitvoeren.
- Heldere en proactieve communicatie.
- Tevreden inwoners als het gaat om het communiceren van zaken die voor hen belangrijk zijn.
- De dienstverlening aan onze inwoners en onze andere klanten is klantvriendelijk, laagdrempelig en vanzelfsprekend.
- Inwoners krijgen ruimte om hun ideeën en initiatieven voor de openbare ruimte uit te voeren.

Wat gaan we ervoor doen in 2022 / 2023?

Wat gaan we ervoor doen in 2022 / 2023?	
Rapport en aanbevelingen van de Rekenkamer over inwoner- en overheidsparticipatie aan de raad voorleggen om vast te stellen.	
We gaan aan de slag met een ontwikkelagenda.	
Verder verbeteren van de digitale bereikbaarheid (zoals extra e-producten, persoonlijke internetpagina e.d.).	
Uitvoeren van een klanttevredenheidsonderzoek naar dienstverlening en bereikbaarheid.	
Uitvoering van de acties uit het uitvoeringsprogramma communicatie 2021-2024	

Toelichting

In 2021 is de communicatievisie en het uitvoeringsplan communicatie vastgesteld. Hierin staat beschreven welke rol cluster communicatie heeft. In het plan staan interne en externe acties beschreven die in de komende periode worden opgepakt. Ook staan ambities benoemd voor de komende periode die nu nog niet ingevuld kunnen worden. Belangrijkste doel van het uitvoeringsplan is het informeren en communiceren over zaken die voor onze inwoners spelen en belangrijk zijn. Dat doen we op een begrijpelijke manier, via de juiste middelen om zoveel mogelijk inwoners te bereiken. Passende en begrijpelijke communicatie met het juiste kanaal voor de juiste doelgroep staat centraal bij alle acties.

Maatschappelijk doel 4: Een veilige gemeente

Wat willen we bereiken?

- Inwoners van alle leeftijden voelen zich veilig in hun woon-, werk-, en leefomgeving.
- Inwonersinitiatieven worden gestimuleerd en waar nodig gefaciliteerd en de sociale veiligheid wordt gewaarborgd.
- Inwoners voelen zich betrokken en weten waar ze verdachte situaties kunnen melden.
- We vergroten onze informatiepositie over ondermijnende criminaliteit en intensiveren samenwerkingen om ondermijnende criminaliteit aan te pakken.
- De ambtelijke, bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid op diverse veiligheidsthema's neemt (verder) toe.
- We dringen woonfraude terug en kunnen vroegtijdig signalen herkennen en oppakken.
- We versterken de verbinding tussen veiligheid en het sociaal domein.
- De gemeentelijke crisisorganisatie is voorbereid om adequaat op te treden bij (grootschalige) incidenten.

Wat gaan we ervoor doen in 2022 / 2023?

Intensiveren (integrale) controles op het gebied van ondermijning, adresfraude, illegale bedrijvigheid of bewoning, etc.	
Vergroten van de informatiepositie van de gemeente zodat signalen over ondermijning sneller kunnen worden herkend, geagendeerd en aangepakt.	
Het op orde brengen van en het toepassen van het bestuurlijk instrumentarium van de gemeente om (vermoedens van) ondermijning aan te pakken.	
Het organiseren van (bewustwordings)trainingen op het gebied van ondermijning, cybercrime, inbraak- en brandpreventie etc.	
Doorontwikkelen samenwerking met Zorg- en Veiligheidshuis Hollands Midden en procesregie op zorg en veiligheid met elkaar verbinden.	
De leden van de crisisorganisatie worden structureel opgeleid, getraind en geoefend.	
Doelgerichte controles en zichtbaarheid bij hotspots (onder andere schoolpleinen, speeltuinen, evenementen, kantine) door BOA's.	
Uitvoeren van de veiligheidsmonitor (1 x per 2 jaar in de oneven jaren).	
Signaleren van mogelijke (woon)fraude door de werkgroep Woonfraude en gericht acties uitzetten om geconstateerde fraude aan te pakken.	

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
<i>Overlast (cijfers 2021 tot 1-8-21)</i>				
Conflictbemiddeling en burenruzie	127	152	58	
Overlast door jeugd	78	104	49	
Overlast door inwoners	88	92	53	
<i>Zorg en veiligheid</i>				
Inzet Wet verplichte ggz		2	0	

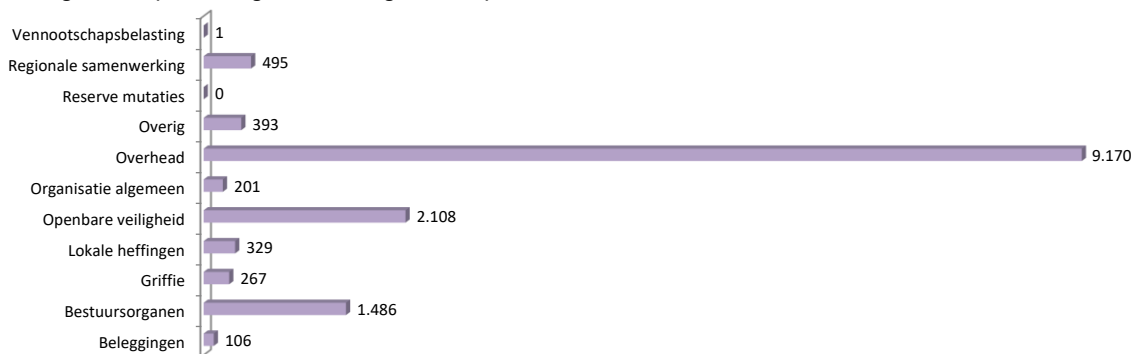
Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Aantal opgelegde huisverboden	4	5	6	
Aantal meldingen Veilig thuis		184	166	
<i>Ondermijning</i>				
Aantal meldingen Meld Misdaad Anoniem	8	11	12	
Last onder dwangsom drugshandel op straat		3	3	
Hennepkwekerijen / drugslaboratoria	4	1	7	
Bibob-toetsen	3	10	16	

INZICHT IN HET PROGRAMMABUDGET

Programma 1 heeft een totaal budget van afgerond € 49,0 miljoen aan geraamde baten en € 14,6 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed. Omdat de algemene uitkering uit het gemeentefonds en het grootste deel van de inkomsten uit lokale heffingen binnen dit programma zijn verantwoord, sluit het programma met een positief saldo van € 34,4 miljoen.

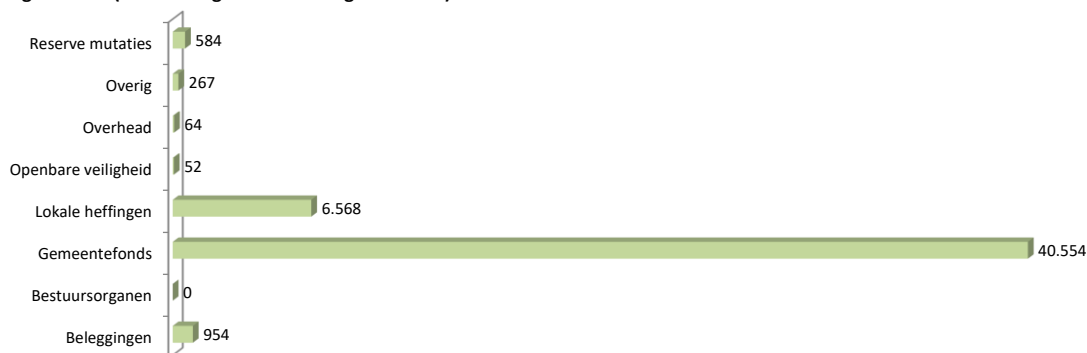
Lasten Programma 1 (inclusief algemene dekkingsmiddelen)

bedragen * €1.000

Baten Programma 1 (inclusief algemene dekkingsmiddelen)

bedragen * €1.000

MEERJARENBEGROTING

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2023 – 2026 verwerkt. In dit overzicht zijn alle baten en lasten en het saldo van programma 1 vermeld (exclusief algemene dekkingsmiddelen).

Bedragen * € 1.000

Programma 1 Bestuur, regio en middelen	Programma budget 2023	Meerjarenperspectief			
		2024	2025	2026	
Budget exploitatielasten	4.425 N	4.426 N	4.128 N	4.131 N	
Baten	-52 V	-52 V	-52 V	-52 V	
Saldo van baten en lasten	4.372 N	4.373 N	4.075 N	4.079 N	
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-284 V	-284 V	0 N	0 N	
Geraamd programmaresultaat	4.088 N	4.089 N	4.075 N	4.079 N	
	2023	2024	2025	2026	
Toevoegingen					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	
	0 N	0 N	0 N	0 N	
Beschikkingen					
Bijdrage aan Holland Rijnland	-284 V	-284 V	0 N	0 N	
	-284 V	-284 V	0 N	0 N	

PROGRAMMA 2; Sociaal Domein

Maatschappelijk doel 1: Bevorderen en beschermen van de gezondheid van onze inwoners

Wat willen we bereiken?

- Inwoners zijn veerkrachtig en hierdoor in staat om te gaan met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven (positieve gezondheid).
- Inwoners hebben een voldoende sociaal netwerk waar ze – waar nodig – op terug kunnen vallen. We zetten ons in om sociaal isolement en eenzaamheid te voorkomen of te verminderen.
- Inwoners van alle leeftijden hebben een gezonde en actieve leefstijl.
- De inrichting en ruime opzet van onze buitenruimte stimuleert inwoners van alle leeftijden om te spelen en bewegen.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Integrale samenwerking en inzet rond gezondheidsthema's versterken en uitbouwen, vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, waardoor we het beroep op zorg en ondersteuning willen verlagen.

Interne samenwerking verstevigen om bij de inrichting van de buitenruimte en bij het realiseren (en/of renoveren) van woningen ook te kijken naar een goede infrastructuur, voldoende zorg (huisartsen), onderwijs, mogelijkheden tot sporten en bewegen etc.

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Cijfers sociale cohesie	6,8	-	6,8	-
Inzet Welzijn op recept (met toelichting wat de resultaten zijn)	45	27	67	

* Wordt één keer per twee jaar gemeten

Toelichting

Opgaven

Wij hebben de uitvoering voor het beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners grotendeels belegd bij onze partners De Driemaster en Hecht.

Cijfers

Veel cijfers over de gezondheid en leefstijl van onze inwoners worden slechts één keer per vier jaar gemeten. Hierdoor zijn er veelal geen actuele gegevens beschikbaar. Dit geldt ook voor informatie over sociale cohesie en sociaal isolement.

Maatschappelijk doel 2: Goede basis en gelijke kansen

Wat willen we bereiken?

- We stimuleren kinderen om al op jonge leeftijd sociaal actief te zijn. Elk kind moet kunnen meedoen aan sport en cultuur, ook als ouders niet over voldoende middelen beschikken.
- Inwoners en professionals herkennen en erkennen tijdig problemen bij het opvoeden/opgroeien en handelen hiernaar.
- Voor jeugdigen en/of hun ouders is er tijdig passende hulp beschikbaar, waarbij ouders zoveel mogelijk zelf de regie houden/krijgen en zelf verantwoordelijkheid nemen.
- Kinderen moeten in een veilige omgeving kunnen opgroeien en een goede start kunnen maken in hun leven

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Project Planvorming en realisatie IKC Sportpad	
Project Planvorming en realisatie IKC Woubrugge	
Project Uitbreiding Brede School Kaskade	
Vormgeven en implementeren "Jeugdhulp 2024"	
GO! voor jeugd gaat extra inzetten op verkorten wachttijden / wachtlijsten	

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Bereik Jeugdfonds sport en cultuur	117	117	124	
Bereik Stichting Leergeld	200	269	258	
Aandeel jeugdigen met jeugdhulp	16,7%	15,2%	11,8%	
Minimaal 80% van de jeugdigen en/of hun ouders ervaren de jeugdhulp als tijdig en passend	89%	93%	77%	
Minimaal 80% van de jeugdigen en/of hun ouders ervaren regie	60%	61%	64%	
Aantal wachtenden op jeugdhulp	Deze cijfers registreren we vanaf 2022			
Aantal thuiszitters	12	31	14	
Aantal meldingen kindermishandeling bij Veilig thuis (i.c.m. complexe scheiding)	11	6	nmb	

Maatschappelijk doel 3: Het bieden van een vangnet en voldoende ondersteuning aan inwoners

Wat willen we bereiken?

- Mantelzorgers krijgen de ondersteuning en/of verlichting van zorg die zij nodig hebben om – op eigen wijze – de mantelzorg te kunnen (blijven) bieden. Deze ondersteuning of verlichting bieden we op een manier die past bij hun leven en leeftijd en bij de toenemende intensiteit, duur en complexiteit van mantelzorg.
- Inwoners die zich in een (sociaal) kwetsbare positie bevinden zoals mensen met dementie, met psychische problemen, verstandelijke beperking, laaggeletterdheid of financiële problematiek, hebben een volwaardige plek binnen de samenleving en krijgen tijdig passende ondersteuning vanuit hun eigen netwerk en waar nodig van professionals. Hiertoe bevorderen we o.a. de kennis over bijvoorbeeld psychische aandoeningen zodat er meer begrip voor inwoners in een kwetsbare situatie ontstaat.
- De openbare ruimte en openbare gebouwen zijn voor iedereen toegankelijk en bereikbaar.
- De sociale veiligheid in wijken en dorpen neemt toe. Overlastgevende situaties als gevolg van psychische dan wel psychogeriatrische problematiek voorkomen we zo veel mogelijk of pakken we zo snel mogelijk op om verdere escalatie te voorkomen (o.a. door toeleiding naar zorg).
- Inwoners, buurten en wijken ondersteunen elkaar. De kracht van de samenleving wordt benut, versterkt en gefaciliteerd, waarbij oog is voor de grenzen van die kracht.
- We zetten in op de juiste/passende ondersteuning voor verenigingen zodat deze belangrijke ontmoetings/netwerkplekken de basis blijven voor het creëren en vergroten van het sociale netwerk. De uitdaging om deze locaties met vrijwilligers te laten floreren zien we als een opgave voor de komende periode.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

De Driemaster, Tom in de buurt en GO! voor jeugd ontplooiën samen initiatieven rond het werven, begeleiden en verbinden van vrijwilligers en verenigingen	
Afsluiten overeenkomst Ondersteuning met Wonen en Opvang per 2023	

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Bij 80% van de inwoners die gebruik maken van ondersteuning is een beweging zichtbaar van zware naar lichte ondersteuning	Deze cijfers zijn onderdeel van de nieuwe overeenkomst met Tom in de buurt, die per 1-1-2022 is ingegaan. De cijfers worden dan ook vanaf 2022 aangeleverd en gemonitord.			
Klanten met een langlopende ondersteuning worden zelfredzamer				
Percentage inwoners dat zegt dat de ondersteuning voorkomt dat problemen (verder) zijn geëscaleerd				

Maatschappelijk doel 4: De economische sector verbeteren zodat iedereen mee kan doen in de samenleving

Wat willen we bereiken?

- Ondernemers/werkgevers, werknemers, onderwijs en gemeente werken samen om de vraag naar en aanbod van werk (huidig en toekomstig) in balans te krijgen en houden, waarbij het gaat om kwaliteit en kwantiteit.
- Alle inwoners hebben een fatsoenlijk bestaansniveau en zijn financieel zelfredzaam, doordat zij werken naar vermogen, bij voorkeur in een regulier betaalde baan. Wij zetten daarom in op het aan het werk helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Versterken van vroegsignalering om schuldenproblematiek te voorkomen	
Gezinnen met kinderen die opgroeien in armoede op een laagdrempelige manier informatie bieden over inkomensvoorzieningen	

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Aantal personen met een bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder)	14,3	20,1	16,3	
Uitstroom uit de bijstand richting werk	45	16	24	
Aantal inwoners met een vorm van schuldhulpverlening		46	33	
Aantal inwoners die actief benaderd zijn vanuit vroegsignalering (vanaf 2023)				

Toelichting

Opgave

Alphen aan den Rijn voert voor onze gemeente de Participatiewet uit. Dit betekent dat zij zich inzetten om inwoners naar werk te begeleiden en om – indien inwoners (nog) niet zelf in hun inkomen kunnen voorzien – inkomensondersteuning te bieden. Dit is een continue opgave die we daarom niet in het overzicht hebben benoemd.

Maatschappelijk doel 5: Voor iedere inwoner is op redelijke termijn een passende woning beschikbaar

Wat willen we bereiken?

- Passend aanbod bieden voor al onze inwoners, jong en oud, met en zonder beperking en statushouders, zodat zij in Kaag en Braassem kunnen blijven wonen, of binnen een redelijke termijn een woning vinden. Voor hen is voldoende woonruimte aanwezig, die past bij hun levensfase, inkomen en mogelijke ondersteuningsvraag. Daarom zetten we in op:
 - het bouwen van betaalbare woningen voor ouderen, starters en jongeren om zo de doorstroming te stimuleren;
 - het realiseren van geschikte woonvoorzieningen voor bijzondere doelgroepen;
 - het realiseren van flexibele, tijdelijke woonconcepten om acute woonproblemen op te lossen;
 - het verzorgen van humane huisvesting voor arbeidsmigranten.
- Het bouwen van de juiste hoeveelheid passende woningen.
- Kansen vergroten op een woning voor inwoners van Kaag en Braassem door het toepassen van lokaal maatwerk waar mogelijk.
- Het behoud of bij voorkeur verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en het woon- en leefklimaat door op de juiste plek te bouwen.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Project Realiseren van twee woonvormen in prikkelarme omgeving (skaeve huse)

Jaarlijks maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en de huurdersbelangenvereniging

Opstellen nieuwe Regionale woonagenda, en de regionale afspraken laten landen in de Omgevingsvisie (sturen op middensegment)

Bij initiatieven toetsen of het bijdraagt aan "bouwen naar behoefte"

Welke projecten voeren we uit in 2022/2023?

Kern	Project	Aantal woningen			gem/particulier	Verwachte Oplevering
		sociaal	vrije sector	anders		
Leimuiden	Nieuwe Rede	73	31	0	Particulier	Q4 2023
Leimuiden	Dorpshart Noord	8	19	0	Particulier	Sept 2022
Roelofarendsveen	De Poelen (fase 3 en 6)			0	GEM	nnb
Roelofarendsveen	De Akkers (fase 11)	60	189	0	GEM	nnb
Roelofarendsveen	Waterpark (fase 7,8&9)	Ca 250 woningen			GEM	nnb
Roelofarendsveen	Woelige Baren	14	35	0	Particulier	Q4 2023
Roelofarendsveen/ Rijpwetering	Vrijvallende locaties sportpad	Nader te bepalen			GEM	nnb
Rijnsaterwoude	Vml scholenlocatie	Nader te bepalen			GEM	Juni 2025

Hoe meten/weten we dat?***	2019	2020	2021	2022
Demografische druk	73,7%	73,4%	73,6	
Aantal woonvormen in prikkelarme omgeving	0	0	0	
Aantal woningen dat met lokaal maatwerk wordt verhuurd				
Aantal gerealiseerde sociale huurwoningen	0	54	24	127
Aantal gerealiseerde sociale koop <200.000	20	30	2	28
Gemiddelde wachttijd sociale huurwoning	5,9 jaar	5,9	6,0	
Gemiddelde actieve zoektijd	1,9 jaar	2,5	2,3	

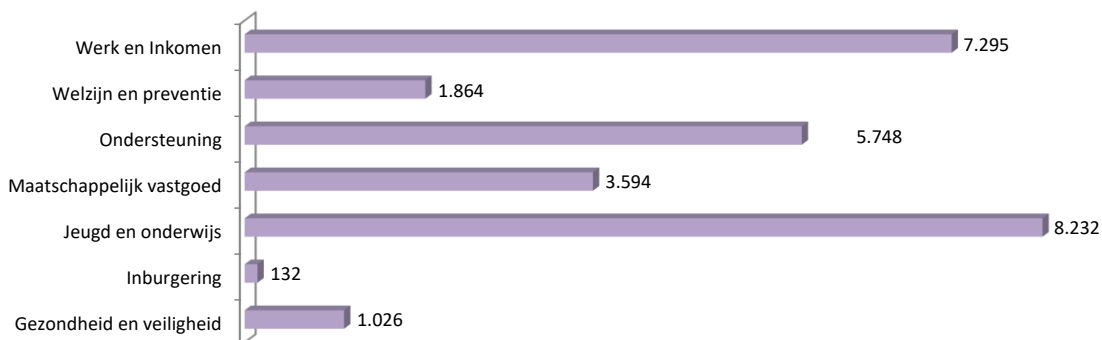
*** Kanttekening: De cijfers zijn op basis van de woningbouwplanlijst. De update van de lijst vindt plaats in mei. Dat wil zeggen de cijfers van 2022 zijn vanaf mei 2021 tot aan mei 2022. Dat geeft mogelijk een lichtelijk vertekend beeld.

INZICHT IN HET PROGRAMMABUDGET

Programma 2 heeft een totaal budget van afgerond € 6,1 miljoen aan geraamde baten en € 28,8 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed.

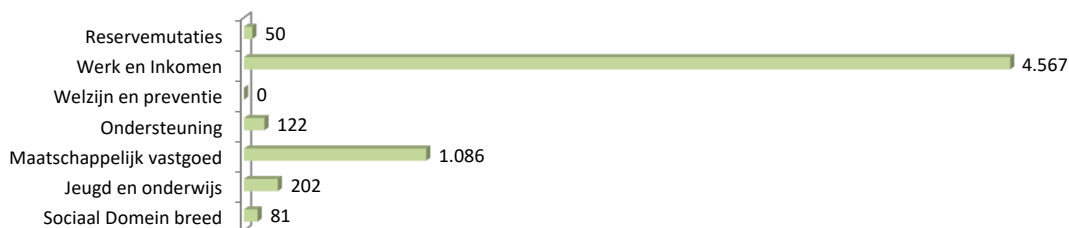
Lasten Programma 2

bedragen * € 1.000

Baten Programma 2

bedragen * € 1.000

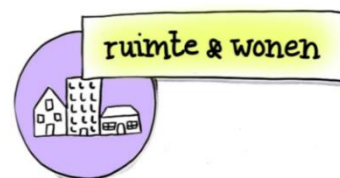
MEERJARENBEGROTING

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2023 – 2026 verwerkt. In dit overzicht zijn alle baten en lasten en het saldo van programma 2 vermeld.

Bedragen * € 1.000

Programma 2 Sociaal Domein	Programma budget 2023	Meerjarenperspectief			
		2024	2025	2026	
Budget exploitatielasten	28.801 N	28.998 N	28.828 N	28.885 N	
Baten	-6.058 V	-6.186 V	-6.314 V	-6.382 V	
Saldo van baten en lasten	22.743 N	22.812 N	22.514 N	22.502 N	
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-50 V	-50 V	0 N	0 N	
Geraamd programmaresultaat	22.693 N	22.762 N	22.514 N	22.502 N	
	2023	2024	2025	2026	
Toevoegingen					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	
	0 N	0 N	0 N	0 N	
Beschikkingen					
Hospice Amandi	-50 V	-50 V	0 N	0 N	
	-50 V	-50 V	0 N	0 N	

PROGRAMMA 3; Ruimte en leefomgeving

Maatschappelijk doel 1: De toekomstige energievraag (warmte, elektra en brandstof) verduurzamen waarbij de bijbehorende infrastructuur betaalbaar blijft.

Wat willen we bereiken?

- Vóór 2025 een besparing van 44 terajoule realiseren in onze woningen, wat gelijkstaat aan een gemiddelde besparing van ongeveer 15% van het totale energieverbruik (gas en elektriciteit) in een gemiddelde woning.
- Vóór 2023 een besparing van 59 terajoule realiseren bij onze agrariërs en 19 terajoule minder energie verbruiken in de commerciële en maatschappelijke dienstverlening.
- Vóór 2025 liggen er minimaal gemiddeld zes zonnepanelen op iedere woning in Kaag en Braassem.
- Vóór 2025 wekken onze agrariërs minimaal 61 terajoule duurzame energie op (=76.250 zonnepanelen) en is de commerciële en publieke dienstverlening verantwoordelijk voor een opwek van 19,6 terajoule (=24.500 zonnepanelen).
- Huishoudens met een laag inkomen ondersteunen in de stijging van energieprijzen ("energiewarmte").
- De Transitievisie Warmte uitwerken tot wijkniveau.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Opstellen maatregelenpakket om de doelstellingen van de Regionale Energiestrategie te behalen.	
Aantal energiecoaches/-ambassadeurs uitbreiden door nieuwe leden te werven.	
Het beschikbaar stellen van energiescans voor het midden- en kleinbedrijf.	
De gemeente geeft het goede voorbeeld door het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en het verlagen van het energieverbruik (zowel van het gemeentehuis, de gemeentewerf, de openbare verlichting als de gemalen en pompen van de riolering)	
Ondersteunen van de leden van de TransitieCommissie die onderzoekt hoe, per dorp, tot een Wijkuitvoeringsplan (WUP) kan worden gekomen.	

Hoe meten/ weten we dat?	2020	2021	2022
Energieverbruik woningen	617	nnb	
Energieverbruik commerciële dienstverlening	Niet bekend	nnb	
Energieverbruik publieke dienstverlening	59	nnb	
Hernieuwbare elektriciteit zonnestroom in de gehele gemeente (Tj)	49	nnb	
Hernieuwbare warmte in de gehele gemeente (ondiepe aardwarmte)	4	nnb	
Aantal energieadviezen van de energiecoaches	30	nnb	
Aantal Wijk Uitvoerings Plannen (relatie met gemeentelijke warmtevisie)	0	0	

Maatschappelijk doel 2: Kaag en Braassem heeft een kringlooeconomie waarin er geen sprake meer is van afval en we steeds meer duurzaam geproduceerde, hernieuwbare grondstoffen en materialen gebruiken.

Wat willen we bereiken?

- De komende jaren willen we ons huishoudelijk restafval blijven verminderen door:
 - het beter scheiden van het restafval én
 - het verbeteren van de kwaliteit van de deelstromen van afvalscheiding.
- Inzicht krijgen en verbeteringen realiseren in de afvalstromen en het gebruik van materialen binnen het gemeentehuis en op de gemeentewerf.
- Inzicht krijgen in de bedrijfsmatige afvalstromen en tegelijkertijd in afstemming met ondernemers de eerste stappen zetten om het afval te verminderen.
- Inzetten op duurzaam inkopen en aanbesteden.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Voorzieningen voor bronscheiding in stand houden en waar nodig uitbreiden

Verbeteren afvalscheiding milieustraat

Monitoring inzamelroutes deelstromen

Deelname aan (regionale) projecten over circulaire afvalstromen en circulair bedrijventerrein

Maatschappelijk doel 3: De resterende biodiversiteit in Kaag en Braassem behouden en werken aan herstel

- Wat willen we bereiken?

- Het versterken van de biodiversiteit (in met name het buitengebied).
- Het vergroten van de biodiversiteit (in met name de bebouwde omgeving).
- Het verbeteren van de waterkwaliteit en het voldoen aan de KRW

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Samen met de LTO, Omgevingsdienst, hoogheemraadschap van Rijnland en regiogemeenten ontwikkelen, faciliteren of promoten van maatregelen en experimenten om bodemdaling tegen te gaan met behoud van de agrarische functie.

Bewustwording creëren onder agrariërs door bijvoorbeeld het organiseren van een klimaattafel of hen uitnodigen voor inspiratiesessies, enz.

Actief de initiatieven en onderzoeken volgen binnen het Groene Hart om bodemdaling van veenweidegebieden tegen te gaan en kijken op welke wijze deze in onze gemeente van toepassing kunnen zijn. (regioDeal Bodemdaling e.a.).

Inzichtelijk maken van huidige biodiversiteit in Kaag en Braassem en opstellen actieplan.

Icoonsoorten provincie Zuid-Holland faciliteren binnen onze gemeente.

Het maaibeleid aanpassen op biodiversiteitsdoelstellingen.	
Vergroten aantal bloemrijke bermen/gazons en als zodanig beheren.	
Beheer en onderhoud van het Ghoybos, monitoren ontwikkeling flora en fauna.	
Vergroten areaal Natuurvriendelijke Oevers (NVO).	
Toepassen van inheemse planten en bomen.	
Ontwikkelaars stimuleren om natuurinclusief te bouwen.	

Hoe meten/weten we dat?***	2018	2019	2020	2021
Aantal bomen in de gemeente	9.601	9.585	9.584	9.774
Hagen (omtrek in m1)	9.800	11.620	11.707	19.201
Gras / Gazon (in km2)	0,221	0,194	0,208	0,231
Gras / Berm (in km2)	0,551	0,379	0,427	0,486
Gras / Bloemrijk (in km2)	0,0185	0,045	0,055	0,062
Heesters (in km2)	0,1437	0,134	0,156	0.136
Beschoeiing (in m1)	-	-	48.912	47.859
Natuurvriendelijke oever (in m1)	-	-	1.896	4.201

Maatschappelijk doel 4: Bodemdaling tegengaan & klimaatadaptief Kaag en Braassem

Wat willen we bereiken?

- De leef- en werkomgeving van Kaag en Braassem samen met de agrariërs en andere betrokkenen zo inrichten dat we:
 - met de nadelige gevolgen van bodemdaling en veenoxidatie kunnen omgaan;
 - of de nadelige gevolgen kunnen benutten voor het oplossen van andere opgaven en uitdagingen.
- Het vergroten en verbeteren van de veiligheid van onze leefomgeving, van ons grondwater en die van onze bodem.
- Innovatief en duurzaam bodemgebruik.
- Het realiseren van een zo goed mogelijke bodem- en waterkwaliteit.
- Het groen in Kaag en Braassem zoveel mogelijk behouden, vergroten of ontwikkelen zodat het in de toekomst een bijdrage kan leveren aan het omgaan met klimaatverandering.
- De leefomgeving van Kaag en Braassem zo inrichten en onderhouden dat we in de toekomst beter om kunnen gaan met klimaatverandering en extremer weer.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Samen met de LTO, ODWH, hoogheemraadschap van Rijnland en regiogemeenten ontwikkelen, faciliteren of promoten van maatregelen en experimenten om bodemdaling tegen te gaan met behoud van de agrarische functie.

Bewustwording creëren onder agrariërs door bijvoorbeeld het organiseren van een klimaattafel of hen uitnodigen voor inspiratiesessies, enz.

3.2 Een aantrekkelijke gemeente

Maatschappelijk doel 1: Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven

Wat willen we bereiken?

- De glastuinbouw concentreren in duurzame glastuinbouwgebieden.
- De detailhandel concentreren in dorpscentra.
- Meer vestigingsmogelijkheden voor het uitbreiden van bedrijven op bedrijventerreinen
- Vergroten van de werkgelegenheid binnen onze gemeente
- Vitaal ondernemersklimaat voor agrariërs

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

Samen met Greenport Aalsmeer komen tot een duurzame visie voor tuinbouwgebied de Baan/Sotaweg.

Realiseren van nieuwe bedrijventerreinen in onder andere Leimuiden en Roelofarendsveen.

Uitwisselbaarheid van functies binnen bedrijventerreinen behouden.

Het ruimtelijk kader Geestweg Floraweg vaststellen, dat meer duidelijkheid moet geven voor de inwoners, ondernemers en glastuinbouw voor de toekomst.

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Arbeidsparticipatie (per 1.000 inwoners 15-74 jaar)	712	727	Nnb	
Vestiging van bedrijven (per 1.000 inwoners 15-64)	138,5	142,5	146,8	
Aantal banen (per 1.000 inwoners 15-64 jaar)	593,0	585,5	587,8	

Maatschappelijk doel 2: Kaag en Braassem blijven profileren als recreatiegemeente

Wat willen we bereiken?

- Het behoud van en waar mogelijk investeren in recreatieve voorzieningen.
- Het mogelijk maken van nevenfuncties voor agrarische bedrijven.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

- Opstellen recreatievisie voor de gemeente en deelgebieden.
- Opstellen omgevingsplan voor het buitengebied waarin flexibiliteit wordt geboden in toekomstperspectief van agrarische bedrijven.

Hoe meten/weten we dat?	2019	2020	2021	2022
Banen in Recreatie & Toerisme per 1.000 inwoners (15-74 jaar)	59,2	55,4	nmb	

3.3 Een goed bereikbare gemeente

Maatschappelijk doel 1: Kaag en Braassem bereikbaar houden

Wat willen we bereiken?

- Een betere doorstroming van de A4 en de N207 met onder andere als doel een beperking van sluipverkeer door de kernen die hierlangs liggen. Met behoud van economische mogelijkheden voor ondernemers en zo minimaal mogelijk afstand tot het wegennet.
- Een betere bereikbaarheid en ontsluiting van Leimuiden.

Wat gaan we ervoor doen in 2022/2023?

- Tegengaan sluipverkeer, ook bij omleidingen van gemeentelijke projecten.

Maatschappelijk doel 2: Verkeersveiligheid vergroten

Wat willen we bereiken?

- Het vergroten van het verkeersveiligheidsgevoel, door onder andere aan te sluiten bij de provinciale campagne en het strategische plan vanuit het Rijk.
- Behoud van veilige wegen voor de inwoners en gebruikers, onder andere door – wanneer mogelijk – het scheiden van landbouwverkeer en de kwetsbare verkeersdeelnemers.
- We willen een zo schoon mogelijk vervoer voor en van de inwoners realiseren. Dit willen we onder andere bereiken door het uitbreiden van het aantal laadpalen.
- Behouden van de openbaarvervoervoorzieningen op het huidige niveau.
- In samenwerking met regionale partijen waar mogelijk het fietspadennetwerk opwaarderen.

Welke projecten voeren we uit in 2022/2023?				
Kern	Weg	Bijzonderheden	Partners	Oplevering
Leimuiden	Willem van der Veldeweg	Incl. kering waterschap	Rijnland en Liander	Q 2023
Rijnsaterwoude	Zonnedaauwlaan e.o.	-	Geen	Q1 2023
Woubrugge	Bateweg	in verschillende fases	Geen	nbn
Hoogmade	Van Klaverweijdeweg	Incl kering waterschap	Rijnland	nbn
Roelofarendsveen	Bloemenbuurt	-	Geen	Q3 2022

Hoe meten we dat / weten we dat?	2021	2022	2023	2024
Aantal laadpalen		64*		

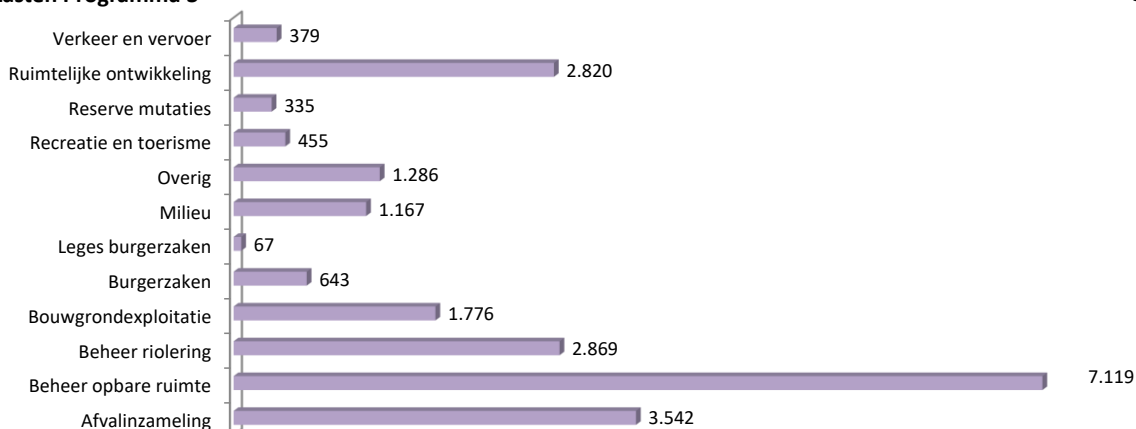
*Tot nu toe

INZICHT IN HET PROGRAMMABUDGET

Programma 3 heeft een totaal budget van afgerond € 12,9 miljoen aan geraamde baten en € 22,5 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Binnen dit programma wordt een belangrijk deel van de lasten afgedekt door inkomsten uit afvalstoffenheffing, rioolrechten, leges omgevingsvergunningen en leges burgerzaken. Uitgaven in de sfeer van de bouwgrondexploitatie zijn in principe afgedekt door de opbrengsten uit grondverkoop en voor zover deze niet toereikend zijn door getroffen verliesvoorzieningen. Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed.

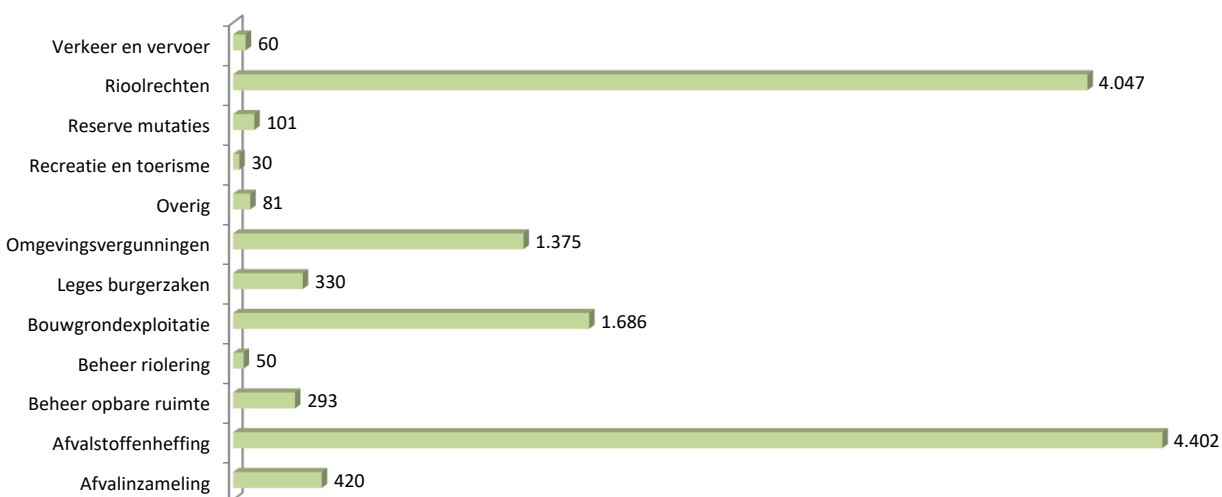
Lasten Programma 3

bedragen * € 1.000

Baten Programma 3

bedragen * € 1.000

MEERJARENBEGROTING

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2023 – 2026 verwerkt. In dit overzicht zijn alle baten en lasten en het saldo van programma 3 vermeld.

Bedragen * € 1.000

Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Programma budget 2023	Meerjarenperspectief			
		2024	2025	2026	
Budget exploitatielasten	22.125 N	20.923 N	21.201 N	21.179 N	
Baten	-12.774 V	-11.421 V	-11.257 V	-11.039 V	
Saldo van baten en lasten	9.351 N	9.502 N	9.945 N	10.139 N	
Reservemutaties: toevoegingen	335 N	314 N	5 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-101 V	0 N	0 N	-161 V	
Geraamd programmaresultaat	9.585 N	9.816 N	9.949 N	9.978 N	
	2023	2024	2025	2026	
Toevoegingen					
Dotatie reserve Infra vanuit beheerplan kunstwerken	39 N	198 N	5 N	0 N	
Dotatie reserve riolering	296 N	116 N	0 N	0 N	
	335 N	314 N	5 N	0 N	
Beschikkingen					
Dotatie reserve Infra vanuit beheerplan kunstwerken	0 N	0 V	0 V	-161 V	
Molendag	-11 V				
Afsluiten Centrumplan Leimuiden 2022	-90 V				
	-101 V	0 N	0 N	-161 V	

MEERJARENBEGROTING EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Het meerjarenperspectief van de algemene dekkingsmiddelen is in onderstaande tabel aangegeven en in de meerjarenbegroting 2023–2026 verwerkt.

Bedragen * € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Programma budget 2023	Meerjarenperspectief			
		2024	2025	2026	
Saldo van toe te rekenen overhead	9.241 N	9.312 N	9.271 N	9.332 N	
Geraamde vennootschapsbelasting	1 N	1 N	1 N	1 N	
Lokale heffingen	-6.210 V	-6.210 V	-6.210 V	-6.210 V	
Algemene uitkering	-40.554 V	-41.821 V	-42.499 V	-38.734 V	
Ontvangen dividend	-695 V	-695 V	-695 V	-695 V	
Saldo financieringsfunctie	-60 V	410 N	509 N	510 N	
Saldo van baten en lasten	-38.277 V	-39.002 V	-39.622 V	-35.796 V	
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-300 V	0 N	0 N	0 N	
Geraamd resultaat algemene dekkingsmiddelen	-38.577 V	-39.002 V	-39.622 V	-35.796 V	
Toevoegingen	2023	2024	2025	2026	
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	
	0 N	0 N	0 N	0 N	
Beschikkingen					
Implementatie Omgevingswet	-300 V	0 N	0 N	0 N	
	-300 V	0 N	0 N	0 N	

OVERZICHT KOSTEN VAN OVERHEAD

Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Gemeenten mogen de overhead niet langer toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Het overzicht kosten van overhead is sinds 2017 een vast onderdeel van de gemeentelijke begroting. Met onderstaand overzicht is de omvang en de samenstelling van de overhead inzichtelijk gemaakt.

Bedragen * € 1.000

Overhead		Begroting 2023		Saldo
		Lasten	Baten	
6004000	Bestuursondersteuning college	135	0	135
6004001	Gemeentehuis	566	-46	520
6004002	Staf afd. dienstverlening	524	0	524
6004003	Staf afd. bedrijfsvoering	290	0	290
6004004	Staf afd. ontwikkeling	226	-15	211
6004005	Cluster ICT	2.606	0	2.606
6004006	Cluster DIV	668	0	668
6004007	Cluster gegevensbeheer (BAG)	532	-3	529
6004008	Cluster financiën	859	0	859
6004009	Cluster personeelszaken	963	0	963
6004010	Cluster juridische zaken	409	0	409
6004011	Cluster communicatie	418	0	418
6004012	Cluster bodedienst en facilitair	188	0	188
6004013	Tractiemiddelen	0	0	0
6004014	Huisvesting buitendienst	0	0	0
6004015	Cluster kcc	0	0	0
6004016	Cluster burgerzaken	0	0	0
6004018	Cluster belastingen	0	0	0
6004019	Cluster VTH	92	0	92
6004020	Cluster uitvoering OR	253	0	253
6004021	Cluster beleid en strategie	37	0	37
6004022	Cluster regie en planvorming	253	0	253
6004023	Cluster ruimte en omgevingszaken	0	0	0
6004024	Staf team Ruimte en Omgevingszaken	116	0	116
6004025	Staf team Dienstverlening	170	0	170
		9.305	-64	9.241

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven ingrijpend gewijzigd. Intussen hebben wij aangifte gedaan over de jaren 2016 tot en met 2021. De hoogte van de aangifte ligt onder het budget van € 1.000 per jaar, dat wij hiervoor hebben geraamd.

Onvoorzien

Bij het vaststellen van de begroting 2015 is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Deze beleidskeuze is nogmaals vastgesteld bij het vaststellen van de Financiële Verordening 2020 en toegepast. Ook in deze begroting staat de post onvoorzien op € 0. Met het loslaten van het reserveren van structurele begrotingsruimte voor het op kunnen vangen van risico's met structurele effecten kan uw raad overwegen om deze post wel weer op te nemen in de begroting.

PARAGRAFEN

In deze programmabegroting zijn de onderstaande zeven paragrafen opgenomen:

- 1) Lokale heffingen
- 2) Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- 3) Kapitaalgoederen
- 4) Financiering
- 5) Bedrijfsvoering
- 6) Verbonden partijen
- 7) Grondbeleid

1. Lokale heffingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Lokale heffingen vormen voor de gemeente een belangrijke inkomstenbron. Kaag en Braassem kent de onroerendezaakbelastingen (OZB), de roerendezaakbelasting (RZB) en de forensenbelasting. Tevens wordt een aantal rechten geheven: de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, leges, marktgelden en grafrechten. In deze paragraaf wordt nader aandacht besteed aan de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en er wordt een overzicht gegeven van de diverse heffingen met de daarbij geraamde inkomsten en de lokale lastendruk in Kaag en Braassem.

Beleid rondom belastingen

De gemeente Kaag en Braassem hanteert het uitgangspunt dat de lokale heffingen zoals de OZB niet meer dan met de verwachte indexatie (inflatie) volgens het CBS mogen stijgen. Hierbij wordt uitgegaan van het PBBP, het prijs bruto binnenlands product volgens de kerngegevenstabel van het CPB van maart 2022 voor begrotingsjaar 2023. De belastingheffing dient verder maximaal 100% van de kosten te dekken, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele btw-component in de kosten.

Tariefontwikkeling in 2023

Bij het bepalen van de ramingen van belastingopbrengsten voor het nieuwe begrotingsjaar wordt rekening gehouden met een inflatiepercentage van 3% voor 2023

Onroerendezaakbelastingen 2023 (OZB)

Jaarlijks wordt de WOZ-waarde opnieuw bepaald. Voor gemeenten was 2022 het eerste jaar dat de WOZ-waarde van woningen is getaxeerd op basis van de gebruiksoppervlakte van de woning; de zogenaamde omzetting van m3 naar m2. De stijging van de marktwaarden van woningen zet nog door en de verwachting was dat de waarden volgend jaar nog door zouden stijgen. Of dit met de sterk stijgende rente en inflatie ook werkelijk gebeurt, moeten we afwachten.

Zodra de nieuwe WOZ-waarden voor 2023 (peildatum 1-1-2022) bekend zijn zal bij het tarievenvoorstel na vaststelling van de begroting het definitieve belastingtarief hierop worden aangepast. Eind september was een eerste voorlopige marktontwikkeling inzichtelijk. Bij het bepalen van het tarief voor 2023 wordt tevens rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 3% ten opzichte van de raming 2022, vermeerderd met areaaluitbreidingen.

Om lokale sociaal-maatschappelijke non-profitorganisaties die door de coronapandemie zijn getroffen te ondersteunen is er een mogelijkheid om compensatie aan te vragen voor de OZB.

Afvalstoffenheffing 2023

De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en recreatieverblijven en voor het inzamelen en verwerken van grof huishoudelijk afval. Er is in december 2021 voor 2022ev een vast basistarief vastgesteld. Hierbij is geen onderscheid meer gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens.

Daarnaast zijn er drie variabele tarieven gebaseerd op het aantal keer dat een container (afhankelijk van de grootte, 140 of 240 liter) of een zak restafval wordt aangeboden. In december 2022 worden de vaste en variabele tarieven voor 2023 vastgesteld.

Ons beleid is om de tarieven kostendekkend te laten zijn. Op dit moment zijn de tarieven bij de afvalstoffenheffing nog niet kostendekkend. Bij de vaststelling van de verordening afvalstoffenheffing 2022 en de daarin opgenomen afvaltarieven voor 2022 is bepaald dat er een groei in kostendekkendheid wordt nagestreefd in twee jaar tijd. 95% in 2022 en 100% in 2023. Bij het opstellen van deze begroting is daarom uitgegaan van een kostendekkendheid van 100%.(na de laatste berekeningen uitgekomen op 98%) Of dit voor een specifieke inwoner hoog of laag zal uitvallen, zal afhankelijk zijn van het aantal ledigingen.

Rioolheffing 2023

De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op het GRP 2019-2023. Eind 2019 is het kostendekkingsplan bij het GRP 2019-2023 tussentijds financieel bijgesteld en vastgesteld door de raad. Door het lagere renteomslagpercentage (van 3,12% naar 1,0%) en het hogere aantal aansluitingen dan waarbij in het GRP 2019-2023 vanuit was gegaan, kon het tarief met een laag percentage toenemen of zelfs gelijk blijven. Voor 2023 bedraagt het renteomslagpercentage 1,2% en wordt gerekend met een inflatie van de kosten met 3%. Het nieuwe tarief voor 2023 wordt dan bij een kostendekkendheid van 100% naar verwachting € 288,-.

In december 2022 worden de tarieven voor de rioolheffing definitief vastgesteld. Ook het bijgestelde kostendekkingsplan bij het GRP 2019-2023 zal dan ter vaststelling aan uw raad worden voorgelegd. Mocht dit besluit gevolgen hebben voor de begroting, dan wordt dit als begrotingswijziging op de begroting 2023 verwerkt.

Vanaf 2023 zal in de verordening geen sprake meer zijn van rioolheffing maar van riool- en waterzorgheffing. Naast de afvoer van water is er ook zorg voor beheer van het grondwaterpeil en voorkoming van droogte. Bij invoering van de nieuwe verordening "riool- en waterzorgheffing" worden meer inwoners en bedrijven in de heffing betrokken. Omdat niet meer dan de kosten worden verhaald zal het gemiddelde bedrag wel dalen. De herziening van de verordening zal nog worden uitgewerkt. Het huidige GRP heeft een looptijd tot en met 2023. In 2023 wordt een nieuw GRP opgesteld en ter vaststelling aangeboden aan uw raad voor de periode 2024-2027.

Bouwleges 2023

Bij het ramen van de bouwleges wordt, gelet op ervaringen uit het verleden, het voorzichtigheidsbeginsel gehanteerd. Dit wil zeggen dat alleen de reguliere leges worden geraamd en elk jaar afzonderlijk wordt bekeken of er aanvullend ook leges kunnen worden geraamd voor projecten die in de periode van het meerjarenperspectief van de begroting worden verwacht.

In november wordt duidelijk of de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2023 doorgaat. Er zijn onderwerpen die moeten worden uitgewerkt zoals bijvoorbeeld de opvang van inkomstenderving als de bouwtechnische toets voor bepaalde bouwwerken overbodig wordt. Maar ook over zaken als het heffen van leges over milieubelastende activiteiten moet nog duidelijkheid komen.

Net als in 2022 worden ook in 2023 hogere opbrengsten voor de bouwleges verwacht vanwege de grote projecten die momenteel binnen onze gemeente worden ontwikkeld. De ramingen zijn daarom incidenteel in 2023 verhoogd. In verband met de invoering van de Omgevingswet wordt in het meerjarenbeeld rekening gehouden met een verlaging van de opbrengsten.

Overzicht belastingdomein gemeente Kaag en Braassem

De hierna volgende tabel geeft een overzicht van het lokale belastingdomein. Ook is vermeld hoe de ramingen voor 2023 tot stand zijn gekomen en waar nodig nog toegelicht per belastingsoort. De totale raming van eigen inkomsten is bepaald op basis van het bestaande beleid bij de lokale heffingen en als baat opgenomen in de begroting 2023. Aan de hand van de nog vast te stellen WOZ-waarden 2023 (peildatum 1 januari 2022) zullen de definitieve OZB-tarieven 2023 worden bepaald.

		<i>bedragen in €</i>
		begroting 2023
OZB eigenaren woningen		4.719.700
OZB eigenaren niet-woningen		860.000
OZB gebruikers niet-woningen		599.000
RZB eigenaren woningen		19.570
Inzameling grof huishoudelijk afval		150.641
Afvalstoffenheffing		4.251.000
Rioolheffing		4.046.787
Forensenbelasting		336.810
Precariobelasting		0
Diverse rechten	grafrechten	63.090
	marktgeld	11.000
Diverse leges	omgevingsvergunningen	1.375.482
	snelle motorboten	20.966
	burgerzaken	306.388
		16.760.434

Kostendekkendheid

Met ingang van 2017 is extra informatie verplicht waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de baten de lasten niet overschrijden. Deze informatie wordt afzonderlijk in beeld gebracht voor de belangrijkste onderdelen binnen de gemeentelijke belastingen. De tarieven voor afvalinzameling, riolering, begraaftplaatsen en omgevingsvergunningen worden ieder afzonderlijk berekend. De resterende opbrengsten betreffen de overige leges te weten het verstrekken van persoons- en reisdocumenten alsook de overige vergunningverlening op basis van de APV.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Afvalinzameling en –verwerking (taakveld 7.3)	Begroting 2023
1	Kosten taakveld afval (netto)	3.122.060
2	BTW	634.928
3	Overhead	717.719
4	Toerekening rente	16.535
5	Totaal kosten	4.491.241
6	Inkomsten	-4.401.641
7	Netto-lasten	89.600
8	Kostendekking	98%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld afval.
- 2 Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
- 3 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt conform BBV-voorschriften extracomptabel toegerekend.
4. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften

De kostendekkendheid op afval is al enkele jaren lager dan 100% door de landelijke stijging van de kosten voor de inzameling en verwerking van afval en door de korting die was toegepast in 2018 en heeft doorgewerkt in de tarieven 2019 t/m 2021. Bij de vaststelling van de Verordening afvalstoffenheffing 2022 en de daarin opgenomen afvaltarieven voor 2022 is bepaald dat er een groei in kostendekkendheid wordt nagestreefd in twee jaar tijd. 95% in 2022 en 100% in 2023. Bij het opstellen van deze begroting is daarom uitgegaan van een kostendekkendheid van bijna 100%(98%). Door een goed scheidingsgedrag en zo min mogelijk aanbieden van restafval kunnen inwoners hun werkelijke lasten lager houden.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Beheer rioleringsstelsel en waterzuivering (taakveld 7.2)	Begroting 2023
1	Kosten taakveld riolering en waterzuivering	2.734.095
2	BTW	374.082
3	Overhead	560.455
4	Toerekening rente	380.900
5	Totaal kosten	4.049.532
6	Inkomsten	-4.046.787
7	Netto-lasten	2.745
8	Kostendekking	100%

- 1 Betreft kosten zoals opgenomen in het geactualiseerde GRP aangevuld met de taakgerichte uren.
- 2 Extracomptabel toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
- 3 Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV- voorschriften.
- 4 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.

De kostendekkendheid van de rioolheffing bedraagt 100%. Door wijziging van het renteomslagpercentage en een jaarlijkse (snellere dan geraamd) en forse uitbreiding van het areaal is het nodig gebleken om het kostendekkingsplan van het GRP jaarlijks te monitoren en bij te stellen. Bij het vaststellen van de tarieven 2023 zullen wij daarom het geactualiseerde kostendekkingsplan bij het GRP 2019-2023 opnieuw ter vaststelling aan u voorleggen.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Begraafplaatsen (taakveld 7.5)	Begroting 2023
1	Kosten taakveld begravingen	174.394
2	Overhead	64.962
3	Toerekening rente	9.543
4	Totaal kosten	248.899
5	Inkomsten	-63.090
6	Netto-lasten	185.809
7	Kostendekking	25%

- 1 Betreft kosten zoals geraamd op het taakveld begraafplaatsen
- 2 Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.
- 3 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Leges: fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning (WABO) (taakveld 8.3)	Begroting 2023
1	Kosten op de taakvelden	1.418.152
2	Overhead	697.477
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	2.115.629
5	Inkomsten	-1.375.482
6	Netto-lasten	740.147
7	Kostendekking	65%

- 1 Betreft kosten zoals geraamd op de taakvelden behorend tot de fysieke leefomgeving (m.n. WABO).
- 2 Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond de BBV-voorschriften.
- 3 Toerekening van rente is niet van toepassing.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Leges: Overige leges (Burgerzaken) (taakveld 0.2)	Begroting 2023
1	Kosten op de taakvelden	743.080
2	Overhead	325.870
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	1.068.949
5	Inkomsten	-327.354
6	Netto-lasten	741.595
7	Kostendekking	31%

- 1 Betreft kosten zoals geraamd op de taakvelden die behoren tot dienstverlening. De nadruk ligt hier persoons- en reisdocumenten, alsmede vergunningverlening op basis van de APV.
- 2 Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extra comptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.
- 3 Toerekening van rente is niet van toepassing.

Totale woonlasten meerpersoonshuishoudens

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel worden de woonlasten van Kaag en Braassem weergegeven.

Gemiddelde woonlasten per meerpersoonshuishouden	2022	2023
OZB (2022 cf opgave gemiddelde WOZ-waarde Kaag en Braassem van € 386.000 * tarief 2022 0,0978%), 2023 op basis van een stijging van de last met 3%)*1)	€ 378	€ 389
Afvalstoffenheffing *2)	€ 263	€ 282
Rioolheffing	€ 277	€ 288
Totale gemiddelde woonlasten per meerpersoonshuishouden	€ 918	€ 959

*1) In voorgaande begrotingen gingen we in deze opstelling uit van de gemiddelde woz-waarde volgens het Coelo. Toen presenteerde het Coelo de gemiddelde waarde van koop- en huurwoningen. Sinds 2022 presenteert Coelo de gemiddelde woz-waarde van alleen koopwoningen. Deze bedroeg in belastingjaar 2022 € 447.828. In bovenstaand overzicht zijn de gemiddelde woonlasten per meerpersoonshuishouden gepresenteerd. De woonlast per meerpersoonshuishouden gaat niet alleen over de woonlasten van koopwoningen, maar over alle meerpersoonshuishoudens in Kaag en Braassem. Daarom is in dit overzicht bij de gemiddelde woz-waarde rekening gehouden met de totale woz-waarde, die van de koop- én huurwoningen. Deze bedroeg voor belastingjaar 2022 gemiddeld € 386.000.

*2) De werkelijke last per huishouden afvalstoffenheffing is afhankelijk van het scheidingsgedrag. De gemiddelde tarieven zijn gebaseerd op de prognosticeerde opbrengsten in 2022, gedeeld door het aantal huishoudens. Bij de woonlast in 2023 is er op afval een prijsstijging van 7% verwerkt waardoor de kostendekkendheid van (afgerond) 98% wordt gehaald.

Kwijtscheldingsbeleid

Een belastingplichtige met een inkomen van 100% of minder van het minimuminkomen komt in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Er kan uitsluitend kwijtschelding worden verleend voor de afvalstoffenheffing en rioolbelasting. Alle andere heffingen zijn van kwijtschelding uitgesloten.

De beoogde regeling, waarbij het Rijk de gemeenten de mogelijkheid zou geven om voor AOW-gerechtigden en volledig arbeidsongeschikten de vermogensnorm voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen met maximaal € 2.000,= op te hogen, is niet ingevoerd. Daarom is er geen impactanalyse gemaakt van de kwijtscheldingsverzoeken.

2. Weerstandvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het verwachte weerstandvermogen voor het begrotingsjaar 2023 en geeft een doorkijk naar toekomstige ontwikkelingen. Ook geeft het inzicht in de financiële kengetallen in de begrotingsperiode 2023-2026.

Hiertoe is informatie opgenomen over onderstaande onderwerpen:

1. Een inventarisatie van de risico's met een risicoprofiel en een benodigde weerstandscapaciteit gebaseerd op risicosimulatie;
2. Inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit;
3. Beoordeling van het weerstandvermogen;
4. Overzicht van structurele risico's en toekomstige ontwikkelingen;
5. Inzicht in de financiële kengetallen.

Het uitwerken van deze paragraaf gebeurt conform het door de raad in 2019 vastgestelde beleid in de Nota Risicomanagement en weerstandvermogen (Nota R&W) voor de periode 2020-2023, aangevuld door de opdracht van uw raad aan ons college in het raadsakkoord dat dit voorjaar is vastgesteld. Hierop is hieronder een toelichting gegeven.

Actualisatie van de risico-inventarisatie ten opzichte van de inventarisatie bij de Richtnota 2023

In het raadsakkoord "Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen" heeft uw raad als koers aangegeven het proces van de risico-kwantificering te upgraden en toe te groeien naar het uitgangspunt dat er zo min mogelijk PM posten in de risico-inventarisatie worden opgenomen. Om dit mogelijk te maken heeft uw raad ons college de opdracht gegeven om een specialist/ bureau in te huren om gezamenlijk met de ambtelijke organisatie het huidige risicokwantificeringsproces te beoordelen en te bekijken of hier nog verbeteringen of andere werkwijze wenselijk kan zijn.

Ons college heeft hier in het proces naar de begroting invulling aan gegeven. In de context en kadersavond van 19 oktober a.s. wordt uw raad geïnformeerd over de werkwijze. In deze paragraaf presenteren wij de uitkomsten van de nieuwe risico-inventarisatie- en kwantificeringsmethodiek.

Risico-inventarisatie en kwantificering

1. Aanleiding en achtergrond

De gemeente Kaag en Braassem geeft in het kader van financiële verslaglegging en verantwoording inzicht in de risico's die de gemeente loopt afgezet tegen de financiële positie van de reserves. Tot aan de Begroting 2022 is ervoor gekozen om een systematiek te hanteren die resulteerde in een overzicht van incidentele en structurele risico's. Met deze paragraaf is de systematiek en presentatie zo veel als mogelijk aangepast binnen de kaders van de Nota Risicomanagement en Weerstandvermogen 2020-2023.

Met de herziene systematiek of doorontwikkeling realiseren we de volgende verbeteringen:

- a. Een striktere scheiding tussen weerstandsrisico's (incidenteel) waarvoor een weerstandscapaciteit wordt aangehouden in de reserves en de wendbaarheidsrisico's (structureel) waarbij de gemeente en/of bestuur een duidelijke keuze kan maken in de beheersing van de risico's;
- b. Een modelmatige aanpassing waarbij op basis van simulaties een nauwkeuriger onderbouwing van de benodigde weerstandscapaciteit mogelijk is;

Op basis van deze aanpassing kan de gemeente Kaag en Braassem daar waar wenselijk scherper aan de wind varen. Daarnaast dwingt het inzicht in de risico's de gemeente om tijdig duidelijke keuzes te maken in termen van beheersing van de risico's. Met de versterking van de risicosturing kan de noodzakelijk aan te houden weerstandscapaciteit beperkt blijven.

Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

De weerstandsrisico's zijn die risico's die een direct nadelig financieel gevolg hebben op komend jaar en waarvoor geen extra beheersmaatregelen te nemen zijn of genomen worden. Van deze risico's is een kans en financieel gevolg opgenomen. De wendbaarheidsrisico's worden kort beschreven aan het einde van de paragraaf. Voor deze risico's moet er komend jaar worden ingezet op beheersmaatregelen. Dit kan zijn door daadwerkelijk kans van optreden of gevolgen te beperken, maar het kan ook zijn door eventuele structurele kosten op te nemen in de begroting.

2. Risicoprofiel

Ten aanzicht van de Richtbrief eerder zijn de nodige wijzigingen opgetreden. De wereld staat steeds meer onder invloed van globale (externe) invloeden die elkaar in een sneller tempo lijken op te volgen. We hebben te maken gehad met een pandemie met grote impact op de maatschappij. En nog steeds is er een dreiging van de opleving van nieuwe virusvarianten. Aan de andere kant raakt de oorlogsvoering in Oekraïne en ook de dreiging daarvan van elders in de wereld onze economie middels hoge energieprijzen en oplopende inflatie. Daarbinnen zijn op landelijk niveau de uitdagingen groot op het gebied van de arbeidsmarkt en milieuregelgeving (stikstof). Binnen deze context is voor een aantal van deze ontwikkelingen in de begroting voorzien.

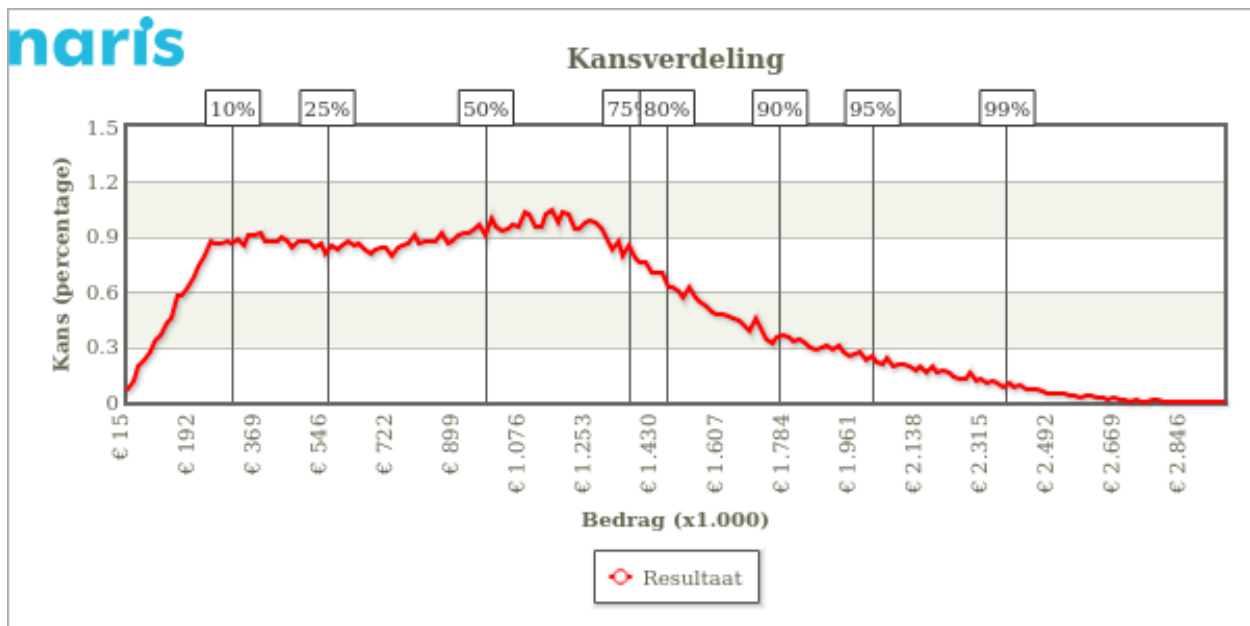
Onderstaand zijn de belangrijkste risico's voor de gemeente weergegeven. Hierbij is tevens een inschatting gemaakt van de kans van optreden en de mogelijke maximale financiële gevolgschade. Het percentage geeft de invloed van het risico op het totaal benodigde weerstandsvermogen aan.

Risicogebeurtenis	Toelichting	Kans	Financieel Maximum	Involed (%) op weerstand
Extra ondersteuning in het kader van armoedebestrijding en inkomensondersteuning	Als gevolg van de onzekerheid met betrekking tot energieprijzen, inflatie kunnen meer inwoners, ondernemers en verenigingen in de financiële problemen komen. Dit leidt niet alleen tot directe uitgaven, maar zal ook een beslag hebben op de inzet van de gemeentelijke organisatie.	75%	€ 1.100.000	41,73%

Risicogebeurtenis	Toelichting	Kans	Financieel Maximum	Invloed (%) op weerstand
Uitspraak Raad van Arbitrage in Bouwgeschillen inzake het juridisch geschil Grietpolderweg valt negatief uit	Het geschil over de verantwoordelijkheid van de extra kosten voor de Grietpolderweg in het kader van de zettingsproblematiek wordt beslecht door een uitspraak van de Raad van Arbitrage in Bouwgeschillen. De kosten zijn in 2023 geraamd op ca. 1,2 miljoen en ondanks, de in de ogen van de gemeente sterke positie, wordt in het kader van de risicoreservering toch rekening gehouden met een negatieve uitspraak.	50%	€ 1.200.000	30,46%
Grote tekorten op de arbeidsmarkt en het niet (tijdig) kunnen invullen van kritische functies waardoor duurdere inhuur noodzakelijk is.	Voor de gemeente is het een uitdaging om voldoende gekwalificeerde medewerkers te behouden en/of te werven. De druk op de medewerkers wordt groter gezien een aantal externe ontwikkelingen in zowel de sociale als ruimtelijke beleidsvelden. Hiermee bestaat er ook een risico op een hoger ziekteverzuim dan voorzien. Hoewel het arbeidsmarkt risico een lange termijn component kent, wordt in de risico reservering rekening gehouden met extra uitgaven voor komend jaar.	50%	€ 300.000	7,65%
Afwijkingen op de raming open einde regeling WMO ondersteuning	Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) kent een open einde regeling. Ondanks de opgebouwde ervaring en kwaliteit van de prognoses kan het voorkomen dat grote en/of complexe woningaanpassingen noodzakelijk zijn.	50%	€ 165.000	4,19%
Bovenmatige stijging bouwkosten, schaarste bouwproducten en brandstof/energieprijzen	Als gevolg van de snel stijgende bouwpreisen is in de begroting rekening gehouden met indexaties. Zowel voor investeringsprojecten (indexatie) als voor beheerprojecten en regulier onderhoud is in de richtnota en begroting rekening gehouden met een aanzienlijke stijging. Omdat de markt op dit moment dermate volatiel en onvoorspelbaar is, wordt een extra risico reservering voor 2023 opgenomen.	80%	€ 100.000	4,06%
Bovenmatige stijging CAO kosten dan prognose in begroting	De ontwikkelingen van de CAO zijn meegenomen in de begroting van de personeelslasten. Gezien de recente ontwikkelingen bestaat het risico dat de aannames ten aanzien van de stijging niet toereikend zijn.	50%	€ 150.000	3,80%
Onvolledig werkend systeem omgevingswet	Tot in november 2022 bestaat er onduidelijkheid of de omgevingswet per 1-1-2023 in werking treedt. Veel voorbereidingen zijn getroffen maar er bestaan twijfels ten aanzien van de volledige werking van de software (digitaal stelsel). Daarnaast is de operationalisering in werkwijze ondanks alle voorbereiding een onzekere factor. Rekening wordt gehouden met een ingangsdatum van 1-1-2023 en de nodige herstelacties die dat met zich mee brengt.	50%	€ 150.000	3,80%

Risicogebeurtenis	Toelichting	Kans	Financieel Maximum	Invloed (%) op weerstand
Hogere brandstofprijzen en wijziging in uitvoering van het afval contract	Als onderdeel van het contract met de afvalverwerker is de gemeente zelf verantwoordelijk voor het aanbieden van het afval op de verwerkingslocatie. Vanwege wijzigingen in die locaties wordt de gemeente geconfronteerd met extra kilometers met de toch al hoge brandstofprijzen. De exacte verdeling van de extra kosten is nog niet bekend.	90%	€ 50.000	2,28%
Eenmalige bijdrage aan frictiekosten financiële problemen aanbieders gesloten jeugdhulp	Vooruitlopend op de nieuwe inrichting van de jeugdhulp per 2024 waarmee besparingen te realiseren zijn, zijn er enkele aanbieders van gesloten jeugdhulp in de financiële problemen gekomen. Landelijk en bovenregionaal wordt gekeken naar een bedrijfsplan (herstelplan) voor deze aanbieders. Mogelijk heeft dit financiële consequenties in de vorm van eenmalige frictiekosten.	10%	€ 150.000	0,78%
Juridische procedures	De gemeente is in meerdere juridische procedures betrokken. Dit kan op meerdere beleidsvelden spelen. Elk P&C moment wordt vanuit de risico reservering een actuele lijst opgesteld en gewaardeerd. Wanneer één van de onderliggende procedures van significante omvang zijn worden ze apart in de risico paragraaf benoemd. Bij het opnemen van juridische risico's wordt de afweging gemaakt om eventuele relevante informatie (naam, onderwerp, omvang claim etc.) niet in het P&C document op te nemen lopende de procedures om te voorkomen dat andere belanghebbende partijen daaruit een strategisch voordeel kunnen halen.	10%	€ 150.000	0,75%
Extra stortingen om APPA-fonds op peil te houden voor toekomstige pensioenverplichtingen op basis van jaarlijkse actualisatie	Extra stortingen om APPA-fonds op peil te houden voor toekomstige pensioenverplichtingen op basis van jaarlijkse actualisatie	10%	€ 50.000	0,26%
Discontinuïteit bedrijfsvoering gemeente als gevolg van informatiebeveiligingsproblemen (hacking, gijzeling, ransomware etc.)	Hoewel de uitvoering van de ICT verzorgd wordt door de BVO Rijn en Braassem kan het risico van cyberaanvallen en het stil vallen van het netwerk (met de nodige herstelkosten) niet worden weggenomen. Rekening wordt gehouden met een kleine kans, maar aanzienlijk gevolg dat is gebaseerd op ervaringen bij andere overheden (gemeente, onderwijs en woningcorporaties).	1%	€ 500.000	0,25%

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 4.065.000 - zie tabel 1) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Figuur 1 en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Zekerheidspercentage	Bedrag	Statistieken	Waarde
80%	€ 1.443.987	Absolute maximum	€ 4.065.000
90%	€ 1.746.644	Trekkingen	100.000
95%	€ 1.994.347		
99%	€ 2.354.865		

Tabel 1: resultaten risico simulatie

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1.746.644 (benodigde weerstandscapaciteit). De norm van 90% wordt toegepast bij Nederlandse gemeenten. Extra zekerheid gaat vanaf dit punt een naar verhouding groter beslag leggen op de weerstandscapaciteit.

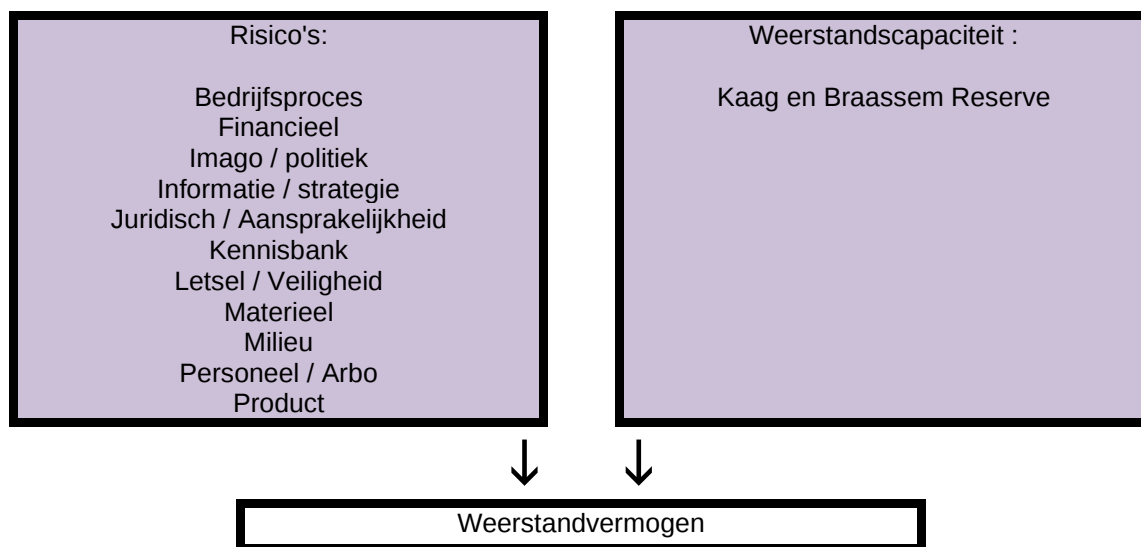
3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Kaag en Braassem bestaat uit de algemene reserve. Dit bestaat in het geheel uit middelen die de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
Kaag en Braassem	€ 23.651.509
Totale weerstandscapaciteit	€ 23.651.509

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 23.651.509}{€ 1.746.644} = \mathbf{13.54}$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van onze gemeente valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

5. Structurele risico's en nieuwe ontwikkelingen

Bovenstaand is aangegeven welk beslag incidentele risico's kunnen hebben op de beschikbare weerstandscapaciteit. Hierbij is strikt aangegeven dat het om risico's gaat die de gemeente direct geld gaat kosten. Aangenomen is dat structurele risico's niet worden verrekend. Met andere woorden de gemeente reserveert niet voor risico's met effecten die zich op middellange en lange termijn kunnen voordoen. Hiervoor moet de gemeente besluiten nemen in het kader van beheersing daarvan en de (financiële) gevolgen opnemen in de begrotingssystematiek.

Ten opzichte van de Richtnota zijn de volgende aannames over onzekerheden gedaan:

- De directe financiële consequenties van de eventuele opvang van vluchtelingen zijn niet te verwachten omdat de compensatie vanuit het Rijk voldoende lijkt;
- De eventuele opleving van Corona varianten wordt vooralsnog niet als financiële onzekerheid opgenomen omdat ook hiervoor wordt aangenomen dat er voldoende compensatiemogelijkheden worden geboden.

De structurele risico's waarop (extra) beheerst moet gaan worden:

- Aflopende energiecontracten na 2023 bij een gelijkblijvende of stijgende energieniveau;
- Impact Oekraïne oorlog en gevolgen op gemeentelijke organisatie en dienstverlening op middellange termijn;
- Tijdige keuzes in beheer en onderhoud ten aanzien van stijgende prijzen, areaaluitbreiding, beheerniveau 's en klimaatimpact;
- Bijsturing of tijdige signalering stijgende bijdragen aan verbonden partijen;
- Tijdige sturing op grondexploitaties in het kader van renteontwikkelingen (stijging);
- Renterisico in het kader van de komende investeringen en projecten o.a. Masterplan Sportpad;
- Herziening inrichting jeugdhulp en te realiseren besparingen.

6. Conclusies

Ondanks de groter wordende onzekerheden en verslechterde financiële omstandigheden voor Nederlanders blijft het benodigde weerstandvermogen op gelijk niveau met vorig rapportagemoment in de Richtbrief. Dit komt omdat:

- De gemeente scherper is in het hanteren van risico's die directe impact hebben op de weerstandscapaciteit;
- De gemeente in de begroting reeds maatregelen heeft genomen;

De weerstandsratio is met 13,54 uitstekend. Dit is mede te danken aan de beschikbaarheid van de weerstandscapaciteit. De ratio biedt voldoende comfort voor de reguliere taken en geeft aan dat er ruimte is voor een grotere risico acceptatie.

De financiële kengetallen maken een vast onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen. Er is vanuit het BBV geen normering aangegeven waaraan deze kengetallen kunnen worden getoetst. De provincies hebben in 2016 gezamenlijk met het ministerie van Binnenlandse Zaken signaleringswaarden benoemd. Deze signaleringswaarden passen wij hieronder toe bij de beoordeling van de kengetallen op zich en geven een indicatie over de financiële situatie van onze gemeente.

Algemeen beeld financiële kengetallen

In de voorgaande begrotingen is aangekondigd dat onze financiële positie vanaf 2022 kwetsbaarder zou worden door het wegvallen van de precarioheffing. Ondanks het feit dat we deze structurele inkomst missen sinds 2022, zien de kengetallen er in de begroting 2023 allemaal beter uit dan in de begroting 2022. In de begroting van 2022 hadden we al een kleine positieve verwachting voor 2023ev aangekondigd, mede vanwege de positieve effecten voor onze gemeente ten aanzien van de herverdeling van het gemeentefonds.

Met name de schuldpositie, de solvabiliteit en exploitatieruimte zijn verbeterd. De sterke verbetering is het gevolg van een forsere stijging van de algemene reserve in de afgelopen jaren. De hoge positie van de algemene reserve en de hogere structurele inkomsten als gevolg van de positieve accressen t/m 2025 in de septembercirculaire van 2021 en de meicirculaire van 2022 hebben een positieve invloed gehad op de kengetallen, die hieronder zijn gepresenteerd en toegelicht.

Andere kengetallen die zich positief ontwikkelen ten opzichte van voorgaande jaren zijn de getallen voor grondexploitatie en belastingcapaciteit. Door het afsluiten van grondexploitaties worden de risico's in de toekomst kleiner. Om ons heen zagen we in de afgelopen jaren gemeenten hun belastingen verhogen. Door de stijging van de landelijke belastingdruk in gemeenten is onze belastingdruk ten opzichte van het landelijk gemiddelde verbeterd.

Toch is enige waakzaamheid geboden. De ontwikkelingen ten aanzien van de algemene uitkering vanaf 2026 zijn onzeker. In de septembercirculaire 2022 is éénmalig een extra bedrag beschikbaar gesteld voor 2026, maar over een structurele verhoging wordt nog niet gesproken. Ook de opschalingskorting komt vanaf 2026 nog steeds op ons af.

Met de risico's die we in beeld hebben en de ambities die voortvloeien uit het raadsakkoord en het college-uitvoeringsprogramma is het voor een blijvend gezonde financiële positie belangrijk om de kengetallen blijvend te monitoren.

Het totaaloverzicht aan financiële kengetallen geeft het volgende meerjarenbeeld:

Begroting jaar 2023						
Kengetallen:	2021	2022	2023	2024	2025	2026
netto schuldquote	70%	88%	102%	98%	90%	96%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	59%	75%	89%	86%	81%	86%
solvabiliteitsratio	34%	29%	27%	29%	32%	32%
structurele exploitatieruimte	9%	2%	3%	5%	5%	-1%
grondexploitatie	11%	9%	8%	4%	3%	3%
belastingcapaciteit	118%	108%	113%	113%	113%	113%

1. Netto Schuldquote

In dit kengetal wordt het bedrag van de financieringsmiddelen (schulden) minus de financiële activa (vorderingen) uitgedrukt in % van de totale baten in het jaar.

Kengetal:	2021	2022	2023	2024	2025	2026
netto schuldquote	70%	88%	102%	98%	90%	96%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de netto schuldenlast uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief reservemutaties.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 90%	minst risicovol
90% > 130%	neutraal
> 130%	meest risicovol

Oordeel: oranje

In meerjarenperspectief loopt de netto schuldquote op en blijft binnen de neutrale signaalwaarde. In 2023 komt deze boven de 100%, waarmee de schuld hoger is dan de jaaromzet, maar wel onder de waarde van 130% en daarmee “neutraal”. Vanaf 2024 zien we nog steeds een fors hogere waarde door investeringen in riool, wegen en het Masterplan Sportpad. De hoge waarde blijft dan nog steeds onder de waarde van 130% en behoudt het ook dan de signaalwaarde “neutraal”. Dat de waarde ondanks de stijging in de verwachte schuld toch daalt komt door de positieve accressen in het gemeentefonds in 2024 en 2025. Dat de waarde in 2026 stijgt tov 2025 komt doordat in 2026 sprake is van een fors lagere baat uit het gemeentefonds dan in (2024 en) 2025.

De schuldquote wordt tevens beïnvloed door leningen die zijn doorgeleend aan derden (bijv. aan sportverenigingen, personeelshypotheken). Om inzicht te krijgen in de effecten hiervan wordt als kengetal eveneens voorgeschreven de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Deze is in het onderstaande overzicht weergegeven.

2. Netto Schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In dit kengetal wordt het vorige kengetal gecorrigeerd met de aan derden doorgeleende gelden.

Kengetal:	2021	2022	2023	2024	2025	2026
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	59%	75%	89%	86%	81%	86%

Inzicht

De effectieve schuldquote is in feite een nadere analyse van de netto schuldquote waarbij de invloed van afgesloten leningen die door zijn betaald aan derden en het geld dat is geïnvesteerd in nog te leveren bouwgrond is geëlimineerd. De voor alle verstrekte leningen gecorrigeerde netto schuldquote geeft hierdoor een gunstiger beeld dan de netto schuldquote.

Oordeel: oranje

De gecorrigeerde netto schuldquote heeft dezelfde beweging als de netto schuldquote. Door de correctie komt deze waarde niet boven de 90% uit. Dus ondanks de hierboven bij 1. benoemde grote investeringen, blijft het kengetal onder de 90% en kan daarmee als “minst risicovol” worden beoordeeld.

Oorzaak

De schuldquote in onze gemeente wordt in belangrijke mate beïnvloed door het grote bouwplan Braassemerland, waarvoor in de voorliggende jaren aanzienlijke geldleningen zijn aangetrokken. De leningen die voor dit complex zijn gesloten komen voor bijna € 50 miljoen niet meer terug uit de verkoopopbrengsten uit dit complex waardoor deze schulden blijven bestaan en na het aflopen van de leningsperiode zullen moeten worden geherfinancierd met nieuw aan te trekken leningen. Dit heeft als gevolg dat de netto schuldquote op een hoog niveau zal blijven. De stijging in 2022/ 2023 en in de jaren daarna wordt veroorzaakt door investeringen die kunnen/ moeten worden gefinancierd met aanvullend vreemd vermogen. Het gaat om investeringen voor uitvoering van het GRP en groot onderhoud in de buitenruimte, voor de bouw van verschillende IKC's, inleg EV VOF Braassemerland en in 2022 beschikbaar gesteld vermogen voor Alliander en de financieringen voor de investeringen die samenhangen met de realisatie van het Masterplan Sportpad. Echter door de positieve accressen in het gemeentefonds tot en met 2025 ziet het meerjarenbeeld van dit kengetal er nu veel beter uit dan in de voorgaande begroting. De verbetering bedraagt gemiddeld zo'n 20 procentpunt.

Perspectief

Maatregelen die de netto schuldenlast en de netto schuldenlast, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen kunnen verbeteren zijn opgenomen in de notitie solvabiliteit en schuldenlast van februari 2017. Het gaat hier om verkoop van bestaand bezit, verbeteren van de exploitatie en het versoberen of spreiden van de toekomstige investeringen. Mede hierom zal bij toekomstige raadsvoorstellen voor grote investeringen zoals de nog te voteren kredieten voor Masterplan Sportpad en in de begrotingen in deze paragraaf aandacht worden besteed aan de gevolgen van deze besluiten voor de financiële positie van de gemeente, zodat uw raad deze informatie mee kan nemen in de besluitvorming. Verder zal naast onze eigen geplande ambities met name ook de ontwikkeling van het gemeentefonds vanaf 2026 in belangrijke mate van invloed zijn op de ontwikkeling van dit kengetal.

3. Solvabiliteitsratio

In dit kengetal wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Kengetal:	2021	2022	2023	2024	2025	2026
solvabiliteitsratio	34%	29%	27%	29%	32%	32%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
> 50%	minst risicovol
20% > 50%	neutraal
< 20%	meest risicovol

Oordeel: oranje

De solvabiliteitsratio en ook het toekomstige beeld daarvan is verbeterd ten opzichte van het voorgaande begrotingsjaar. Dit is met name het gevolg van de hogere dan geplande groei van de algemene reserve in de afgelopen twee jaren én in de positieve accressen en daarmee de verwachte resultaten voor de jaren 2023 t/m 2025. Overigens zijn in bovenstaande cijfers wel de voorgenomen investeringen en ambities uit de vorige Samenwerkingsagenda meegenomen, maar nog niet de nog in te vullen ambities uit het Raadsakkoord “Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen”. De solvabiliteitsratio daalt naar verwachting wel als gevolg daarvan, maar komt daarbij met de huidige inzichten en besluiten niet onder de 20%.

Oorzaak

Dat het percentage al jaren niet in de groene zone ligt, komt doordat wij een hoog saldo langlopende leningen hebben voor in het verleden gedane investeringen. Daarmee is het lastig om de solvabiliteitsratio in de groene zone, namelijk > 50% te krijgen. Dat we een verbetering ten opzichte van de begroting in 2021 en 2022 zien heeft als belangrijkste oorzaak de grote positieve resultaten in de jaarrekeningen 2020 en 2021 én de positieve accressen vanaf 2022 tot en met 2025.

Perspectief

Exploitatieoverschotten kunnen zorgen voor een verdere verbetering van de solvabiliteitsratio. Of deze verbetering doorzet, is voor een groot deel afhankelijk van de ambities van de gemeenteraad, het tempo van de geplande investeringen en het tijdstip van de verkopen van de woningen in Braassemerland. Ook het tempo van de andere geplande investeringen en de ontwikkelingen van het gemeentefonds zijn van invloed. Wat besluit dit kabinet ten aanzien van de opschalingskorting? Blijft deze bevroren vanaf 2026 of houden ze de korting vanaf 2026 in tact? Wat gebeurt er met de extra gelden voor de jeugdzorg? Of nog breder: wat voor gevolgen heeft de oorlog in Oekraïne, de vluchtelingencrisis, de energiecrisis, de hoge inflatie etc op de begrotingen van gemeentes?

4. Structurele exploitatieruimte

In dit kengetal worden de structurele baten verminderd met de structurele lasten en dit saldo wordt weergegeven in een percentage van de totale baten.

Kengetal:	2021	2022	2023	2024	2025	2026
structurele exploitatieruimte	9%	2%	3%	5%	5%	-1%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Hiermee kan worden beoordeeld of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
Begrotingsruimte > € 0	minst risicovol
Begrotingsruimte = € 0	neutraal
Begrotingsruimte < € 0	meest risicovol

Oordeel

Tot en met 2025 is de begrotingsruimte om structurele tegenvallers op te kunnen vangen en nieuw beleid in te kunnen passen ruim. Via de septembercirculaire ontvangen de gemeentes éénmalig een extra bedrag om het tekort in 2026 (voor een groot deel) op te kunnen vangen. Deze extra uitkering is nog niet verwerkt in deze begroting en in deze kengetallen. Vandaar dat de structurele exploitatieruimte in 2026 nog negatief uitkomt. Omdat de jaren t/m 2025 zeer positief zijn en omdat de situatie voor 2026, rekening houdend met de extra uitkering positief zal zijn, is toch het oordeel “groen” meegegeven voor dit kengetal.

Oorzaak

Ondanks het wegvallen van de structurele inkomsten voor precarioheffing vanaf 2022, ondanks de toenemende kosten in het sociaal domein en de kosten in verband met de realisatie van de ambities van ons college en uw raad, en dankzij de hoge accressen van het gemeentefonds volgens de septembercirculaire 2021 en de meicirculaire 2022 is het structurele begrotingsresultaat beduidend verbeterd ten opzicht van de begroting 2022. Daarmee is ook het oordeel gewijzigd van “oranje” naar “groen”. Of deze ruimte op 5% zal blijven of daalt naar 1 of 2% is onder meer afhankelijk van het tempo waarin de ambities uit het Raadsakkoord en het college- uitvoeringsprogramma kunnen worden gerealiseerd.

Perspectief

In het raadsakkoord “Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen” is verwoord dat uw raad staat voor een realistische meerjarenbegroting, waarbij op zoek wordt gegaan naar structureel meer ruimte om ambities te kunnen waarmaken. Voor een deel is deze ruimte al ontstaan door de positieve accressen bij het gemeentefonds en het bevriezen van de opschalingskorting tot en met 2025. Verder heeft de herverdeling van het gemeentefonds ook een positief effect gehad op onze gemeentelijk begrotingsbeeld. Daarnaast is gehoor gegeven aan de andere methode voor het berekenen van het benodigde weerstandsvermogen voor risico's met structurele effecten.

5. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grondposities) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Kengetal:	2021	2022	2023	2024	2025	2026
grondexploitatie	11%	9%	8%	4%	3%	3%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan of een gemeente verhoudingsgewijs veel middelen heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit is geld dat nog terugverdiend moet worden uit de grondverkopen. Het risico of dit wel of niet lukt, is afhankelijk van de vraag en het aanbod.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 20%	minst risicovol
20% > 35%	neutraal
> 35%	meest risicovol

Oordeel

Uit de berekende kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente in het meerjarenperspectief een gezonde grondpositie heeft. De grondexploitaties worden jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening geactualiseerd. Bij deze actualisatie worden ook steeds de risico's bij deze grondexploitaties geactualiseerd. Zie hiervoor paragraaf 7.

Oorzaak

De waarde voor de grondposities wordt jaarlijks beter. Door het afsluiten van verschillende grondexploitaties in 2021 t/m 2023 daalt de boekwaarde van de grondposities en verbetert het percentage in de jaren na 2021 en met name vanaf 2024 verder.

Perspectief

In de afgelopen jaren hebben omvangrijke afboekingen op balanswaarden plaatsgevonden. Jaarlijks worden de grondexploitaties door de organisatie met een toets van de accountant geactualiseerd en worden de balanswaarden beoordeeld. Verondersteld mag dan ook worden dat de huidige boekwaarden, verminderd met de daarvoor beschikbare verliesvoorzieningen, in de komende jaren kunnen worden "terugverdiend" met de opbrengsten uit de grondverkopen. De geplande grondverkopen in de complexen Braassemerland GEM gronden en Braassemerland centrum zorgen voor een verdere daling van de omvang van de grondposities vanaf 2021. Ook het afsluiten van diverse grondexploitaties in 2020 t/m 2023 verbetert het percentage. Er wordt momenteel nagedacht over het openen van grondexploitaties voor woningbouw bij KC Noord. Hierdoor zal het percentage weer stijgen, maar dat zal naar verwachting niet boven de 20% uitkomen en daarmee de minst risicovolle waarde blijven behouden.

6. Kengetal belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt de gemiddelde belastingdruk uit in een percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Kengetal:	2021	2022	2023	2024	2025	2026
belastingcapaciteit	118%	108%	113%	113%	113%	113%

Inzicht

Dit kengetal is voorgeschreven om inzicht te krijgen in de belastingcapaciteit. Hierbij wordt gekeken hoe de lokale belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Bij de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt in onze gemeente gestreefd naar 100% kostendekkendheid. In de afgelopen twee jaar en in deze begroting is hier voor afval en riool naar toegegroeid. Afwijking van het landelijk gemiddelde vergt een nadere analyse van de hoogte van de lasten die bij deze onderdelen worden gemaakt en de mate/wijze waarin deze worden doorbelast in de tarieven. De capaciteit bij de OZB kan worden afgelezen door het tarief te vergelijken met het landelijk gemiddelde en in absolute zin door de ruimte van het eigen tarief in vergelijking tot de artikel 12-norm.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 95%	minst risicovol
95% > 105%	neutraal
> 105%	meest risicovol

Oordeel

Je kunt zien dat de gemiddelde belastingdruk in andere gemeenten in de afgelopen jaren sterker is gestegen dan in onze gemeente. Hierdoor zie je vanaf het begrotingsjaar 2022 een lagere belastingdruk dan in 2020 en 2021. Ondanks deze daling in 2022 ten opzichte van het landelijk gemiddelde ligt de capaciteit nog wel boven het landelijke gemiddelde. Dit zou kunnen betekenen dat er weinig ruimte is om de belastingtarieven verder te verhogen. Echter vergeleken met de artikel 12-norm is die ruimte om belastingtarieven te verhogen er wel.

Oorzaak

OZB

Het in onze gemeente gehanteerde OZB-tarief voor woningen ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Dat de lasten in absolute zin toch hoger uitvallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde komt doordat de landelijk gemiddelde woningwaarde (waarde 1-1-2022 voor aanslag 2023 uitkomt op € 315.000, terwijl in onze gemeente voor de berekening (dd augustus 2022) per 1-1-2022 een gemiddelde waarde van € 377.000 geldt (bron: CBS).

Afvalstoffenheffing

Per 1 januari 2018 is Diftar ingevoerd en vanaf 2019 is een vast en een variabel tarief ingevoerd. Het variabele tarief geldt per lediging of per aangeboden afvalzak. De uiteindelijke belastingdruk is afhankelijk van het scheidingsgedrag van een inwoner. In het najaar van 2022 worden de tarieven voor 2023 vastgesteld. Op basis van het besluit bij de vaststelling van de tarieven voor 2021 heeft ons college in deze begroting voorgesteld in 2023 te groeien naar 100% kostendekkendheid. Dit zal voor 2023 leiden tot een tariefsverhoging. Uiteindelijk is de

werkelijke last en het effect van deze verhoging ook afhankelijk van het scheidingsgedrag van de inwoner.

Rioolheffing

De rioolheffing is in onze gemeente hoger dan het landelijk gemiddelde. Toch hebben we in de jaren 2020 t/m 2022 geen tariefsverhogingen door hoeven te voeren door een forse daling van het renteomslagpercentage en een snellere stijging van het aantal aansluitingen dan waarvan was uitgegaan in het geactualiseerde GRP. Daartoe is het kostendekkingsplan bij het GRP 2019-2023 eind 2019, 2020 en in 2021 opnieuw geactualiseerd en vastgesteld.

Door de toegenomen lasten als gevolg van de forse inflatie is voor de begroting 2023 een iets hogere stijging dan de prijsindex noodzakelijk om tot een kostendekkendheid van 100% te komen. Met de wetenschap dat de tarieven in de afgelopen 3 jaar niet zijn gestegen, valt deze stijging binnen de indexstijging van de afgelopen jaren. Eind 2022 stelt uw raad de tarieven voor riool voor 2023 definitief vast.

Perspectief

De ontwikkeling van de belastingdruk is naar verwachting in de komende jaren redelijk stabiel. We zijn in de afgelopen jaren toegegroeid naar 100% kostendekkendheid. Daarmee is er in de afgelopen jaren een belangrijke inhaalslag gerealiseerd. Stijging met een jaarlijkse inflatie-correctie zal dan in de komende jaren naar verwachting toereikend zijn.

Met een uitgestrekt gebied als Kaag en Braassem en een WOZ waarde die hoger ligt dan landelijk gemiddeld zal de belastingdruk naar verwachting niet snel op of beneden het landelijk gemiddelde uitkomen en is het streven naar een niet verdere stijging van dit kengetal meer realistisch dan de verwachting van een daling.

3. Kapitaalgoederen

De gemeente beheert de openbare ruimte en gebouwen waarin wordt gewerkt en gerecreëerd. In beleidsvisies en beheerplannen geven we richting aan het meerjarig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Voor een effectieve en efficiënte uitvoering pakken we het beheer en onderhoud zoveel mogelijk integraal op. Onderstaande tabel geeft inzicht in het te onderhouden areaal van de gemeente.

Het beheerareaal

IBOR:*		Riolering:	
Groen		Kolken	9160 stuks
- Hagen (omtrek in m1) - Gras/Gazon (in km2) - Gras/Berm (in km2) - Gras/Bloemrijk (in km2) - Cultuur beplanting (in km2) - Natuurlijke beplanting (in km2)	19264 0,216 0,487 0,077 0,136 0,155		
Bomen	9.776 stuks	Vrij verval riool	150 km
Verharding	1,71 km2	Drukriool (incl. persleiding)	136 km
Water	0,17 km ²	Gemalen	104 stuks
Beschoeiing of kade		Pompputten (in beheer)	785 stuks
- Beschoeiing (in m1) (beschoeid, palenrij en damwand. - Natuurvriendelijke oever (in m2) (NVO, onderwaterbeschoeiing)	44.465 4.480		
Straatmeubilair	997 stuks (totaal)	Verharding:	
- Prullenbakken (Afvalbakken, containers, blikvanger en hondenpoepbak) - Banken - Overig	533 stuks 412 stuks 52 stuks	Elementen Asfalt Beton Halfverharding	714.523 m2 682.754 m2 4925 m2 16.675 m2
Speeltoestellen	422 stuks	Verkeersborden	5101 stuks
Lichtmasten	5.500 stuks		
Kunstwerken:	21 stuks		
Aanleginrichting steiger			
Steiger	5 stuks		
Bruggen (beweegbaar)	12 stuks		
Bruggen (vast)	201 stuks		
Dammen	1 stuks		
Damconstructies	7 stuks		
Grondkeringen	27		
Onderdoorgang	4		
Schutsluis	1		
Trappen	4		
Voetgangerstunnel RV	1		
Viaduct RV	1		
Waterreguleringswerken	5		
Duikers <1 m1	354		
Duikers >2 m2	32		

* Eenheden zijn afgeleid van het IBOR en geactualiseerd op basis van de areaalvlakken in het beheerprogramma Geovisia.

Gebouwen:	Stuks
Gebouwen waarvan:	34
- Groep 1 (vaste voorraad)	15
- Groep 2 (beheer door sportbedrijf)	4
- Groep 3 (losse voorraad)	7
- Groep 4 (reeds uitgefaseerde voorraad)	8

Begin 2020 is het IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) door de gemeenteraad vastgesteld voor de periode 2020-2024. Doel van het IBOR is om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te beheren, afgestemd op de behoefte van de (deelgebieden binnen de) gemeente binnen daarbij passend budget. Beheeronderdelen die niet in het IBOR zijn meegenomen, zoals civiele kunstwerken, riolering en gebouwen, zijn vastgelegd in aparte beheerplannen. Onderstaande tabel geeft de actuele stand van zaken van de diverse beheerplannen weer.

Beheerplan	Datum raadsbesluit	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
IBOR	2020	2024	Ja	Nee
GRP (Riolering)	Q4 2018	2023	Ja	Nee
Gebouwen	Q4 2019	2024	Ja	Nee
Civiele kunstwerken	2012	Actualisatie in 2021, t/m 2025	Ja	nmb

Kwaliteit

Beheercategorie - Beheergroep	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Woongebieden	Fietspaden	Buitengebied	Centra
• GROEN	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
• VERHARDING	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
• WATER	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >
• MEUBILAIR	< C >	< C >	< C >	< B >	< C >	< B >
• REINIGING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >

In bovenstaande figuur zijn de door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus weergegeven waarmee de openbare ruimte in de verschillende deelgebieden wordt onderhouden. Aan de kwaliteitsniveaus zijn normbedragen en te onderhouden arealen gekoppeld, op basis waarvan het totaal benodigde beheerbudget is vastgesteld en toegekend. Hierbij is A een hoge beeldkwaliteit aflopend naar D met een lage of onvoldoende beeldkwaliteit.

Riolering

De kaders waarbinnen het beheer en onderhoud van de riolering valt, komen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (GRP), vastgesteld in het vierde kwartaal 2018. Dit GRP is gebaseerd op de volgende speerpunten:

- De stijging van de rioolheffing beperken tot 1,0% exclusief indexatie
- Anticiperen op klimaatverandering door:
 - bij rioolvervangingen en andere ingrepen in de openbare ruimte gescheiden stelsels aan te leggen mits doelmatig

- o ook particuliere oppervlakken projectmatig af te koppelen
- o nader onderzoek te verrichten naar het samenspel tussen riolering en oppervlaktewater (samen met het hoogheemraadschap)
- Het beheer en onderhoud een kwaliteitsimpuls geven, met name door structureel periodieke beoordelingsrichtlijnen (BRL) en Nederlandse Norm (NEN) -keuringen van pompen en gemalen. Ambitie: minimaal 25% minder storingen.

Het areaal en de kwaliteit zijn goed in beeld. Projecten zijn gepland en de financiering hiervan is op orde.

Civiele kunstwerken

Civiele kunstwerkobjecten zijn uniek gemaakte bouwwerken in de openbare ruimte, zoals bruggen, viaducten, duikers, kademuuren, sluizen en veerstoepen. Kaag en Braassem ligt in een waterrijke omgeving, waardoor er binnen de grenzen van de gemeente veel civiele kunstwerkobjecten aanwezig zijn.

De gemeente heeft gewerkt aan een actueel en compleet beheerplan voor de civiele kunstwerken voor de periode 2018-2023 en werkt aan een update meerjaren onderhoudsplan (MJOP) 2023 op het beheerplan 2018-2023. Dit wordt uitgewerkt in de MJOP update inclusief risicobridges in de periode 2023-2028.

Daarin maken we een noodzakelijke omslag van het huidige incident gestuurde beheer (piepsysteem) naar een risico gestuurd systeem. Daarmee wordt een potentieel risico ten aanzien van de risicoaansprakelijkheid (zorgplicht), functieverlies en kapitaalvernietiging verkleind.

Het areaal van de gemeente op het onderdeel kunstwerken ziet er als volgt uit:

Civiel kunstwerken	2018	2020	2022
Bruggen vast ¹	145	221	221
Bruggen beweegbaar ²	10	10	11 ¹
Tunnels	1	1	1
Viaducten	1	1	1
Duikers	22	374	374
Waterreguleringswerken		6	6
Onderdoorgangen		1	1
Aanleginrichting en steigers ³	21	21	21
Remmingwerk en passantensteiger ³		5	5
Grondkeringen	2769 m (20)	6743 m (346)	6743 m (346)
Trappen	4	4	4
Sluizen	1	1	1

In 2023 wordt er een nieuwe inventarisatie uitvoert naar de conditiestatus van ons areaal.

Tot op heden is gebleken dat de Lange brug in Oud Ade en de Langeweg in Roelofarendsveen constructief onveilig zijn / waren. De Lange brug is eind 2021 vervangen. De Langeweg wordt vervangen in december 2022.

Voor de Noorderhemweg is groot onderhoud nodig of zal vervanging op korte termijn noodzakelijk zijn. De voorbereidingen & engineering hiervan zijn gestart in kwartaal 2 van 2022 en beslaan minimaal een half jaar. Ook deze resultaten zullen worden opgenomen in het MJOP 2023-2028.

Onderstaand is een overzicht weergegeven van potentiële risicobruggen die buiten het vigerende MJOP 2018-2023 vallen en worden geïntegreerd in de update MJOP 2023-2028:

nummer	brug	ID	
1	Floraweg	1001	Update Areaal K&G 2023 MJOP
2	Floraweg	1002	Update Areaal K&G 2023 MJOP
3	Floraweg	1009	Update Areaal K&G 2023 MJOP
4	Floraweg	1011	Update Areaal K&G 2023 MJOP
5	Noordehemweg	1021-1028	Update Areaal K&G 2023 MJOP
6	Pastoor onelplein	1030	Project
7	Meerkreuk	604	Update Areaal K&G 2023 MJOP
8	Langeweg	1032	Project
9	Geestweg	1018	Update Areaal K&G 2023 MJOP

Het vervolg van het aanvullend onderzoek 2023 kan leiden tot onvoorziene extra kosten, omdat deze bruggen mogelijk extra onderhoud nodig hebben of vervangen dienen te worden. De resultaten van het onderzoek gaan onderdeel uitmaken van het beheerplan kunstwerken MJOP 2023-2028, waarmee wordt beoogd meer grip te krijgen op het areaal aan civiele kunstwerken. Een beeld van de definitieve financiële consequenties kan worden opgemaakt wanneer het onderzoek is afgerond en alle kunstwerken zijn geschouwd in 2023.

Openbaar groen en water

Het nauwkeurig in beeld brengen van het areaal openbaar groen waarmee in de afgelopen periode is gestart, is nog niet afgerond. Er is hierdoor reeds 0,11 km² areaal toegevoegd (9% uitbreiding) en tevens is er door het in kaart brengen van onze watergangen en walkanten inzicht in de hoeveelheid beschoeiing/damwand/kade die door de gemeente wordt beheerd. De totale lengte bedraagt hierbij ca. 62 strekkende km waarvan ca. 51 km op enige wijze beschoeid is.

Wegen (asfalt, elementen, beton en halfverharding)

Ten opzichte van vorig jaar is er voor het areaal wegen een grote verschuiving geweest. Begin 2022 is er werk gemaakt van het nog verder inzichtelijk krijgen van ons areaal. Daarbij is de ongedefinieerde 115.902 m² areaal in zijn totaliteit weggewerkt.

Elke twee jaar vindt een visuele wegininspectie plaats van alle wegen binnen de gemeente. In 2023 voeren we deze inspectie voor het complete areaal wederom uit. Op basis van de inspectie vindt een prioritering plaats in het kader van veiligheid, risico en aansprakelijkheid. Deze prioritering vormt de basis voor de jaarlijkse planning van het beheer, groot onderhoud en reconstructies van en aan asfaltwegen en straten met elementenverharding (tegels) binnen de gemeente.

Gebouwen

De gemeente bezit gebouwen en bouwwerken. Deze zijn opgenomen in het MJOP Gebouwen. De gebouwen zijn verdeeld in meerdere groepen, met verschillende onderhoudsniveaus. De vaste voorraad (groep één) bestaat uit gebouwen die we in principe willen behouden. De gebouwen worden redelijk tot goed onderhouden. De gebouwen die vallen onder het Sportbedrijf betreffen groep twee. Het Sportbedrijf ontvangt een bijdrage uit de voorziening. De losse voorraad (groep drie) bestaat uit gebouwen die naar alle waarschijnlijkheid binnen een

aantal jaar kunnen worden afgestoten. Het onderhoudsniveau van groep drie is sober en doelmatig. De financiële consequenties van het MJOP 2020-2024 zijn verwerkt in deze begroting.

Financieel

In onderstaande tabellen wordt inzichtelijk gemaakt hoe de financiële consequenties zijn verwerkt in de begroting. Dit betreft de budgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte, de kunstwerken, riolering en voor gebouwen (exclusief personeel, kapitaallasten en energielasten).

Vertaling financiële consequenties onderhoud in de begroting	2023	2024	2025	2026
Onderhoud				
Groen	650	658	658	658
Verharding	2.062	2.063	2.096	2.096
Water	475	475	475	475
Openbare verlichting	371	371	371	371
Kunstwerken	512	353	546	711
Riolering	739	739	739	739
Totaal budgetten onderhoud	4.808	4.658	4.885	5.050
Gebouwen (dotatie aan de voorziening onderhoud gebouwen)	367	367	367	367

Vertaling financiële kredieten IBOR in de begroting	2023	2024	2025	2026
Kredieten				
Kunstwerken	919	17		
Riolering	3.377	2.735	2.735	2.735
Verharding	1751	1751	1751	1751
Totaal kredieten IBOR in de begroting	6.047	4.503	4.486	4.486

Om tot een zo efficiënt mogelijke inzet van de beschikbare middelen te komen heeft een afstemming tussen alle beheeronderdelen plaatsgevonden. Deze zijn vertaald in een meerjarige uitvoeringsplanning 2023 tot en met 2026.

4. Financiering

In de financiële verordening van de gemeente Kaag en Braassem is in artikel 20 opgenomen dat de gemeente jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf financiering verslag doet van de wijze waarop de gemeente de treasuryactiviteiten uitvoert.

Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de kasgeldlimiet;
- de renterisiconorm;
- de rentevisie;
- het kredietrisicobeheer;
- de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende vier jaar;
- de schulden met een looptijd korter dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de schulden met een looptijd langer dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitatie, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken van de treasuryfunctie. De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 16). De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het treasurystatuut.

RENTERISICOBEBEER

Wet Fido en financiering

De wet Fido beoogt decentrale overheden een kader te geven om renterisico's op leningen zo beperkt mogelijk te houden. Renterisico ontstaat door wijzigingen in rentepercentages van opgenomen langlopende leningen en kasgeldleningen. Er zijn twee verplichte richtlijnen in de wet Fido om de renterisico's te bewaken en beheersen; de kasgeldlimiet voor korte financiering en de renterisiconorm voor lange financiering.

Kasgeldlimiet

De door het rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de korte schuld (looptijd < 1 jaar) tot 8,5% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Voor 2023 bedraagt de limiet voor de gemeente Kaag en Braassem € 6,0 miljoen. Bij het aantrekken van kortlopende financiering wordt bewaakt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet overschrijdt.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijden van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20%

van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Het maximale bedrag aan aflossingen en renteherziening op vaste schuld bedraagt daardoor in 2023 € 14,1 miljoen. In 2023 zal voor € 10,6 miljoen worden afgelost en er zijn geen leningen waarvan de rente wordt herzien; waardoor de renterisiconorm niet zal worden overschreden.

Op basis van deze meerjarenbegroting is de verwachting dat we de renterisiconorm de komende jaren niet zullen gaan overschrijden.

bedrag x € 1.000					
Renterisico(norm) op vaste schuld	2022	2023	2024	2025	2026
renterisico op vaste schuld					
(1a) renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0	0
(1b) renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0	0
(1) netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0	0
(2) betaalde aflossingen	10.613	10.623	11.883	12.894	1.405
(3) renterisico op vaste schuld (1+2)	10.613	10.623	11.883	12.894	1.405
renterisiconorm					
(4a) begrotingsomvang	63.775	70.208	70.362	70.487	66.529
(4b) het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%
(4) renterisiconorm (4ax4b)	12.755	14.042	14.072	14.097	13.306
(5a) ruimte onder renterisiconorm (4>3)	2.142	3.419	2.189	1.203	11.901
(5b) overschrijding renterisiconorm (3>4)					

Rentevisie

De Euriborrentes hebben een tijd lang onder de 0% gelegen doordat de Europese Centrale Bank (ECB) een ruim monetair beleid heeft gevoerd om de economische groei in het eurogebied te ondersteunen. Maar ondertussen zijn - door het verkrappen van het monetair beleid en door het herprijzen van de ECB-rentes - de rentes weer gestegen en komen dit jaar weer boven de 0% uit.

De rentevisie van de BNG is dat de rentetarieven Euribor 3-maands naar verwachting verder zullen oplopen het komende jaar (naar rond de 1,4% medio 2023).

Het EONIA rentetarief (daggeldrente rekening-courant schatkist) is per 2022 vervangen door het ESTER rentetarief (Euro Short-Term Rate); en is dit jaar gestegen tot rond de -0,1% medio 2022. Bij het rijk is de rente, indien die negatief is, bij het uitzetten van gelden gelijkgesteld aan nul; en de BNG brengt negatieve creditrente in rekening v.a. € 500.000.

Door hoge inflatie, economische ontwikkelingen, oorlog in Oekraïne en het door het ECB verkrappen van het monetair beleid / herprijzen ECB-rentes; is het rentepercentage voor langlopende leningen het afgelopen jaar flink gestegen en komt uit op 2,23% medio 2022 (10 jaar fixe BNG). De rentetarieven van langlopende leningen zullen mede onder invloed van een aantrekkende inflatie en een minder actief aankoopbeleid van obligaties van de ECB naar verwachting verder gaan oplopen tot rond de 2,96% medio 2023.

Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden en uitgezette gelden

De regeling Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de decentrale overheden verplicht zijn om financiële overschotten, als ze die hebben, bij het rijk onder te brengen. De maatregel is bedoeld om de EMU-positie van Nederland te verbeteren. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (niet zijnde verticaal toezicht). Wel is er sprake van een bepaald drempelbedrag dat de gemeente maximaal buiten de schatkist van het rijk mag houden. De ondergrens van het drempelbedrag is verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal; wat voor de gemeente Kaag en Braassem neerkomt op € 1,4 miljoen in 2023. Over de middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente (ESTER/ daggeldrente (r/c) of inleenrente (deposito)). Bij de berekening van de financieringsbaten is met deze verwachtingen rekening gehouden.

Verstrekte leningen en uitgezette leningen

De gemeente Kaag en Braassem heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstrekt aan woningcorporaties, verenigingen/stichtingen, SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en personeel (hypothecaire leningen; er worden geen nieuwe hypothecaire leningen verstrekt). Eind 2023 is de verwachting dat er aan (door)verstrekte leningen een boekwaarde is van € 4,9 miljoen. Daarnaast is een converteerbare obligatielening aan Alliander beschikbaar gesteld van € 2,7 miljoen.

Verstrekte gemeentegaranties

De gemeente Kaag en Braassem staat begin 2022 voor een aantal geldgevers ten bedrage van € 0,5 miljoen borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door verenigingen of stichtingen die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Tevens staat de gemeente garant voor hypotheekleningen op woningen van inwoners ad € 1,7 miljoen. Dit betreft afloop van in het verleden verstrekte garantstellingen, waarvoor de gemeente nog steeds garant staat. Al geruime tijd valt dit onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de gemeente gaat sindsdien geen nieuwe garanties meer aan (voor hypotheekleningen op woningen voor andere garantiestellingen stellen we ons terughoudend op). Daarnaast staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) borg voor leningen aan woningbouwcorporaties ten bedrage van € 40,9 miljoen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken.

In het treasurystatuut is vastgelegd dat voor het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van middelen uit hoofde van de publieke taak goedkeuring nodig is van het college (tot € 50.000) dan wel de gemeenteraad (hoger dan € 50.000). De treasurycommissie is bevoegd tot het aantrekken en uitzetten van gelden.

Tot en met juli 2021 had het WSW met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties 'Stichting Woondiensten Aarwoude' en 'Stichting MeerWonen', tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (= wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)). WSW staat borg voor deze leningen, waarbij de

gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken. In verband met de veranderde werkwijze van de achtervang heeft de WSW vanaf 1 augustus 2021 een nieuwe achtervangovereenkomst gesloten met alle gemeenten; waarbij alle contracten per die datum gelijk zijn getrokken. Hierbij worden de nieuwe leningen via een verdeelsleutel toegewezen aan de gemeenten waar de corporatie werkzaam is. Voorheen werd een lening 1 op 1 gekoppeld aan een gemeente.

GEMEENTEFINANCIERING

Wet Hof en EMU-saldo

De wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) zorgt ervoor dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt mee voor het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Om het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk te bepalen, moeten de decentrale overheden gegevens aanleveren zoals het opnemen van de meerjarige EMU-begrotingsgegevens in de begroting. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo gevolgd door middel van verplichte rapportages (lv3) aan het Centraal Bureau van de Statistiek. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond voor de tekortnorm vastgesteld (macronorm). Bij een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde tekortnorm voor de decentrale overheden samen, kunnen maatregelen volgen via een correctiemechanisme (bestuurlijke afspraken over verbeterplannen EMU-saldo) en in het uiterste geval kan het sanctiemechanisme in werking treden (zoals het faseren van investeringen of in uiterste instantie het opleggen van kortingen). Voor de gemeente Kaag en Braassem is het geprognosticeerde EMU-saldo over boekjaar 2023 € 9,5 miljoen (negatief). Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel en doordat vanaf 2023 grote investeringen zijn gepland (met name op het gebied GRP, IKC Woubrugge, IMNOR, kunstwerken, inleg eigen vermogen Vof Braassemerland), is de verwachting dat de gemeente vanaf dan een tekort zal hebben (meer zal uitgeven dan ontvangen). Op dit moment zijn er geen consequenties.

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen. Deze kasstromen bestaan uit:

1. de kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie);
2. de kasstroom uit investeringen;
3. de kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken en uitgezette geldleningen).

Het inzicht hierin wordt verkregen door het permanent actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en investeringsplannen het uitgangspunt. Op basis van ervaringscijfers, inschatting van de (periodieke) uitgaven en ontvangsten en de mutaties in de leningenportefeuille voorzien wij per ultimo 2023 een financieringstekort van € 0,4 miljoen (exclusief resultaat); en een financieringsoverschot van € 1,9 miljoen (inclusief resultaat). Dit zal ingezet worden voor een deel van de financiering van de bouwgrondcomplexen ad € 5,9 miljoen.

Het onderstaande overzicht geeft de mutaties weer in de leningenportefeuille:

bedrag x € 1.000

Mutaties in de leningenportefeuille	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	49.671	57.058	66.686	64.302	60.909
(her)financiering	18.000	20.250	9.500	9.500	0
Reguliere aflossingen	10.613	10.623	11.883	12.894	1.405
Vervroegde aflossingen	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	57.058	66.686	64.302	60.909	59.504
Gemiddeld rentepercentage	1,84%	2,46%	2,91%	2,98%	2,96%

Gemeente Kaag en Braassem past het principe van totaalfinanciering toe. Dat wil zeggen dat de aangetrokken leningen niet één op één gekoppeld zijn aan de investeringsprojecten of verstrekte leningen; maar dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten.

Om een financieringstekort op te kunnen vangen is de verwachting dat ultimo 2022, 2023, 2024 en 2025 in verband met herfinanciering van de in het verleden aangegane leningen voor onroerendgoedtransacties en financiering geplande investeringen/kapitaalverstrekking (o.a. GRP, IKC Woubrugge, IMNOR, kunstwerken, inleg eigen vermogen Vof Braassemerland) langlopende leningen zullen worden aangetrokken van respectievelijk € 18 miljoen, € 20 miljoen, € 9 miljoen en € 9 miljoen. Daarnaast is de verwachting dat in de periode 2023-2026 kortlopende leningen zullen worden aangetrokken of tijdelijk gebruik zal worden gemaakt van de kredietfaciliteit bij de BNG voor bedragen van maximaal € 5 miljoen (binnen de kaders van de kasgeldlimiet) om een tijdelijk financieringstekort op te kunnen vangen.

In tegenstelling tot de groei van de schuld (die aan een maximum gebonden is door de Wet Hof) is de hoogte van de schuld een politieke keuze zolang de schuld beheersbaar blijft. Dat wil zeggen dat de gemeente bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld moet overhouden om aan de schuldverplichtingen (aflossingen en interest) te kunnen blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Daarnaast is het de samenhang tussen meerdere factoren – in dit geval de schuldpositie, de structurele weerstandscapaciteit en de rek in de belastingopbrengsten – die bepaalt of de gemeente financieel gezond is (zie voor nadere toelichting paragraaf weerstandsvermogen).

Financieringswijze

Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente op de kapitaalmarkt, wordt de ruimte die de kasgeldlimiet biedt zoveel mogelijk benut. Indien nodig worden langlopende leningen aangetrokken om een overschrijding van de limiet tegen te gaan. Bij de keuze van de looptijden van financieringsmiddelen is het uitgangspunt dat deze zoveel mogelijk aansluiten bij de financieringsbehoefte uit de liquiditeitsplanning.

RENTETOEREKENING EN RENTERESULTAAT

Het saldo van de externe rentelasten en -baten moet in eerste aanleg worden toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden die op projectbasis zijn gefinancierd. Het resterende saldo wordt samen met de rente die wordt berekend over voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd, omgeslagen naar de taakvelden die integraal zijn gefinancierd.

Het renteomslagpercentage wordt vervolgens berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd (= 1,48%); waarbij het bij de begroting voorgerekenende renteomslagpercentage binnen een marge van 0,5% mag worden afgerond.

De rekenrente in 2023 zal naar verwachting 1,2% zijn en is hiermee lager dan de huidige rente op de kapitaalmarkt. Reden is dat de we de afgelopen jaren de in het verleden aangegane leningen voor onroerendgoedtransacties grotendeels hebben geherfinancierd tegen een gunstiger rentetarief; en de rente op de kapitaalmarkt het afgelopen jaar flink is gestegen.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Renteschema 2023				
De externe rentelasten over de korte en lange financiering			€ 1.413.111	
De externe rentebaten (idem)	-/-		€ 409.671	
Saldo rentelasten en rentebaten			€ 1.003.440	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		€ 209.026		
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-€ 259.459		
			-€ 50.433	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			€ 1.053.873	
Rente over eigen vermogen			€ 0	
Rente over voorzieningen			€ 236.227	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			€ 1.290.100	1,48%
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-		€ 1.043.340	1,20%
Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury			€ 246.761	0,28%

5. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de realisatie van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen, dienstverlening aan inwoners en beleids- en bestuurlijke processen, als de ondersteunende processen, het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning.

Hieronder lichten we de belangrijkste bedrijfsvoeringsonderdelen toe die in 2023 naast de reguliere werkzaamheden extra inspanningen leveren om de doelstellingen van de bedrijfsvoering te realiseren.

Organisatie en overhead

Onze ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren steeds meer toegegroeid en zal dat de komende jaren blijven doen naar een organisatie die bestaat uit een vaste ambtelijke kern met daaromheen een flexibele schil die wordt geactiveerd afhankelijk van de vraag. Op dit moment beschikt de gemeentelijke organisatie van Kaag en Braassem over 152,90 fte incl. 2,22 fte griffie. Dit is 5,52 fte per 1000 inwoners. Van deze 152,90 fte is momenteel 1,71 fte vacant. Dit houdt in dat de bezetting 151,19 fte bedraagt en dat is 5,46 fte per 1000 inwoners.

Er wordt extern ingehuurd om de vacatures (deels) in te vullen. In een enkel geval wordt een functie bewust extern ingevuld, zoals de functie van planeconoom. In veel gevallen blijkt het echter moeilijk om goed gekwalificeerde medewerkers te vinden voor het invullen van de vacatures. Als een vacature te lang open blijft staan, is externe inhuur nodig. Ook wordt er extern ingehuurd als gevolg van (tijdelijke) projecten of ontwikkelingen die niet binnen de bestaande formatie kunnen worden opgevangen. In 2023 verwachten we dat de externe inhuur zal afnemen naar 4,9% van de totale loonsom, ter grootte van € 13.519.487. Dit komt overeen met ongeveer € 668.879 voor externe inhuur. Momenteel is nog 1,71 fte vacant. Indien deze vacatures in 2023 niet kunnen worden ingevuld, zullen die vacaturebudgetten ingezet moeten worden voor inhuur derden.

Binnen de afdeling Bedrijfsvoering zijn alle bedrijfsvoeringstaken van de ambtelijke organisatie ondergebracht. Het merendeel van de bedrijfsvoeringsonderdelen wordt tot de overhead gerekend. Overhead is het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hierbij zijn BBV-regels en de uitgangspunten van de Notitie Overhead van de BBV toegepast. Onze overhead is voor 2023 geraamd op € 9.240.532. Uitgedrukt in een percentage van de totale geraamde lasten, zijnde € 67.997.000 bedraagt dit percentage 13,6%. Uitgedrukt per inwoner bedragen de apparaatskosten € 333,51 per inwoner.

ICT en informatiebeheer

De kwaliteit van gemeentelijke beleidsvorming en dienstverlening raakt meer en meer afhankelijk van betrouwbare en moderne ICT. Een groot deel van deze ontwikkelingen is vastgelegd in beleid dat door de rijksoverheid is vastgesteld. Ook worden de eisen omtrent informatieveiligheid steeds strenger.

Andere ontwikkelingen zijn:

in de samenleving

De gemeente opereert steeds meer in een netwerksamenleving, in directe communicatie met bijvoorbeeld scholen, handhavers, zorgverleners en bedrijven. Ook inwoners willen zaken met de gemeente direct via hun mobiele apparaten af kunnen handelen, net zoals dat in de zakelijke dienstverlening gebeurt. Men wil daarnaast inzage in wat de gemeente met persoonlijke gegevens doet en verwacht dat deze gegevens bij gemeenten in veilige handen zijn.

vanuit de wetgever

Het is de bedoeling van de wetgever dat de externe dienstverlening van gemeenten ook digitaal beschikbaar is en blijft. Deze digitale dienstverlening moet voor iedereen toegankelijk zijn (digitale inclusie) en moet zo zijn ingericht dat inwoners en ondernemers alleen informatie bij de gemeente hoeven aan te leveren waar de overheid nog niet over beschikt. Verder vragen onder andere de Wet open overheid (Woo), de decentralisaties (waaronder de nieuwe Wet Inburgering) en de Omgevingswet om verbetering van de informatie en informatiesystemen.

Met ingang van 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) ingegaan. De wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), waarin de regels voor passieve openbaarmaking waren vastgelegd, of met andere woorden het voldoen aan informatieverzoeken van burgers of organisaties. Nieuw is dat de Woo ook actieve openbaarmaking verplicht stelt. Daarvoor moet de gemeente een openbaarmakingsportaal gebruiken, dat wordt ontwikkeld door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (PLOOI). PLOOI komt naar verwachting vanaf 2023 beschikbaar. In de komende jaren wordt het portaal gefaseerd opengesteld, in totaal voor 11 informatie categorieën.

De implementatie van de Woo is samen met de gemeente Alphen aan den Rijn opgepakt. We hebben de wijzigingen ten opzichte van de passieve openbaarmaking doorgevoerd in de procedures voor Wob-verzoeken, die nu Woo-verzoeken zijn. Ook zijn we begonnen met de voorbereidingen om te voldoen aan de eisen voor actieve openbaarmaking. Daarbij is ervoor gekozen om ten minste te voldoen aan de eisen die de Woo stelt om via PLOOI openbaar te kunnen maken wanneer dat platform gefaseerd per informatiecategorie is opengesteld. Wanneer blijkt dat dat geen onevenredige extra belasting van het ambtelijk apparaat vergt, kiezen we voor eerdere actieve openbaarmaking van informatiecategorieën via andere wegen dan PLOOI.

in gemeenteland

Gemeenten veranderen van lokale uitvoeringsorganisaties naar regieorganisaties. Dit houdt in dat we niet meer alles zelf doen, maar publieke taken ook laten uitvoeren door combinaties van overheden en bedrijven. Dit vereist dat we de raad goed informeren over de kwaliteit en financiën van ICT en dat de gemeentelijke organisatie die samenwerkingsvormen en uitbestedingen goed kan aansturen en monitoren.

in ICT-innovaties

Sinds begin 2018 is de gemeenschappelijke regeling 'Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) Rijn en Braassem' opgericht. Dit is het samenwerkingsverband tussen de gemeente Kaag en Braassem en de gemeente Alphen aan den Rijn, dat zorg draagt voor de ICT-dienstverlening.

De basisdienstverlening staat, er is weinig tot geen downtime, er is up-to-date beveiliging en continuïteit bij primaire processen.

Al bij de start van de coronacrisis is direct opgeschakeld en is het thuiswerken en digitaal vergaderen op meerdere fronten gefaciliteerd. Inmiddels is de aandacht verlegd van een crisissituatie naar bestendig hybride werken en de daarbij horende ICT-inrichting. Denk hierbij aan de inrichting van hybride-vergaderruimtes en de transformatie van vaste werkplekken naar hybride-werkplekken (met laptops). Daarnaast lopen er diverse aanbestedingen en vinden de nodige (door)ontwikkelingen plaats, zoals: nieuwe multifunctionals (printers en scanners), verdere digitalisering van het beheer van de openbare ruimte en de digitalisering bij de invoering van de Omgevingswet.

Toch zijn er ook de nodige aandachtspunten die om verdere verbetering en afstemming vragen, of die daar het afgelopen jaar om hebben gevraagd.

Een belangrijk aandachtspunt is de aansluiting op het CIO Office. Samen met de gemeente Alphen aan den Rijn wordt onderzocht of en hoe aangesloten kan worden op het CIO Office. Het CIO Office is een “strategische denktank” op ICT-gebied en informatievoorziening. Door samenwerking in het CIO Office kunnen beide gemeenten beter door de BVO worden bediend.

Permanent punt van aandacht blijft hoe de kosten en baten zich tot elkaar verhouden. In de wetenschap dat de wereld om ons heen continu verandert en dat veel veranderingen direct of indirect gevolgen kunnen hebben voor diverse ICT-gerelateerde zaken, zoals digitale infrastructuur, thuiswerkfaciliteiten, informatieveiligheid en zo meer, zal dit gevolgen hebben voor de ICT kosten. De meeste taken van een gemeente kunnen niet uitgevoerd worden zonder goede digitale ondersteuning en goede data. Investerings op dit vlak zullen in de toekomst zeker nodig blijven, waarbij ook aandacht zal moeten blijven voor de personele component (bezetting en belasting) en waarbij steeds de balans gezocht moet worden tussen ‘need to have’ en ‘nice to have’.

6. Verbonden partijen

Als zelfstandige gemeente zoekt Kaag en Braassem naar samenwerking als dit voordeel oplevert bij vraagstukken die erg complex of kostbaar zijn. In deze paragraaf worden de rechtspersonen beschreven waar de gemeente een bestuurlijk en financieel belang in heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang in het geval van zeggenschap (stemrecht of het hebben van een zetel in het bestuur). Van een financieel belang is sprake als aan een verbonden partij een bedrag ter beschikking wordt gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de verbonden partij in financiële problemen raakt of failliet gaat.

Verbonden partijen voeren beleid uit van de gemeente. Als een taak uitgevoerd wordt door een verbonden partij, dan blijft de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kaag en Braassem rapporteert over de verbonden partijen op diverse momenten in de P&C cyclus, zoals de jaarrekening, de begroting en de voortgangsmonitor.

Beleidsvoornemen is dat Kaag en Braassem vooral een regiegemeente is. Om regie te voeren is het van belang de grip op verbonden partijen te hebben en is een scherpe inhoudelijke focus binnen prioritaire thema's nodig. Deze inhoudelijke focus is terug te vinden in de actualisatie van de Regionale agenda Kaag en Braassem. In deze agenda, opnieuw vastgesteld op 29 juni 2020, staan de regionale ambities verwoord, hetgeen we in samenwerking met onze verbonden partijen en/ of regionale partners willen behalen. In het raadsakkoord 2022 – 2026 is afgesproken dat we de Regionale agenda weer actualiseren.

VERBONDEN PARTIJEN KAAG EN BRAASSEM

Gemeenschappelijke regelingen	Overig
Holland Rijnland	BNG NV
Omgevingsdienst West-Holland	Oasen NV
Veiligheidsregio Hollands Midden	Cyclus NV
Hecht Hollands Midden	Alliander NV
BVO Rijn en Braassem	De Tweesprong BV
	GEM Braassemerland VOF

Op www.kaagenbraassem.nl is alle informatie over de verbonden partijen te vinden

INZICHT IN DE FINANCIËN VAN DE VERBONDEN PARTIJEN

De raad beoordeelt alle begrotingen, tussentijdse rapportages en jaarrekeningen van de verbonden partijen. De raad stemt in met deze producten van de verbonden partijen of doet voorstellen voor aanpassingen hierin.

Er zijn ook risico's. Hierbij wordt gedacht aan consequenties van nieuw overheidsbeleid, wijzigingen in wet- en regelgeving en ontbreken van commitment. Risico's kunnen beperkt worden door het functioneren van de verbonden partij goed te volgen qua budget en beleid. De risico's zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's.

De verbonden partijen zijn helder in kaart gebracht in de Monitor Verbonden Partijen en DVO's. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. De (advies)processen binnen de

gemeentelijke organisatie zijn gestroomlijnd door het aanwijzen van een driehoek van accounthouder, financieel consultant en manager waarbij de accounthouder primair verantwoordelijk is voor alle zaken die met de verbonden partij samenhangen.

ONTWIKKELINGEN VERBONDEN PARTIJEN 2023

- Holland Rijnland

Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren. Momenteel wordt er nog ingezet op een regionale agenda 2019-2023. Onderwerpen die hierin centraal staan zijn:

- Aantrekkelijke leefomgeving (ruimte, wonen en groen)
- Sterke regionale economie
- Duurzaam bereikbare regio
- Energieneutrale regio
- Een regio voor iedereen
- Kansrijke regio voor de jeugd

Holland Rijnland is een netwerkpartij die zich sterk maakt voor lobby- en faciliterende werkzaamheden. Afgelopen twee jaar is er vanuit Holland Rijnland ingezet op de Regionale Energiestrategie (RES), de Regionale Strategie Mobiliteit (RSM) en de Regionale Omgevingsagenda (ROA).

In het vierde kwartaal van 2022 vindt verdere besluitvorming plaats over de nieuwe Regionale Woonagenda en over het werkprogramma 'Holland Rijnland 2022-2026'. Dit werkprogramma zal in november ter zienswijze aan de gemeenteraden worden voorgelegd. Hierin bepalen we welke activiteiten we de komende vier jaar samen als Holland Rijnland oppakken waarmee de regio wordt geconfronteerd. Zoals u weet zijn die opgaven omvangrijk en in aantal groot. Denk aan grote tekorten op de woningmarkt, de ontwikkelingen rondom het stikstofdossier, de steeds grotere impact van klimaatverandering en de noodzaak tot economische vernieuwing in een veranderende wereld. Samenwerking in het aanpakken van de opgaven is daarom noodzakelijk. 'Holland Rijnland 2022-2026' is ons antwoord op hoe wij een bijdrage willen leveren aan die uitdagingen.

- BVO Rijn en Braassem

In paragraaf bedrijfsvoering zijn de ontwikkelingen ten aanzien van de BVO Rijn en Braassem beschreven. Ook voor de ontwikkelingen met betrekking tot ICT verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

- VRHM

Veiligheidsregio Hollands Midden staat voor de (fysieke) veiligheid van burgers, bedrijven en instellingen. In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken brandweer, politie, GHOR en de gemeenten samen aan de rampenbestrijding en crisisbeheersing. De veiligheidsregio werkt nauw samen met partners, zoals waterschappen, milieudiensten en defensie. Aansluitend op maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende risico's in de samenleving heeft de veiligheidsregio het Regionaal Risicoprofiel 2023-2026 opgesteld. Thema's zoals klimaatverandering, energietransitie en verdichting zullen hier nader worden geïnventariseerd en toegelicht. Het Regionaal Risicoprofiel is een belangrijke pijler van het Regionaal Beleidsplan en zal hierin verder

worden opgenomen. De afgelopen periode is er door het Rijk daarnaast regelmatig een beroep op de Veiligheidsregio's gedaan. Denk aan het coördineren van langdurige opvang voor vluchtelingen, crisisnoodopvang voor asielzoekers, het versneld huisvesten van statushouders en Covid. De veiligheidsregio trekt hierin samen op met de gemeente. Dit vergt echter veel van personeel en regulier werk blijft liggen. Dit vraagt om beleidsmatige aandacht en wordt op landelijk niveau reeds aangekaart.

- Hecht Hollands Midden (voormalig RDOG)

De Regionale Dienst Openbare Gezondheid (Hecht) Hollands Midden beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van alle inwoners in Hollands Midden, in het bijzonder die van de meest kwetsbaren. Hierbij wordt actief samengewerkt met 18 gemeenten en andere partijen in het sociaal domein, veiligheidsdomein, gezondheidszorg en openbaar bestuur. Het takenpakket van Hecht is divers en bestaat uit wettelijke GGD-taken en andere wettelijke en niet-wettelijke taken. Alle taken die gemeenten aan HechtHM hebben opgedragen, zijn taken waarvoor de colleges van B&W in hun gemeente verantwoordelijk zijn, bijvoorbeeld op het gebied van de jeugdgezondheidszorg, de ambulancezorg, de reizigersadvies, het Meldpunt Zorg en Overlast, Veilig Thuis, het team Milieuhygiëne en Gezondheid en de spreekuren voor seksuele gezondheid. Deze taken zijn geordend aan de hand van 'het schillenmodel'. In 2022 wordt er verder ingezet op Hecht 2024. Met het Programma Hecht 2024 zorgen we ervoor dat de Hecht in 2024 een wendbare, moderne en klantgerichte organisatie is. Het doel van dit ZVH is het huidige zorg- en veiligheidsveld met elkaar verbinden en bijdragen aan een integraal sluitende aanpak voor (complexe) casuïstiek.

- Omgevingsdienst West-Holland

De Omgevingsdienst West-Holland werkt met deskundigheid en gedrevenheid aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving (milieu en duurzaamheid, veiligheid, gezondheid) in haar werkgebied. Zij levert een optimale bijdrage aan de ontwikkeling en uitvoering van het beleid voor haar deelnemers. De werkzaamheden van de Omgevingsdienst richten zich op vier programma's: Milieu en Bodem, Omgevingsadvies, Duurzaamheid en Bouwen.

- Cyclus

Cyclus is een overheids-NV en verzorgt in opdracht van de gemeente de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten tot 31-12-2023. Cyclus werkt voor twaalf gemeenten en in de Cyclus-regio vindt afstemming plaats, niet alleen voor de inzameling en verwerking van het afval, maar ook voor beleidsmatige aspecten, zoals het bereiken van de landelijke scheidingsdoelstellingen. Cyclus is een belangrijke partner van de gemeente voor het uitvoeren van het project Afval Anders, waarbij de afvalstoffenheffing variabel wordt opgelegd.

- Braassemerland

De gemeente Kaag en Braassem participeert in de vennootschap Braassemerland VOF. De gemeentelijke gronden worden fasegewijs aan de vennootschap overgedragen. Deelplannen 1 en 2 "De Akkers" zijn inmiddels volledig bewoond en de openbare ruimte zal in Q4 2022 aan de gemeente overgedragen worden. In Q4 2021 is er gestart met de bouw van de 231 woningen van deelplan 3 "De Poelen". Naar verwachting zullen deze woningen in Q4 2022 opgeleverd worden en zal de openbare ruimte in Q2 2023 aan de

gemeente overgedragen worden. Deelplan 11 – circa 140 woningen - is vanuit 2030 naar voor getrokken en zal quasi simultaan met deelplannen 4 en 5 - circa 300 woningen - worden uitgewerkt zodat deze drie deelplannen medio of eind 2023 in de markt kunnen worden gezet. De realisatie van deelplannen 11, 4 en 5 is gepland in begin 2024. Daarnaast moet er begonnen worden aan de realisatie van de tweede sluis, waarvoor een subsidie van Leidse Ommelanden is toegekend. Voorwaarde voor het definitief verwerven van deze subsidie is dat de realisatie van de sluis aanvangt vóór 31 december 2024. In december 2021 is op een aantal percelen in het plangebied de Wet voorkeursrecht Gemeenten gevestigd. In november 2021 werd het exploitatieplan Braassemerland vernietigd door de Afdeling (Raad van State). Na een inventarisatie van de mogelijke gevolgen en met het oog op de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 01-01-2023 is besloten om geen nieuw ontwerpexploitatieplan ter visie te leggen, maar om een herstelbesluit te nemen waartegen belanghebbenden beroep kunnen instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In het gewijzigde exploitatieplan zijn de ontbrekende transacties alsnog verwerkt en zijn de inbrengwaarden van de gronden aangepast. Daarmee wordt het risico vermeden dat het project Braassemerland voor een langere periode (> 2 jaar) procedureel helemaal op slot gaat. Dit herstelbesluit is op maandag 26 september in de Visie en adviesavond door de raad besproken en op 10 oktober beslist de raad over het herstelbesluit.

- Sportbedrijf Kaag en Braassem

Sportbedrijf Kaag en Braassem (en in het bijzonder Sport- en recreatiecentrum De Tweesprong) heeft in Focus met ambitie, samen met het KC Noord, en gebiedsontwikkeling Sportpad prioriteit gekregen. In april 2021 heeft de gemeenteraad het 'Masterplan Sportpad' vastgesteld. In dit masterplan is de door alle stakeholders opgestelde 'no regret'-indeling voor het gebied vastgelegd. Deze 'no-regret'-indeling geeft ruimte om de verschillende elementen in het gebied fasegewijs door te ontwikkelen. Op basis van de kaders zoals opgenomen in het Masterplan Sportpad wordt een gezamenlijk PVE (samen met het KC) opgesteld. Op dit moment wordt gewerkt aan het ontwerp voor deze twee voorzieningen (kindcentrum en Sportbedrijf). Dit ontwerp is de basis voor een kredietaanvraag welke naar verwachting in Q1 2023 naar de raad komt. Met het Sportbedrijf is een overeenkomst m.b.t. het groot onderhoud afgesloten. Deze loopt tot eind 2022. Op dit moment wordt de onderhoudsvraag voor de periode 2023 tot nieuwbouw in kaart gebracht. De verwachting is dat dit onderhoud (los van de onvoorziene zaken die voortvloeien uit het feit dat de Tweesprong al een relatief oud pand is) uitgevoerd kan worden binnen de reeds beschikbare middelen. Het doel is om het Sport- en recreatiecentrum De Tweesprong veilig en doelmatig open te houden en dus de onderhoudsuitgaven daar waar mogelijk te beperken. In 2021 is de manier van samenwerken voor de komende jaren opnieuw onder de loep genomen en zijn de Governancecode en overeenkomsten aangepast. In 2020, 2021 en begin 2022 is het Sportbedrijf in verband met de COVID-maatregelen een (groot) deel van het jaar (gedeeltelijk) gesloten geweest. Hierdoor is het Sportbedrijf ook inkomsten misgelopen en was er voor vaste klanten geen structureel aanbod. Om deze gemiste inkomsten op te vangen is gebruik gemaakt van diverse steunmaatregelen vanuit de rijksoverheid. Een deel hiervan is al toegekend maar nog niet alle aanvragen zijn afgehandeld. Daarnaast is het de vraag of alle klanten van voor covid weer gelijk terug komen. Het jaarrekeningresultaat 2021 is grotendeels afhankelijk van deze rijks financiering, en is daarom ook vertekend voor andere jaren.

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

Holland Rijnland

Doel/algemeen belang/ activiteit	Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad met gezamenlijk een uitstekende woonregio en een aantal sterke topsectoren (Greenports, Biobased, Space en Life Science & Health). Binnen Holland Rijnland wordt samengewerkt om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van burgers, bedrijven en instellingen te verbeteren. Samen optrekken geeft meerwaarde voor de uitdagingen die te complex zijn voor de individuele gemeente, die gemeentegrensoverschrijdend zijn of waarbij samenwerking tot meer efficiëntie leidt. In de domeinen maatschappij, economie en leefomgeving faciliteert Holland Rijnland regionale samenwerking zoals omschreven in de Regionale agenda 2019-2023 en we de komende tijd opnieuw vastleggen in het werkprogramma 'Holland Rijnland 2022-2026'. Hierin bepalen we welke activiteiten we de komende vier jaar samen als Holland Rijnland oppakken waarmee de regio wordt geconfronteerd. Verder voert Holland Rijnland enkele taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het Regionaal Bureau Leerplicht. Kaag en Braassem profiteert van het schaalvoordeel en slagkracht van deze strategische samenwerking.																		
Belangen	Financieel: Geraamde exploitatiebijdrage 2023, totaal € 322.169 Bijdrage RIF 2023 en 2024: € 284.345																		
Financiële gegevens	Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente, 28 in totaal, met gezamenlijk 186 stemmen (waarvan Kaag en Braassem er 9 heeft). In het Algemeen Bestuur hebben vanaf juni 2022 zitting: burgemeester Astrid Heijstee-Bolt en Nick van Egmond. Financiële gegevens zijn gebaseerd op het jaarverslag 2021 <table> <tr> <th></th><th></th><th><u>1-1-2021</u></th><th><u>31-12-2021</u></th></tr> <tr> <td>Omvang eigen vermogen</td><td>€</td><td>3.104.867</td><td>€ 1.666.519</td></tr> <tr> <td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€</td><td>51.622.409</td><td>€ 58.808.554</td></tr> <tr> <td colspan="4">Financieel resultaat 2021: € 992.375 voordelig</td></tr> </table>					<u>1-1-2021</u>	<u>31-12-2021</u>	Omvang eigen vermogen	€	3.104.867	€ 1.666.519	Omvang vreemd vermogen	€	51.622.409	€ 58.808.554	Financieel resultaat 2021: € 992.375 voordelig			
		<u>1-1-2021</u>	<u>31-12-2021</u>																
Omvang eigen vermogen	€	3.104.867	€ 1.666.519																
Omvang vreemd vermogen	€	51.622.409	€ 58.808.554																
Financieel resultaat 2021: € 992.375 voordelig																			

Doel/algemeen belang/ activiteit	Veiligheidsregio Hollands Midden staat voor de (fysieke) veiligheid van burgers, bedrijven en instellingen. In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken brandweer, politie, GHOR en de gemeenten samen aan de rampenbestrijding en crisisbeheersing. De veiligheidsregio werkt daarnaast nauw samen met diverse partners, zoals waterschappen, milieudiensten en defensie. Iedere organisatie is hierin verantwoordelijk voor zijn eigen taken. Samenwerking vindt plaats op basis van de Wet veiligheidsregio's. In deze wet zijn de taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio omschreven. Kaag en Braassem maakt, samen met 17 andere gemeenten, deel uit van de Veiligheidsregio Hollands-Midden.		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2023 is € 1.854.149 (Brandweer en GHOR) Bestuurlijk: De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Daarnaast is er een Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit een vertegenwoordiging van het Algemeen Bestuur, aangevuld met de voorzitter van de veiligheidsregio. Onze burgemeester Astrid Heijstee-Bolt neemt sinds september 2022 zitting in het Dagelijks Bestuur van de VRHM en heeft als portefeuille multidisciplinaire crisisbeheersing. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering en verdere uitwerking van strategische beslissingen die worden genomen door het Algemeen Bestuur.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2021</u>	<u>31-12-2021</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 7.458.000	€ 6.833.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 35.144.000	€ 41.628.000
	Financieel resultaat 2021: € 1.749.424 voordelig.		

Doel/algemeen belang/ activiteit	Hecht Hollands Midden bestaat uit de vier sectoren: openbare gezondheidszorg (GGD), geneeskundige hulpverlening (GHOR) en ambulancezorg (RAV) en het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH). Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de inwoners in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden. Daarnaast probeert de Hecht de effecten van gezondheidsbedreigingen te beperken. De GGD voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van o.a. de Wet publieke gezondheid, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet. Het gaat hierbij om wettelijk verplichte taken die door de gemeente belegd zijn bij de GGD (zoals infectieziektebestrijding), wettelijke taken waarbij gemeenten gezamenlijk kiezen om deze onder te brengen bij de GGD (zoals, jeugdgezondheidszorg, Veilig Thuis en Toezicht WMO) en vrijwillige taken die één of meer gemeenten laten uitvoeren door de GGD (zoals: logopedie en voorlichting).		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2023 is € 1.795.000. Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur van Hecht bestaat uit de portefeuillehouders Volksgezondheid van de 19 gemeenten in de regio Hollands Midden. Voor onze gemeente is dat wethouder Gerben van Duin. Daarnaast neemt Gerben van Duin zitting in BAC PG (bestuursadviescommissie publieke gezondheid) bij Hecht. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden. Kaag en Braassem heeft 2 van 50 stemmen.		
Financiële gegevens		<u>01-01-2021</u>	<u>31-12-2021</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 7.714.000	€ 9.681.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 41.089.000	€ 46.615.000
	Geraamd financieel resultaat 2022: € 0		

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Omgevingsdienst staat voor duurzaamheid, veiligheid en een verbetering van de leefomgeving. Ze stelt milieubeschikkingen (vergunningen) op voor de gemeente en ziet toe op naleving van milieuwetgeving (toezicht en handhaving). Ook geeft de ODWH milieuadvies aan de deelnemende gemeenten in de regio Holland Rijnland en zorgt ervoor dat in ruimtelijke plannen van gemeenten aandacht wordt besteed aan milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, energie, natuur (stikstof) en veiligheid. Ten slotte draagt de dienst bij aan de beperking van overlast als gevolg van geluid, luchtverontreiniging en geur. Om een goede en efficiënte uitvoering te geven aan de wettelijke milieutaken heeft Kaag en Braassem al deze taken bij de Omgevingsdienst ondergebracht.		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2023 is € 1.065.000		
	Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur bestaat uit 24 leden (inclusief de voorzitter). Wethouder Dolf Kistemaker en wethouder Yvonne Peters-Adrian hebben zitting in het Algemeen. Kaag en Braassem heeft 22 van 312 stemmen.		
Financiële gegevens	Financiële gegevens:		
		<u>01-01-2021</u>	<u>31-12-2021</u>
	-		
	Omvang eigen vermogen	€ 594.305	€ 1.383.543
	Omvang vreemd vermogen	€ 11.787.589	€ 11.269.061
	Geraamd financieel resultaat 2022: € 0		

Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem

Doel/algemeen belang/ activiteit	Het doel van Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de taken van de gemeenten op het gebied van informatievoorziening en automatisering. Uitgangspunt voor de samenwerking is standaardisatie van de I&A-dienstverlening, inclusief de bijbehorende standaardinrichting van de gemeentelijke werkprocessen en het daarbij passende applicatielandschap. De bedrijfsvoeringsorganisatie kan worden ingezet voor bedrijfsvoering en uitvoerende taken en bestaat uit gemeente Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Een logische samenwerking omdat beide gemeenten ook al intensief samenwerken in het Sociale Domein en op het gebied van Belastingen en de daaraan gerelateerde ICT-onderwerpen.														
Belangen	Financieel: Geraamde gemeentelijke bijdrage 2023 aan Rijn en Braassem: € 2.725.000 Bestuurlijk: De gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem dragen geen bevoegdheden over aan de bedrijfsvoeringsorganisatie, maar kunnen ter verwezenlijking van informatisering, automatisering en andere taken bevoegdheden mandateren en machtigingen verlenen aan de bedrijfsvoeringsorganisatie. Het bestuur bestaat uit vier leden. De bestuursleden namens de gemeente Kaag en Braassem zijn wethouder Nick van Egmond en burgemeester Astrid Heijstee-Bolt. De directie van de bedrijfsvoeringsorganisatie bestaat uit een Algemeen Directeur en een Operationeel Directeur.														
Financiële gegevens	Financiële gegevens: <table><tr><td></td><td><u>01-01-2021</u></td><td><u>31-12-2021</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 15.118</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 5.732.585</td><td>€ 6.423.766</td></tr><tr><td colspan="3">Geraamd financieel resultaat 2022: € 0</td></tr></table>				<u>01-01-2021</u>	<u>31-12-2021</u>	Omvang eigen vermogen	€ 0	€ 15.118	Omvang vreemd vermogen	€ 5.732.585	€ 6.423.766	Geraamd financieel resultaat 2022: € 0		
	<u>01-01-2021</u>	<u>31-12-2021</u>													
Omvang eigen vermogen	€ 0	€ 15.118													
Omvang vreemd vermogen	€ 5.732.585	€ 6.423.766													
Geraamd financieel resultaat 2022: € 0															

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

BNG

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen ten behoeve van het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Belangen	Financieel: Het maatschappelijk aandelenkapitaal bestaat uit 121.719 aandelen (€ 2,50 nominaal). De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Dividend 2020, uitgekeerd in 2021: € 220.311 Dividend 2021, uitgekeerd in 2022: € 277.519 Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2021</u>	<u>31-12-2021</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 5.097 miljoen	€ 5.062 miljoen
	Omvang vreemd vermogen	€ 155.262 miljoen	€ 143.995 miljoen
	Financieel resultaat 2021: € 236 miljoen voordelig.		

Oasen

Doel/algemeen belang/ activiteit	Oasen is als maatschappelijk bedrijf in publieke handen. De aandeelhouders van Oasen zijn 21 gemeenten in het oosten van Zuid-Holland waar drinkwater aan de inwoners geleverd wordt. Oasen levert jaarlijks bijna 48 miljard liter drinkwater aan 800.000 inwoners. Hiervoor worden zeven zuiveringsstations, negen pompstations en een watertoren gebruikt. Het hoofdkantoor staat in Gouda. De zuiveringsstations, pompstations en winvelden liggen verspreid door het voorzieningsgebied. Het voorzieningsgebied heeft een oppervlakte van 1.115 km².		
Belangen	Financieel: Er zijn 748 aandelen geplaatst (gemeente Kaag en Braassem is houder van 26 aandelen). Oasen keert geen dividend uit Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financiële gegevens	Cijfers zijn gebaseerd op jaarverslag 2021		
		<u>1-1-2021</u>	<u>31-12-2021</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 116.741 miljoen	€ 122.426 miljoen
	Omvang vreemd vermogen	€ 178.860 miljoen	€ 188.121 miljoen
	Financieel resultaat 2021: € 5,685 miljoen voordelig.		

Doel/algemeen belang/ activiteit	Cyclus stelt zich als doel het doelmatig inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval voor twaalf deelnemende gemeenten, waarvan negen aandeelhouders. Kaag en Braassem heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor de (gescheiden) inzameling van huishoudelijke afvalstoffen binnen het grondgebied van de gemeente.		
Belangen	Financieel: Kaag en Braassem is houder van 10.651 aandelen Als gevolg van het winstniveau keert Cyclus geen dividend uit voor 2021		
	Bestuurlijk: De burgemeester Astrid Heijstee-Bolt is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Lid van het Grondstoffenplatform is wethouder Dolf Kistemaker.		
Financiële gegevens	Cijfers zijn gebaseerd op het jaarverslag 2021:		
		<u>1-1-2021</u>	<u>31-12-2021</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 9.858.000	€ 10.342.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 26.225.000	€ 22.406.000
	Financieel resultaat 2021: € 484.000 voordelig.		

Doel/algemeen belang/ activiteit	Alliander N.V. is een nutsbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon. Alliander bestaat uit de onderdelen Liander en Liandon. Het bedrijf verzorgt de distributie van energie in een derde deel van Nederland. Alliander had in 2021 zo'n 5.991 werknemers (in FTE) en 5,8 miljoen klantenaansluitingen. Het beheert ongeveer 93.000 kilometer elektriciteitskabel en 42.000 km gasleiding.			
Belangen	Financieel: Alle aandelen van Alliander zijn direct of indirect in handen van Nederlandse provincies en gemeenten. De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland (45%), Friesland (13%), Noord-Holland (9%) en de gemeente Amsterdam (9%). Verder zijn er bijna 50 gemeenten (minder dan 3%) aandeelhouder, waaronder gemeente Kaag en Braassem. In totaal zijn er 56 publieke aandeelhouders. Het dividendbeleid van Alliander voorziet in een uitkering van maximaal 45% van de winst na belastingen, gecorrigeerd voor bijzondere posten. Het dividend 2021 is vastgesteld op € 101,1 miljoen. Dit betekent voor de gemeente Kaag en Braassem in 2021 een dividend van : € 462.519 In 2021 is er door meerdere aandeelhouders een reverse converteerbare hybride obligatielening verstrekt aan Alliander. De gemeente Kaag en Braassem heeft naar haar aandeel een lening ter grootte van € 2.744.921 verstrekt. Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financiële gegevens		<u>1-1-2021</u>		<u>31-12-2021</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 4.328 miljoen	€	4.470 miljoen
	Omvang vreemd vermogen	€ 5.094 miljoen	€	5.730 miljoen
	Financieel resultaat 2021: € 242 miljoen voordelig.			

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER BESLOTEN VENNOOTSCHAP

Sportbedrijf Kaag en Braassem

Doel/algemeen belang/ activiteit	Sportbedrijf Kaag en Braassem draagt duurzaam bij aan een gezonde en actieve levensstijl voor de inwoners van de gemeente Kaag en Braassem, door zo veel mogelijk mensen in de gemeente te laten sporten en bewegen. Om zijn missie te bereiken biedt het Sportbedrijf goed toegankelijke, uitnodigende sportaccommodaties (Sport en recreatiecentrum De Tweesprong, Sportzaal Kaskade, Sportzaal De Meerkant en Gemeenschapscentrum Het Spant) en activiteiten aan. Verder werkt het Sportbedrijf samen met andere (verbonden partijen) die aan diezelfde doelen werken. Naast het faciliteren van sport en bewegen verzorgt sportbedrijf Kaag en Braassem ook sport- en bewegingsstimulering en welzijnsactiviteiten zoals zwemmen voor mensen met dementie. Hiermee levert sportbedrijf Kaag en Braassem een bijdrage aan de doelstellingen uit de Omgevingsvisie.		
Belangen	Financieel: 40 aandelen die zijn geplaatst en volgestort ad € 18.152 De gemeente is 100% aandeelhouder van De Tweesprong B.V. (hoe het Sportbedrijf staat geregistreerd bij de KVK) en eigenaar van alle - op Kaskade na (eigendom woningbouwvereniging) - panden. Binnen de gemeente is de verantwoording met betrekking tot het bestuur van De Tweesprong B.V. verdeeld in opdrachtgeverschap en aandeelhouderschap. Deze twee taken zijn verdeeld over verschillende bestuursleden. Het aandeelhouderschap ligt bij burgemeester Astrid Heijstee-Bolt en het opdrachtgeverschap bij wethouder Gerben van Duin.		
Financiële gegevens		1-1-2021	31-12-2021
	Omvang eigen vermogen	€ 18.152	€ 18.152
	Omvang vreemd vermogen	€ 809.809	€ 1.115.114
	Financieel resultaat 2021: € 36.537,- (positief)		

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER VENNOOTSCHAP ONDER FIRMA

GEM Braassemerland VOF

Doel/algemeen belang/activiteit	De VOF (GEM) heeft ten doel het voor haar rekening en risico (doen) uitvoeren van de grondexploitatie met betrekking tot het exploitatiegebied zoals aangeduid in de Samenwerkingsovereenkomst (inclusief bijlagen), gelegen binnen het Plangebied Braassemerland en overigens al wat daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.		
Belangen	Financieel: In 2021 heeft de gemeente in totaal € 4,175 miljoen eigen vermogen gestort in de VOF en in december is hiervan € 1,750 miljoen teruggestort. Daarmee was er per 31-12-2021 in totaal € 6,150 miljoen aan eigen vermogen ingebracht. In het voorjaar van 2022 is nog eens € 3,65 miljoen teruggestort, waarmee het totaal ingebracht EV per heden € 2,5 miljoen bedraagt. Bestuurlijk: De vennoten van de VOF zijn de gemeente Kaag en Braassem en Aan de Braassem BV (project BV van de ontwikkelaars. De vakwethouder, mevrouw Yvonne Peters en de heer Wouter van de Wildenberg, partner bij Fakton B.V. te Rotterdam, hebben mandaat van het college om rechtshandelingen namens de gemeente te verrichten. Zij vormen samen met de afvaardiging van de ontwikkelaar het bestuur van de VOF Braassemerland. Het gemeentelijke bestuur heeft twee procuratiehouders aangewezen: de heer Démoed, manager Ontwikkeling van de gemeente Kaag en Braassem en mevrouw mr Diana Winkelhuijzen eigenaar en adviseur bij Diana Winkelhuijzen – advies, projectmanagement en bemiddeling.		
Financiële gegevens	<u>Financieel</u>	<u>1-1-2021</u>	<u>31-12-2021</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 7.312.113	€ 12.145.834
	Omvang vreemd vermogen	€ 17.685.354	€ 16.640.747
	Financieel resultaat 2021: € 16.279 nadelig		

7. Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is ondersteunend aan de door het bestuur geformuleerde beleidsdoelstellingen. Grondverwerving, -productie, uitgifte en tijdelijk beheer zijn de ingrediënten van elke gebiedsontwikkeling, of het nu gaat om het bouwen van woningen, aanleggen van infrastructuur, het aanbieden van maatschappelijke voorzieningen of het bevorderen van de economische ontwikkeling.

Onderdeel van de gemeentelijke programmabegroting is een paragraaf grondbeleid. Hierin wordt de raad jaarlijks inzicht geboden in de vorderingen van de in ontwikkeling genomen en nog te ontwikkelen grondcomplexen in het komende begrotingsjaar.

In deze paragraaf grondbeleid komen aan de orde:

- ontwikkelingen grondexploitatieprojecten in 2023
- ontwikkeling grondposities in 2023
- af te sluiten grondcomplexen per 31 december 2022
- nieuwe grondcomplexen vanaf 1 januari 2023

Deze paragraaf bevat geen kwantitatieve analyse van de projectresultaten. In deze begroting zijn de bij de programmarekening 2021 vastgestelde grondexploitaties (per 1/1/2022) verwerkt. Het grondbeleid is verwoord in de actuele Nota Grondbeleid. De belangrijkste beleidsuitgangspunten zijn:

- Bij het realiseren van de ruimtelijke doelstellingen zal het accent meer op inbreiding, herstructurering en revitalisering komen te liggen
- Het grondbeleid is in principe faciliterend (door het aannemen van een motie bij de vaststelling van de Nota Grondbeleid in september 2020 kan in sommige gevallen sprake zijn van meer actief grondbeleid)
- In specifieke gevallen kan onder voorwaarden worden afgeweken van het faciliterend beleid
- De gemeente bepaalt vooraf op basis van een ontwikkelstrategie op welke wijze een gebiedsontwikkeling tot stand zal komen

Jaarlijks worden de te hanteren grondprijzen door ons college geactualiseerd in de Grondprijzenbrief. Deze brief wordt ter kennisneming aan de raad gezonden.

Naast deze paragraaf is het programma Ruimte en leefomgeving van deze begroting van belang, waarin de gemeente haar ruimtelijke doelstellingen voor 2023 presenteert en waaraan het grondbeleid ondersteuning zal bieden om deze te realiseren.

Projectontwikkelingen

De actuele ruimtelijke projecten worden jaarlijks mede gepresenteerd in een integrale monitor. De actualisatie van de bij de projecten behorende grondexploitaties vindt plaats bij het opstellen van de jaarrekening. Zo sluit het actueel inzicht in projecten aan op het noodzakelijk inzicht in de resultaten van de grondexploitaties en daarmee de stand van de benodigde voorziening en reserve bouwgrondexploitatie. De begroting voor 2023 is gebaseerd op de actualisatie van de grondexploitaties per 1 januari 2022. Bij deze actualisatie is een planning opgenomen van de inkomsten en uitgaven voor onder andere het komende jaar.

Centrumplan (Leimuiden)

Eind 2011 is een contract gesloten tussen ontwikkelaar en gemeente voor de ontwikkeling en realisatie van een nieuw dorpshart. In 2015 sloten de partijen een overeenkomst waarin de verkoop van de gemeentelijke gronden en de uitgangspunten voor de ontwikkeling van beide deelplannen (Noord en Zuid) door de ontwikkelaar is overeengekomen. In 2016 is een addendum gesloten op deze overeenkomst waarin nadere afspraken zijn vastgesteld. Inmiddels heeft de bestemmingsplanprocedure vertraging opgelopen als gevolg van een procedure bij de Raad van State. De afname van de gemeentelijke grond door de ontwikkelaar heeft plaatsgevonden in 2019. De werkzaamheden zijn inmiddels gestart. Tussen gemeente en ontwikkelaar is er nog een geschil over de werkzaamheden aan het dijklichaam van de Grietpolderweg, deze zal mogelijk dit jaar nog worden voorgelegd aan de Raad van Arbitrage. De afwikkeling van dit geschil zal van invloed zijn op de volledige financiële afwikkeling en het moment dat de grondexploitatie kan worden afgesloten. Naar verwachting zal dat pas in 2023 kunnen plaatsvinden.

Connexxion (Leimuiden)

De noordelijke helft van dit perceel is in 2014 aan de provincie Zuid-Holland verkocht ten behoeve van de reconstructie van de N207. Het resterende deel van de kavel is beoogd bedrijventerrein en kan, binnen een nader vast te stellen planologisch kader, uitgegeven worden. In afwachting van besluitvorming over de passage N207 hebben geen concrete activiteiten plaatsgevonden. Daarnaast is deze locatie in beeld voor de realisatie van extra sociale woningbouw en heeft zich een initiatiefnemer gemeld voor deze locatie. Omdat hier nog geen besluit over is genomen is dit niet verwerkt in de grondexploitatie. De looptijd van de grondexploitatie is met een jaar doorgeschoven aangezien er nog geen zekerheid is over de planning en invulling van de omliggende infrastructuur.

Nieuwe Wetering Noord

Deze grondexploitatie loopt vanaf 1987. Hierbij is in eerste instantie uitgegaan van 49 woningen. Een deel van deze woningen is inmiddels gerealiseerd. Uitgangspunt voor de voorliggende grondexploitatie is het onherroepelijk bestemmingsplan van eind 2014. Inmiddels zijn alle kavels behoudens kavel 2 en 5 verkocht. Voor de twee resterende kavels wordt enerzijds ingezet op een invulling met grondgebonden woningen op basis van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (kavel 2) en sociale huurwoningen (kavel 5). Met betrekking tot kavel 2 heeft vanwege de ligging van het dijklichaam een herontwerp moeten plaatsvinden van de openbare ruimte en de verkaveling. Dit heeft er toe geleid dat de verkoop en verdere ontwikkeling enigszins is vertraagd. Voor kavel 5 zal in de komende periode een intentieovereenkomst worden gesloten met Meerwonen over deze ontwikkeling. De feitelijke ontwikkeling zal pas in 2023 plaatsvinden.

Braassemerland (Roelofarendsveen)

Deelgebied GEM

In 2008 is bij het Masterplan een grondexploitatie voor Braassemerland vastgesteld. In 2013 is voor een groot deel van het gebied een gezamenlijke grondexploitatiemaatschappij (GEM) opgericht. Voor dit deelgebied is een gemeentelijke deelgrondexploitatie geopend. Daarnaast is de GEM als deelneming opgenomen in de gemeentelijke administratie.

Een toelichting op deze deelneming is in paragraaf zes van deze begroting opgenomen.

Het deelgebied GEM binnen de gemeentelijke grondexploitatie omvat de gemeentelijke plankosten, de boekwaarde van de verworven gronden door de gemeente, enkele civieltechnische werken ten behoeve van het plangebied en de inbreng van de gemeentelijke gronden in de GEM. De gronden binnen dit gebied zullen fasegewijs vanuit de grondexploitatie Braassemmerland, deelgebied GEM, overgedragen worden aan de GEM. Door verschillende oorzaken die deels vorig jaar zijn ontstaan loopt realisatie van kosten en opbrengsten achter op de prognose. Deze schuiven door naar volgende jaren.

Deelgebied West End

Dit gebied was deels in eigendom van de gemeente en deels in eigendom van Heembouw en Kennemerland Beheer B.V. In 2016 is met deze partijen een overeenkomst gesloten over de grondverkoop (grondruil met Wijsmanterrein) van het gemeentelijk perceel en de ontwikkeling van dit deelgebied. Uitgangspunt is dat de volledige ontwikkeling en realisatie voor rekening en risico van de marktpartijen plaatsvindt en dat door deze partijen een exploitatiebijdrage wordt gedaan. De laatste fase is vrijwel afgerond, de eerste oplevering vindt binnenkort plaats. Afhankelijk van de voortgang van deze laatste werkzaamheden en financiële afwikkeling kan deze grondexploitatie per 1 januari 2023 worden afgesloten.

Voormalig gemeentehuis Rijnsaterswoude

Eind 2018 is de grondexploitatie 'Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude' vastgesteld. In het voormalig gemeentehuis zijn naast een integraal kindcentrum (IKC) ook 15 appartementen voorzien. Voor de realisatie van het IKC en de sociale huurwoningen en voor verkoop van appartementsrechten ten behoeve van vrije sector appartementen heeft in 2020 een tender plaatsgevonden. Eind 2020 is definitief gegund en inmiddels is aangevangen met de werkzaamheden. De realisatie van de school maakt geen onderdeel uit van de grondexploitatie. Op de achter het gemeentehuis gelegen kavel zijn nieuwbouwwoningen voorzien. Het bestemmingsplan dat in deze mogelijkheid voorziet is inmiddels onherroepelijk en er wordt gewerkt aan een verkavelingsprincipe.

De woningen in het voormalig gemeentehuis zijn inmiddels opgeleverd en de directe omgeving is vrijwel volledig woonrijp gemaakt. De ontwikkeling van het achterliggende perceel met de 8 twee onder een kap woningen zal naar verwachting in 2023 starten. De aanbestedingsprocedure voor de bouw van de woningen en het inrichten van verkoopprocedure van de woningen is gestart en komend half jaar zal de aanbestedingsprocedure voor de bouw worden gestart. Ten opzichte van de vastgestelde grondexploitatie schuiven daarmee enkele begrote kosten voor 2022 door naar 2023.

Elzenlaan

In 2018 is de grondexploitatie Van Egmondlocatie vastgesteld. Deze is onderdeel van het programma ESW (Extra Sociale Woningbouw). Op deze locatie zijn 20 sociale woningen gerealiseerd. De bouw is afgerond en oplevering heeft plaatsgevonden. Daarnaast is het woonrijp maken volledig afgerond. Deze grondexploitatie kan eind 2022 worden afgesloten.

Risicoanalyse grondexploitaties

De financiële effecten van deze situatie bij de gemeentelijke ruimtelijke projecten worden voortdurend in beeld gebracht door een inventarisatie van risico's en kansen. Een risicoanalyse per project levert een goede en betrouwbare basis voor de bepaling van het totale risicoprofiel van het grondbedrijf. Een risicoprofiel van een grondexploitatie houdt in, dat rondom het

geraamde resultaat op een prijspeildatum een bandbreedte wordt bepaald. Deze bandbreedte volgt uit de geïnventariseerde kansen en risico's. Dit resultaat zal in het geval van een verliesgevend project gereserveerd worden in de reserve bouwgrondexploitatie. Indien een project qua geraamd resultaat positief is, maar door het bijbehorende risicoprofiel negatief dreigt te worden dan zal ook dat deel in de reserve bouwgrondexploitatie worden gereserveerd. Van de uitkomsten wordt het berekende grondexploitatie resultaat genomen voor het bepalen van de minimaal benodigde stand voor de reserve bouwgrondexploitatie. Het geactualiseerde resultaat is wel een momentopname, namelijk per 1 januari 2021. De inschatting van de risico's bij de projectontwikkelingen en grondposities hoeft vooralsnog niet aangepast te worden ten opzichte van de stand per 1 januari 2021. Voor de voorziene verliezen op grondexploitaties zijn voorzieningen getroffen.

Reservering voor onvoorziene risico's

	Ingeschat risico per 1-1-2021 en gelabeld in reserve grondexploitatie	
Centrumplan Leimuiden	€	90.000
Braassemerland	€	1.953.000
Elzenlaan - Woubrugge	€	25.000
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€	116.000
Voormalig gemeentehuis	€	79.000
Totaal onvoorziene risico's	€	2.263.000

Verliesgevende grondexploitaties

	Verliesvoorziening per 1-1-2022		Gelabeld in verliesvoorziening per 31-12-2022	
	Jaarrekening 2021	Toevoeging rente (2%)		
Centrumplan Leimuiden	€ -2.327.863	€ -46.557	€	-2.374.420
Braassemerland (grondexploitatie)	€ -6.069.339	€ -121.387	€	-6.190.726
Elzenlaan - Woubrugge	€ -259.237	€ -5.185	€	-264.422
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€ -8.656.439	€ -173.129	€	-8.829.568

Winstgevende grondexploitaties

	Verwacht resultaat per 1-1-2022		Ingeschat risico per 1-1-2022	
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€	197.896	€	116.000
Voormalig gemeentehuis	€	541.641	€	79.000
Totaal winstgevende grondexploitaties	€	739.537	€	195.000

Af te sluiten grondcomplexen

Het is de verwachting dat nog dit jaar de grondexploitatie voor de Elzenlaan en mogelijk Westend (onderdeel van Braassemerland), kunnen worden afgesloten.

Nieuwe ontwikkelingen

In 2022/2023 kunnen de grondexploitaties Kloofpad en Grietpolder mogelijk worden geopend.

Verkoop gronden voorraad

De verkoop van gronden en gebouwen die tot deze voorraad behoren, gaat ook in 2023 door. Deze zijn gewaardeerd en er kan bij verkoop een resultaat ten opzichte van de waardering ontstaan.

FINANCIËLE BEGROTING

- Een overzicht van baten en lasten van de programmabegroting 2023
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten met:
 - gehanteerde kaders bij de begroting
 - hoofdlijnen analyse verschillen begroting 2023 vs begroting 2022 en begroting 2023 vs de jaarrekening 2021
 - overzicht van geraamde incidentele baten en lasten per programma
 - overzicht van het structurele begrotingsresultaat
 - overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
 - overzicht van reservepositie en gespecificeerd verloop van reserves
 - overzicht van stand van voorzieningen en gespecificeerd verloop van de voorzieningen
- Uiteenzetting van de financiële positie met:
 - financieel overzicht van het bestaande beleid en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen: zie hiervoor het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief
 - geprognosticeerde begin- en eindbalans van 2023, en 2024 t/m 2026
 - EMU-saldo 2022 en geraamd EMU-saldo 2023 t/m 2026
- Voorgeschreven overzichten:
 - jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen
 - overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld
 - verplichte/ noodzakelijke (vervangings)investeringen/ uitgaven, onderscheiden in investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut: zie overzicht II bij het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief. Alle genoemde investeringen zijn investeringen met economisch nut
 - financiering: zie paragraaf 4
- Begroting en het meerjarenperspectief

Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft de totale raming van baten en lasten, het saldo van baten en lasten en het geraamde resultaat van de programmabegroting, dat ontstaat inclusief de reservemutaties.

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Verschillen			
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Beg. 2023 vs beg. 2022		Beg. 2023 vs rek. 2021	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	4.658	-430	4.124	-51	4.425	-52	301	-1	-233	377
2 - Sociaal domein	27.193	-7.277	26.177	-6.065	28.801	-6.058	2.624	7	1.608	1.219
3 - Ruimte en leefomgeving	22.859	-16.141	21.384	-12.635	22.125	-12.774	740	-139	-735	3.366
	54.710	-23.848	51.686	-18.751	55.350	-18.885	3.665	-133	640	4.963
Algemene dekkingsmiddelen										
lokale heffingen	370	-8.465	304	-6.100	329	-6.538	24	-438	-42	1.927
algemene uitkering	0	-35.179		-34.992		-40.554	0	-5.561	0	-5.375
dividend		-640		-695		-695	0	0	0	-55
financieringsfunctie	1.522	-2.195	2.119	-1.923	2.642	-2.702	523	-780	1.120	-508
	1.892	-46.479	2.423	-43.710	2.971	-50.489	548	-6.779	1.078	-4.010
programma overhead	7.922	-94	9.077	-63	9.305	-64	228	-2	1.383	30
vennootschapsbelasting	0	0	1		1		0	0	1	0
Saldo van baten en lasten	64.524	-70.421	63.187	-62.524	67.627	-69.438	4.440	-6.914	3.102	983
mutaties reserves:										
1. Bestuur, regio en middelen	0	-387	0	-369	0	-284	0	85	0	103
2. Sociaal domein	500	-62	0	-250	0	-50	0	200	-500	12
3. Ruimte en leefomgeving	1.992	-2.584	78	-633	335	-101	257	532	-1.657	2.484
4. Algemene dekkingsmiddelen	2.136	-2.371	0	0	0	-300	0	-300	-2.136	2.071
totaal mutaties reserves	4.628	-5.405	78	-1.252	335	-735	257	517	-4.293	4.670
Resultaat / budgettaire ruimte	6.674		511		2.211		1.700		-4.463	

Onderstaand overzicht geeft het meerjarig begrotingsbeeld:

Bedragen * € 1.000						
Programma	Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	4.426	-52	4.128	-52	4.131	-52
2 - Sociaal domein	28.998	-6.186	28.828	-6.314	28.885	-6.382
3 - Ruimte en leefomgeving	20.923	-11.421	21.201	-11.257	21.179	-11.039
	54.346	-17.659	54.157	-17.623	54.195	-17.474
Algemene dekkingsmiddelen						
lokale heffingen	329	-6.538	329	-6.538	329	-6.538
algemene uitkering		-41.821		-42.499		-38.734
dividend		-695		-695		-695
financieringsfunctie	3.626	-3.216	3.626	-3.117	3.422	-2.912
	3.955	-52.270	3.955	-52.849	3.751	-48.879
programma overhead	9.377	-64	9.336	-64	9.396	-64
vennootschapsbelasting	1		1		1	
Saldo van baten en lasten	67.678	-69.993	67.449	-70.536	67.342	-66.418
mutaties reserves:						
1. Bestuur, regio en middelen	0	-284	0	0	0	0
2. Sociaal domein	0	-50	0	0	0	0
3. Ruimte en leefomgeving	314	0	5	0	0	-161
4. Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
totaal mutaties reserves	314	-334	5	0	0	-161
Resultaat / budgettaire ruimte	2.335		3.083		-764	

Gehanteerde kaders voor de begroting 2023

- Om de “koopkracht” van de eigen inkomsten op peil te houden, worden de gemeentelijke belastingen, leges en waar contractueel mogelijk de huren en pachten jaarlijks geïndexeerd met een inflatiecorrectie voor 2023. In deze begroting is een inflatiecorrectie toegepast van 3.0%. Dit is gebaseerd op de prijs bruto binnenlands product voor 2022 uit de kerngegevenstabel van het CEP per maart 2022.
- In verband met de maximale kostendekkendheid van 100% is in de begroting het tarief voor afval verhoogd naar € 282,-. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen wordt het tarief voor 2023 definitief vastgesteld.
- Indien uit de jaarrekening, tussenrapportages of uit te verwachten ontwikkelingen volgt dat het budget structureel te laag is voor de taakuitoefening in 2023, kan een extra bijstelling plaatsvinden. Dit kan alleen in het geval dat de extra uitgaven onontkoombaar zijn. Bij substantiële aanpassingen zijn deze toegelicht in de begroting.
- Voor het berekenen van de salarislasten 2023 is ten opzichte van de begroting 2022 een toename van 3,6 % aangehouden, waarbij de salarislasten zijn geraamd op het maximum van een schaal.
- In de begroting worden de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen opgenomen. Als basis voor de berekening van de kapitaallasten van deze investeringen geldt dat vervanging plaatsvindt in het jaar dat de investering volledig is afgeschreven. Per individuele vervanging wordt gekeken of en wanneer vervanging noodzakelijk is voor de handhaving van het bestaande voorzieningenniveau.
- De rentecomponent in de kapitaallasten, de rentetoerekening aan grondexploitatie, reserves en voorzieningen wordt bepaald door de samenstelling van de leningenportefeuille. Deze staat onder invloed van de ontwikkelingen van de rente op de kapitaalmarkt en de aflossingsmomenten. Voor de begroting 2023 en verder is deze renteomslag bepaald op 1.2%.
- Voor de afvalstoffenheffing, rioolrechten, de marktgelden, de grafrechten en de leges geldt een kostendekking (inclusief btw) van maximaal 100%.
- De meerjarenbegroting is in constante prijzen. Dat wil zeggen dat voor de jaren na 2023 het prijspeil van 2023 is aangehouden.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend aan de hand van de gegevens uit de Meicirculaire uit het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar, eveneens op basis van constante prijzen.
- Voor de volumestijging ten aanzien van inwoner- en woningaantallen wordt de reeks bij de berekening van de meerjarenontwikkeling van de algemene uitkering aangehouden (rekenmodules bij de Meicirculaire 2022). Voor de periode 2023 tot en met 2026 bedragen deze:

	2023	2024	2025	2026
Inwoneraantallen	27.707	27.879	28.046	28.209
Woningaantallen	12.646	12.756	12.856	12.967

Verschillenanalyse

Op grond van artikel 19 BBV dient een toelichting te worden gegeven op aanmerkelijke verschillen tussen de primaire begroting 2023 en de realisatie 2021 en tussen de primaire begroting 2023 en de begroting van het daaraan voorafgaande jaar. Onderstaand is deze toelichting op hoofdlijnen gegeven (N = nadelig effect; V = voordelig effect). Hierbij is van het totaaloverzicht per programma dat op de volgende bladzijde volgt eerst nog een samenvattende tabel opgenomen:

Samenvatting in totalen uit de hierna gegeven specificatie per programma

Bedragen * € 1.000

Programma	Verschillen					
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Beg 2023 vs beg 2022	Beg 2023 vs rek 2021	
Totaal lasten	64.524 N	63.187 N	67.627 N	4.440 N	3.102 N	
Totaal baten	-70.421 V	-62.524 V	-69.438 V	-6.914 V	983 N	
Totaal saldo baten en lasten	-5.897 V	663 N	-1.811 V	-2.474 V	4.086 N	
Stortingen in reserves	4.628 N	78 N	335 N	257 N	-4.293 V	
Onttrekkingen aan reserves	-5.405 V	-1.252 V	-735 V	517 N	4.670 N	
Resultaat na bestemming / budgettaire ruimte	-6.674 V	-511 V	-2.211 V	-1.700 V	4.463 N	

Verschil tussen begroting 2023 en begroting 2022

Bedragen * € 1.000

Jeugd	1.250 N
Wegen en verkeer	750 N
Loonkostenstijging (CAO en mutatie personeel)	573 N
ICT kosten en verdere digitalisering en dienstverlening	428 N
Casemanagers voor Wonen en bouwen en Omgevingswet	353 N
Werk en Inkomen	286 N
Stijging van rentelasten	190 N
Opdracht ondersteuning	156 N
Organisatieontwikkeling en verbindingsactiviteiten personeel	104 N
Wmo verstrekingskosten	85 N
Verhoging bijdrage Hecht	63 N
Verhoging bijdrage Regionale Brandweer	61 N
Compensatie verenigingen in kosten OZB	45 N
Diverse indexaties waaronder verzekeringen	34 N
Indexatie Cyclus en afvalstoffenheffing kostendekkend maken	-102 V
Hogere opbrengsten uit OZB en andere belastingen	-413 V
Hogere inkomsten uit algemene uitkering en uitkering sociaal domein	-5.562 V
	-1.700 V

Programma	Verschillen				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Beg 2023 vs beg 2022	Beg 2023 vs rek 2021
1 - Bestuur, regio en middelen					
Lasten van het programma	4.658 N	4.124 N	4.425 N	301 N	-233 V
Baten van het programma	-430 V	-51 V	-52 V	-1 V	377 N
Programmasaldo baten en lasten	4.228 N	4.073 N	4.372 N	299 N	144 N
Stortingen in reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekkingen aan reserves	-387 V	-369 V	-284 V	85 N	103 N
Programmaresultaat	3.841 N	3.704 N	4.088 N	384 N	247 N
2 - Sociaal Domein					
Lasten van het programma	27.193 N	26.177 N	28.801 N	2.624 N	1.608 N
Baten van het programma	-7.277 V	-6.065 V	-6.058 V	7 N	1.219 N
Programmasaldo baten en lasten	19.915 N	20.112 N	22.743 N	2.631 N	2.827 N
Stortingen in reserves	500 N	0 N	0 N	0 N	-500 V
Onttrekkingen aan reserves	-62 V	-250 V	-50 V	200 N	12 N
Programmaresultaat	20.354 N	19.862 N	22.693 N	2.831 N	2.339 N
3 - Ruimte en leefomgeving					
Lasten van het programma	22.859 N	21.384 N	22.125 N	740 N	-735 V
Baten van het programma	-16.141 V	-12.635 V	-12.774 V	-139 V	3.366 N
Programmasaldo baten en lasten	6.719 N	8.749 N	9.351 N	601 N	2.632 N
Stortingen in reserves	1.992 N	78 N	335 N	257 N	-1.657 V
Onttrekkingen aan reserves	-2.584 V	-633 V	-101 V	532 N	2.484 N
Programmaresultaat	6.126 N	8.194 N	9.585 N	1.391 N	3.459 N
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten van het programma	9.815 N	11.501 N	12.277 N	775 N	2.462 N
Baten van het programma	-46.574 V	-43.773 V	-50.553 V	-6.781 V	-3.980 V
Programmasaldo baten en lasten	-36.759 V	-32.271 V	-38.277 V	-6.005 V	-1.518 V
Stortingen in reserves	2.136 N	0 N	0 N	0 N	-2.136 V
Onttrekkingen aan reserves	-2.371 V	0 N	-300 V	-300 V	2.071 N
Programmaresultaat	-36.994 V	-32.271 V	-38.577 V	-6.305 V	-1.583 V
Resultaat na bestemming / budgettaire ruimte	-6.674 V	-511 V	-2.211 V	-1.700 V	4.463 N

Verskil tussen begroting 2023 en rekening 2021

Mutaties opgenomen in de begroting 2023 niet begrepen in de rekening	-1.700 V
Jaarresultaat 2021 incidenteel dus niet doorwerkend in de begroting 2023	6.674 N
Bij de begroting 2022 ontstane bufferruimte doorwerkend in de begroting 2023	-510 V
	<u>4.463 N</u>

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij dit onderdeel is een overzicht gegeven van de baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt met een incidenteel karakter. Met deze posten is al rekening gehouden in het meerjarenperspectief, waardoor deze niet meer van invloed zijn op de begrotingsresultaten.

Overzicht <u>incidentele</u> lasten en baten 2023-2026									
Programma 1 - Bestuur, regio en middelen									
Product		Omschrijving	2023		2024		2025		2026
Lasten									
6001003	Bijdrage	Holland Rijnland Investeringsstrategie	284	N	284	N			
			284	N	284	N	0		0
storting in reserves:									
	nvt								
incidentele lasten na mutatie reserves			284	N	284	N	0		0
Baten									
	nvt								
			0		0		0		0
onttrekking aan reserves:									
6001010	Dekking bijdrage	Holland Rijnland Investeringsstrategie	-284	V	-284	V			
incidentele baten na mutatie reserves			-284	V	-284	V	0		0

Programma 2 - Sociaal domein									
Product	Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
Lasten									
6042000	1e inrichting uitbreiding Kaskade			230	N				
6067103	Hospice Amandi	50	N	50	N				
storting in reserves:									
nvt									
incidentele lasten na mutatie reserves		50	N	280	N	0		0	
Baten									
nvt									
		0		0		0		0	
onttrekking aan reserves:									
6001020	Dekking hospice Amandi	-50	V	-50	V				
incidentele baten na mutatie reserves		-50	V	-50	V	0		0	

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving					
Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten					
6031002	Ambtelijke inzet Energieakkoord 2017-2025	40 N	40 N	40 N	40 N
6031002	Bijdrage Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025	27 N	27 N	27 N	27 N
6034000	Molendag	11 N			
6081001	Implementatie Omgevingswet	300 N			
6081002	Herinrichting Sportpad		98 N	98 N	98 N
6081002	Extra 1e inrichting uitbreiding KC Noord (onderdeel sportpad)			114 N	
6082000	Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2023	90 N			
		467 N	165 N	279 N	165 N
<i>storting in reserves:</i>					
6001030	Saldo exploitatie riolering (niet beklemd)	296 N	116 N		
6001030	Storting beheerplan civiele kunstwerken (wegen infra)	39 N	198 N	5 N	
incidentele lasten na mutatie reserves		802 N	479 N	284 N	165 N
Baten					
nvt					
		0	0	0	0
<i>onttrekking aan reserves:</i>					
6001030	Dekking Molendag	-11 V			
6001030	Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2023	-90 V			
6001030	Dekking beheerplan civiele kunstwerken (wegen infra)				-161 V
incidentele baten na mutatie reserves		-101 V	0	0	-161 V
Algemene dekkingsmiddelen					
Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten					
nvt					
		0	0	0	0
<i>storting in reserves:</i>					
nvt					
incidentele lasten na mutatie reserves		0	0	0	0
Baten					
6005004	Vergoeding inbreng eigen vermogen VOF Braassemerland	-259 V	-268 V	-213 V	-137 V
		-259 V	-268 V	-213 V	-137 V
<i>onttrekking aan reserves:</i>					
6001030	Dekking implementatie Omgevingswet	-300 V			
incidentele baten na mutatie reserves		-559 V	-268 V	-213 V	-137 V
totaal incidentele lasten na mutatie reserves		1.221 N	1.128 N	284 N	165 N
totaal incidentele baten na mutatie reserves		-1.079 V	-687 V	-213 V	-298 V

Overzicht van structureel begrotingsresultaat

Bedragen * € 1.000

	Vaststelling kengetal structurele exploitatieruimte in %	: ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%						
	Voor de begroting:	Voor het jaarverslag:	Verslag. T	Begr. T-1	Begr. t	mjr t+1	mjr t+2	mjr t+3
			2021	2022	2023	2024	2025	2026
A	Structurele lasten = (geraamde totaal van de lasten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele lasten per programma, bedoeld in artikel 19, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	Structurele lasten = (het gerealiseerde totaal van de lasten, bedoeld in artikel 27, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het gerealiseerde totaal van de incidentele lasten per programma, bedoeld in artikel 28, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	60.332	66.856	67.341	66.815	67.120	67.127
B	Structurele baten = (geraamde totaal van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele baten per programma, bedoeld in artikel 19, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	Structurele baten = (gerealiseerde totaal van de baten, bedoeld in artikel 27, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele baten per programma, bedoeld in artikel 28, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	66.396	68.278	69.648	70.211	70.700	66.505
C	Het beoogde totaal van de structurele toevoegingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	Het totaal van de structurele toevoegingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 28, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	0	0	0	0	0	0
D	Het beoogde totaal van de structurele onttrekkingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	Het totaal van de structurele onttrekkingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 28, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	0	0	0	0	0	0
E	Het geraamde totaal saldo van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, exclusief de mutaties reserves.	Het gerealiseerde totaal saldo van de baten, bedoeld in artikel 27, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, exclusief de mutaties reserves.	70.421	68.646	69.388	69.943	70.487	66.368
	: ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		9%	2%	3%	5%	5%	-1%

Overzicht structurele mutaties reserves

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2023-2026					
bedrag * € 1.000					
Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
<u>storting in reserves:</u>					
nvt					
		0	0	0	0
<u>onttrekking aan reserves:</u>					
nvt					
		0	0	0	0

Meerjarig overzicht van de vermogenspositie

Overzicht van de reservepositie en de getroffen voorzieningen

Bij dit onderdeel wordt een meerjarig beeld gegeven van het verwachte verloop van de gevormde reserves en de getroffen voorzieningen.

Stand en het verloop van de reserves							
		Bedragen * € 1.000					
Omschrijving		Algemene reserve	Reserve grond exploitatie	Reserve wegen infra	Reserve Holland Rijnland	Reserve Riolering	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2023		23.652	3.175	87	738	2.836	30.486
Toevoegingen 2023	Rente 0%	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	39	-	296	335
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-361	-	-	-284	-	-645
	Afsluiten Centrumplan Leimuiden	-	-90	-	-	-	-90
Saldo 1-1-2024		23.291	3.085	126	453	3.131	30.087
Toevoegingen 2024	Rente 0%	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	198	-	-	198
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-50	-	-	-284	-116	-450
Saldo 1-1-2025		23.241	3.085	324	169	3.016	29.835
Toevoegingen 2025	Rente 0%	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	5	-	-	5
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-
Saldo 1-1-2026		23.241	3.085	328	169	3.016	29.840
Toevoegingen 2026	Rente 0%	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-161	-	-	-161
Saldo 1-1-2027		23.241	3.085	167	169	3.016	29.678

Stand en het verloop van de voorzieningen							
		Bedragen * € 1.000					
Omschrijving		Voorziening onderhoud gebouwen	Voorziening wethouders pensioenen	Voorziening nadelige grexten	Voorziening Ghoybos	Voorziening riolering	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2023		941	3.854	6.825	446	4.134	16.200
Toevoegingen 2023	Rente	-	96	137	3	-	236
	Bijdrage van exploitatie	378	-	-	-	-	378
Beschikkingen	Verminderen	-33	-92	-	-51	-	-177
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-89	-	-	-	-	-89
	Afsluiten Centrumplan Leimuiden	-	-	-2.483	-	-	-2.483
Saldo 1-1-2024		1.107	3.858	4.479	398	4.134	13.977
Toevoegingen 2024	Rente	-	96	90	3	-	189
	Bijdrage van exploitatie	378	-	-	-	-	378
Beschikkingen	Verminderen	-415	-94	-	-59	-	-568
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-65	-	-	-	-	-65
Saldo 1-1-2025		916	3.860	4.569	342	4.134	13.821
Toevoegingen 2025	Rente	-	96	91	3	-	191
	Bijdrage van exploitatie	378	-	-	-	-	378
Beschikkingen	Verminderen	-216	-96	-	-59	-7	-378
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-63	-	-	-	-	-63
Saldo 1-1-2026		925	3.860	4.660	286	4.127	13.858
Toevoegingen 2026	Rente	-	97	93	2	-	192
	Bijdrage van exploitatie	378	-	-	-	-	378
Beschikkingen	Verminderen	-346	-98	-	-59	-7	-511
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-82	-	-	-	-	-82
Saldo 1-1-2027		785	3.859	4.753	229	4.120	13.746

Voorgeschreven (BBV) verplicht op te nemen informatie/verklaringen

Geprognosticeerde balans per begin en eind 2021 en 2022-2026

BALANS (per ultimo jaar)													x € 1.000
activa	2021	2022	2023	2024	2025	2026	passiva	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	Algemene reserves	20.005	23.652	24.714	26.875	29.210	32.293
Materiële vaste activa	72.601	78.000	89.405	93.249	94.610	95.511	Bestemmingsreserves	9.974	7.485	6.796	6.825	6.830	6.668
Kapitaalverstreking aan deelnemingen	7.095	8.945	9.945	9.445	8.275	6.275	Resultaat na bestemming	6.674	1.423	2.211	2.335	3.083	-764
Rekening-courantverhouding met SVn	490	1.490	990	490	490	490							
Lening aan deelnemingen	2.745	2.745	2.745	2.745	915	915							
Overige langlopende leningen	4.733	4.599	4.965	5.331	5.249	5.167	Voorzieningen	9.544	9.375	9.497	9.252	9.198	8.993
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	0	0	0	0	0	0	Vaste schulden met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	49.671	57.058	66.686	64.302	60.909	59.504
Voorraden - IEGG	7.932	6.462	5.882	2.734	2.237	2.272	Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar	4.519	6.796	7.547	7.917	6.056	7.444
Voorraden - gereed produkt	4	4	4	4	4	4							
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2.635	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	Overlopende passiva	7.336	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Liquide middelen	2	544	514	510	506	505		0	0	0	0	0	0
Overlopende activa	9.487	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000							
	107.724	112.789	124.450	124.507	122.285	121.138		107.724	112.789	124.450	124.507	122.285	121.138

EMU-saldo

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (kabinet, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het daaraan voorafgaande jaar en het daarop volgende jaar in de begroting zichtbaar wordt gemaakt. In onderstaande tabel is deze verplichting vertaald.

EMU-saldo						Bedragen * € 1.000				
Omschrijving	Begroting									
	2022	2023	2024	2025	2026					
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-663	1.727	2.230	3.088	-925					
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.787	2.592	2.963	3.217	3.348					
3 Dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie?	-1.177	-2.012	414	407	406					
4 Investerings- (in) materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	4.872	13.997	7.265	5.024	4.682					
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-					
6 Desinvesteringen in (in) materiële vaste activa:	-	-	-	-	-					
Baten uit desinvesteringen in (in) materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord										
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw -, woonrijp maken e.d.	2.477	1.567	372	232	-					
8 Baten bouw grondexploitatie:	5.897	4.529	3.379	458	-					
Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord										
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	353	212	569	369	519					
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-					
11 Verkoop van effecten:										
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee					
b Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-	-	-	-	-					
Berekend EMU-saldo	-857	-8.940	779	1.545	-2.372					

Jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen

Als gevolg van het BBV dient in dit onderdeel tevens afzonderlijk aandacht te worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen. Hierbij moet worden gedacht aan arbeidskosten van niet meer actieve werknemers, zoals wachtgelden, wethouderspensioenen en afdracht ziektekostenpremie. In de regelgeving is bepaald dat voor deze verplichtingen geen balansvoorzieningen mogen worden opgenomen, indien het jaarlijks gelijkblijvende bedragen betreft (van vergelijkbaar volume). Wel mag er een reserve gevormd worden voor arbeidgerelateerde verplichtingen waarvan de omvang niet jaarlijks gelijk is. Bij Kaag en Braassem is een voorziening gevormd voor de verplichtingen voortvloeiende uit wethouderspensioenen. Bij de gemeente zijn geen functionarissen in dienst met een bezoldiging boven de Balkenendenorm.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

Taakveld		Begroting 2023		Saldo
		Lasten	Baten	
0 - Bestuur en ondersteuning				
0.1	0.1 Bestuur	2.314	-	2.314
0.2	0.2 Burgerzaken	746	-330	416
0.3	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	122	-267	-145
0.4	0.4 Overhead	9.305	-64	9.241
0.5	0.5 Treasury	2.259	-3.100	-842
0.61	0.61 OZB woningen	329	-4.750	-4.421
0.62	0.62 OZB niet-woningen	-	-1.459	-1.459
0.64	0.64 Belastingen overig	-	-23	-2
0.7	0.7 Algemene uitkering	-	-40.554	-40.555
0.8	0.8 Overige baten en lasten	261	-	261
0.9	0.9 Vennootschapsbelasting	1	-	1
0.10	0.10 Mutaties reserves	335	-735	-400
0.11	0.11 Resultaat rekening van baten en lasten			-
	Subtotaal	15.671	-51.281	-35.610
1 - Veiligheid				
1.1	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.108	-52	2.056
1.2	1.2 Openbare orde en veiligheid	628	-	628
	Subtotaal	2.736	-52	2.684
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	2.1 Verkeer en vervoer	4.693	-270	4.423
2.5	2.5 Openbaar vervoer	282	-60	223
	Subtotaal	4.975	-330	4.645
3 - Economie				
3.1	3.1 Economische ontwikkeling	399	-5	394
3.2	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	-
3.3	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	33	-11	22
3.4	3.4 Economische promotie	130	-337	-207
	Subtotaal	562	-353	210
4 - Onderwijs				
4.2	4.2 Onderwijshuisvesting	1.515	-46	1.470
4.3	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.870	-549	1.321
	Subtotaal	3.385	-594	2.791
5 - Sport, cultuur en recreatie				
5.1	5.1 Sportbeleid en activering	245	-	245
5.2	5.2 Sportaccommodaties	1.820	-667	1.153
5.3	5.3 Cultuur	53	-	53
5.5	5.5 Cultureel erfgoed	65	-	65
5.6	5.6 Media	245	-	245
5.7	5.7 Openbaar groen en recreatie	2.784	-53	2.731
	Subtotaal	5.212	-720	4.492
6 - Sociaal domein				
6.1	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.679	-14	2.665
6.2	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.662	-	1.662
6.3	6.3 Inkomensregelingen	6.533	-4.567	1.966
6.4	6.4 WSW en beschut werk	201	-	201
6.5	6.5 Arbeidsparticipatie	855	-	855
6.6	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.347	-194	1.153
6.71a	6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	1.423	-	1.423
6.71b	6.71b Begeleiding (WMO)	688	-	688
6.72a	6.72a Jeugdzorg begeleiding			
6.72b	6.72b Jeugdzorg behandeling			
6.72c	6.72c Jeughulp dagbesteding			
6.72d	6.72d Jeughulp zonder verblijf overig	5.392	-22	5.370
6.74b	6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	17	-	17
6.74c	6.74c Gesloten plaatsing	268	-	268
6.81a	6.81a Bescherm wonen (WMO)	2	-	2
6.81b	6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	373	-	373
6.82b	6.82b Jeugdreclassering	425	-	425
	Subtotaal	21.864	-4.797	17.067

Bedragen * € 1.000				
Taakveld		Begroting 2023		Saldo
		Lasten	Baten	
7 - Volksgezondheid en milieu				
7.1	7.1 Volksgezondheid	1.197	-	1.197
7.2	7.2 Riolering	2.869	-4.097	-1.228
7.3	7.3 Afval	3.540	-4.822	-1.282
7.4	7.4 Milieubeheer	1.169	-	1.169
7.5	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	184	-63	121
	Subtotaal	8.959	-8.982	-23
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1	8.1 Ruimtelijke ordening	1.401	-	1.401
8.2	8.2 Grondexploitatie	1.776	-1.686	90
8.3	8.3 Wonen en bouwen	1.419	-1.378	41
	Subtotaal	4.596	-3.064	1.532
	Totaal baten en lasten	68.046	-70.257	-2.211

Begroting en het meerjarenperspectief

In het hiernavolgende onderdeel wordt inzicht gegeven in het te verwachten meerjarenperspectief voor de jaren 2024 tot en met 2026, waarbij de conceptbegroting voor 2023 als uitgangspunt is genomen. Voor de kaderstellende functie van de gemeenteraad is het van belang tevens de ontwikkelingen op de langere termijn te kennen. Met de meerjarenramingen wordt hierin, met het huidige inzicht in de cijfers voor latere jaren, zo goed als mogelijk voorzien. De meerjarenramingen dienen evenals de begroting voor het komende begrotingsjaar in beginsel structureel sluitend te zijn. Doordat in deze begroting nog geen rekening is gehouden met de extra bijdrage voor 2026 uit de Septembercirculaire, kan de Gemeente in dit document in 2026 geen positief sluitend resultaat laten zien. In het raadsvoorstel bij de begroting zijn de effecten van de Septembercirculaire 2022 wel verwerkt en laat de meerjarenbegroting structureel een positief resultaat zien. De effecten van de Septembercirculaire worden met het vaststellen van de begroting als eerste begrotingswijziging op de begroting verwerkt. (raadsbesluit)

In de meerjarenbegroting worden de consequenties van het beleid over een termijn tot drie jaren na het begrotingsjaar doorgerekend. Het gaat hierbij om beleid dat al is vastgesteld (bestaand beleid) en het beleid dat met het vaststellen van de begroting 2023 als nieuw beleid wordt aanvaard. De consequenties van het nieuwe beleid worden afzonderlijk in de (meerjaren-)begroting zichtbaar gemaakt, teneinde de financiële afwegingen bij keuzevraagstukken helder te krijgen.

In het recapitulatieoverzicht wordt een overzicht gegeven van de totale financiële positie voor 2023 tot en met 2026. In dit overzicht zijn de gegevens verzameld uit drie overzichten die op de hierna volgende bladzijden zijn opgenomen en achtereenvolgens de volgende informatie bevatten;

Overzicht I - Basisbegroting en de mutaties daarop in het meerjarenbeeld voor latere jaren
Hierin wordt een overzicht gegeven van alle baten en lasten van het bestaande beleid, voor 2023 doorgerekend met de in de begroting vermelde kaders voor 2023. Tevens is gekeken naar (wettelijk) onontkoombare ontwikkelingen met financiële consequenties. In het meerjarenbeeld is voor latere jaren voorts rekening gehouden met incidentele ramingen welke zijn opgenomen in de begroting voor 2023, deze zijn er voor latere jaren uitgefilterd of juist in latere jaren opgenomen indien deze niet van toepassing zijn op het begrotingsjaar 2023.

Overzicht II - Verplichte/noodzakelijke (vervangings)investeringen/uitgaven
Hierin worden de lasten van de verplichte (vervangings)investeringen vermeld, welke noodzakelijk zijn ter handhaving van het huidige voorzieningenniveau (bestaand beleid). Alle investeringen welke in de periode van het huidige meerjarenperspectief volledig zijn afgeschreven, worden beoordeeld op de noodzaak en tijdstip van vervanging en waar relevant voor de geraamde vervangingskosten opgenomen in dit overzicht.

Overzicht III

Als nieuw in de begroting zijn in overzicht III de budgetten voor Focus met Ambitie opgenomen. Indien er al een krediet of budget is toegekend door de raad, dan is het opgenomen als krediet of budget. Als het krediet of het budget nog op een later moment moet worden toegekend door

uw raad, dan is het verwerkt in de vorm van een stelpost. Het gaat hier om de ambities, die al waren opgenomen in de begroting 2021 en 2022. Daarnaast zijn er ook posten opgenomen voor nieuw beleid, waarvoor de raad bij het vaststellen van de Richtnota 2023 budget heeft beschikbaar gesteld.

Recapitulatie overzicht meerjarenperspectief					
Bedragen * € 1.000					
	Begroting	Meerjarenbegroting			
Meerjarenbeeld en inspanningen FmA / overige wensen	2023	2024	2025	2026	
I Saldo basisbegroting 2022 met mutaties voor niet structurele posten	-2.211 V	-3.558 V	-4.709 V	-864 V	
II Vervangingsinvesteringen/vrijval (kapitaallasten)	reeds verwerkt in basisbegr. 2021 198	198 N	372 N	435 N	
Begrotingsbeeld (incl. vervangingsinvesteringen)	-2.211 V	-3.360 V	-4.337 V	-429 V	
III Inspanningen vanuit FmA en overige wensen	67 N	1.092 N	1.321 N	1.260 N	
Reeds verwerkt in basisbegroting 2022	-67 V	-67 V	-67 V	-67 V	
Begrotingsbeeld (incl. FmA en overige wensen)	-2.211 V	-2.335 V	-3.083 V	764 N	

Basisbegroting en de mutaties daarop voor niet structurele posten					Overzicht I	
Bedragen * € 1.000						
Totale baten en lasten bestaand beleid	2023	2024	2025	2026		
Programma 1 Bestuur regio en middelen						
Lasten	4.425 N					
Baten	-337 V					
Saldo basisbegroting 2022	4.088 N	4.088 N	4.088 N	4.088 N		
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2022:						
Variatie budget raad door cyclus verkiezingen			-3 V	1 N		
Wegvallen tijdelijke inhuur			-6 V	-6 V		
Kosten veiligheidsmonitor		-3 V	-3 V	-3 V		
Meerjarenonderhoudsplan gebouwen		4 N	-0 V	-0 V		
Meerjarenbeeld programma 1	4.088 N	4.089 N	4.076 N	4.079 N		
Programma 2 Sociaal domein						
Lasten	28.801 N					
Baten	-6.108 V					
Saldo basisbegroting 2022	22.693 N	22.693 N	22.693 N	22.693 N		
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2022:						
Opdracht ondersteuning		-222 V	-212 V	-212 V		
DVO Alphen a/d Rijn (inkomensondersteuning en arbeidsinschakeling)		57 N	104 N	104 N		
BUIG		-120 V	-254 V	-323 V		
Meerjarenonderhoudsplan gebouwen		-34 V	0 N	0 N		
Rijksvaccinatieprogramma en prenataal huisbezoek (gedekt uit alg. middelen)		0 N	0 N	0 N		
Toezicht en handhaving kinderopvang (gedekt uit algemene middelen)		-	0 N	0 N		
Bijdrage aan Go! (woonplaatsbeginsel en projectleider) in 2023		-446 V	-446 V	-446 V		
Besparingen vanuit het rijk op jeugdzorg		-100 V	-500 V	-500 V		
Verhuur IKC Woubrugge		-8 V	-1 V	-1 V		
Doorbelasting ICT kosten		2 N	5 N	8 N		
Wegvallen tijdelijke inhuur			-11 V	-11 V		
Meerjarenbeeld programma 2	22.693 N	21.823 N	21.377 N	21.311 N		
Programma 3 Ruimte en leefomgeving						
Lasten	22.460 N					
Baten	-13.175 V					
Saldo basisbegroting 2022	9.285 N	9.285 N	9.285 N	9.285 N		
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2022:						
Bijstelling bouwleges		273 N	273 N	273 N		
Omgevingswet		-300 V	-300 V	-300 V		
Dekking omgevingswet uit algemene reserve		300 N	300 N	300 N		
Doorbelasting ICT kosten		6 N	12 N	19 N		
Doorbelasting vanuit huisvesting buitendienst		7 N	-1 V	-1 V		
Handhaving energielabel C kantoren (gedekt uit algemene middelen)		0 N	0 N	0 N		
Wijziging loonkosten		-67 V	-115 V	-115 V		
WPG audit		-13 V	-13 V	-13 V		
Anti discriminatievoorzieningen		0 N	0 N	0 N		
Meerjarenonderhoudsplan gebouwen		5 N	-0 V	-0 V		
Afsluiten Connexxion Leimuiden in 2023		-90 V	-90 V	-90 V		
Afsluiten Connexxion Leimuiden in 2023 tlv res.		90 N	90 N	90 N		
Mutatie saldo riolering		-20 V	-67 V	2 V		
Meerjarenbeeld programma 3	9.285 N	9.475 N	9.374 N	9.451 N		
Algemene dekkingsmiddelen						
Lasten	12.277 N					
Baten	-50.553 V					
Saldo basisbegroting 2022	-38.277 V	-38.277 V	-38.277 V	-38.277 V		
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2022:						
Vergoeding inbreng eigen vermogen VOF Braassemerland		-8 V	47 N	123 N		
Mutatie algemene uitkering (obv meicirculaire)		-1.267 V	-1.945 V	1.820 N		
Bijdrage BVO Rijn en Braassem		51 N	102 N	162 N		
Restsaldo treasury		545 N	622 N	551 N		
Meerjarenonderhoudsplan gebouwen		15 N	1 N	1 N		
Wijziging loonkosten		-5 V	-9 V	-9 V		
Inhuur gegevensbeheer			-75 V	-75 V		
Meerjarenbeeld algemene dekkingsmiddelen	-38.277 V	-38.946 V	-39.536 V	-35.705 V		
Meerjarenbeeld totaal resultaat programma's	-2.211 V	-3.558 V	-4.709 V	-864 V		

Verplichte/noodzakelijke (vervangings)investeringen/uitgaven										Overzicht II	
Bedragen * € 1.000											
Onderwerp		totaal invest.	jaar verv.	afschr. term.	kapitaallasten						
					2023	2024		2025		2026	
Programma 1 Bestuur, regio en middelen											
Kapitaallasten programma 1						-	N	-	N	-	N
Programma 2 Sociaal Domein											
Nieuwbouw de Elckerlyc (tbv IKC R.a.veen)		308	2021	40		10	N	10	N	10	N
Meerj. onderh.pl. de Schakel (tbv IKC R.a.veen)		29	2021	40		1	N	1	N	1	N
Nieuwbouw de Schakel (tbv IKC R.a.veen)		404	2021	40		13	N	13	N	13	N
Nieuwbouw de Wegwijzer (tbv IKC R.a.veen)		409	2021	40		13	N	13	N	13	N
Inr. uitbreiding de Roelevaer (tbv IKC R.a.veen)		12	2021	10		1	N	1	N	1	N
Bouw accommodatie 't Spant		154	2021	40		5	N	5	N	5	N
Meerjarenonderhoudsplan div. scholen		112	2022	40		4	N	4	N	4	N
Dakramen De Wegwijzer (tbv IKC R.a.veen)		62	2023	40		2	N	2	N	2	N
Dakrenovatie de Elckerlyc tbv IKC		30	2024	40				1	N	1	N
Nieuwbouw De Tweesprong		309	2026	40						10	N
Kapitaallasten programma 2						48	N	49	N	59	N
Programma 3 Ruimte en leefomgeving											
Vervanging kunstwerken		919	2023	40		29	N	29	N	29	N
Vervanging kunstwerken		17	2024	40				1	N	1	N
Uitvoering speelruimtebeleidsplan		105	2023	10		11	N	11	N	11	N
Uitvoering speelruimtebeleidsplan		66	2024	10				7	N	7	N
Uitvoering speelruimtebeleidsplan		105	2025	10						11	N
Uitvoering IBOR 2020-2024				div.		kap. lasten gedekt binnen staat c					
Uitvoering GRP 2019 - 2023		2.846	2022	div.		kap. lasten gedekt binnen grp					
Kapitaallasten programma 3						40	N	48	N	59	N
Kostenplaatsen											
Huisvesting	Aanpassingen	43	2023	10		5	N	5	N	5	N
	Geluids-/opnameinstallatie	59	2024	10				6	N	6	N
	Cardreaders raadszaal	31	2025	5						6	N
Voertuigen/gereedschappen											
	Voertuigen/gereedschappen	15	2023	div.							
	Voertuigen/gereedschappen	93	2024	div.				10	N	10	N
	Voertuigen/gereedschappen	20	2025	div.						2	N
Kapitaallasten kostenplaatsen						5	N	21	N	29	N
Totaal kapitaallasten vervangingsinvesteringen						93	N	118	N	147	N
Ramingen dekking door vrijval van kapitaallasten						105	N	254	N	287	N
Op te nemen in de meerjarenbegroting						198	N	372	N	435	N

Overzicht nieuw beleid										Overzicht III	
Bedragen * € 1.000											
Focus met Ambitie: Beschikbare stelposten begroting waarvoor nog separate kredieten moeten worden toegekend											
Nr. Omschrijving		2023		2024		2025		2026			
Programma 1 Bestuur, regio en middelen											
Totaal programma 1		-		-	N	-		-			
Programma 2 Sociaal domein											
Focus met Ambitie											
Stelpost KC Noord (kapitaallasten etc)		20	N	217	N	389	N	389	N		
Stelpost nieuwbouw zwembad de Tweesprong (kap.lasten en MOP)				456	N	456	N	456	N		
Geactualiseerde uitbreiding locatie Kaskade		1	N	17	N	141	N	141	N		
1e inrichting uitbreiding Kaskade				230	N						
Extra uitbreiding locatie KC Noord (voorheen IKC Oude Wetering)				12	N	27	N	80	N		
Totaal programma 2		22	N	932	N	1.015	N	1.067	N		
Programma 3 Ruimte en leefomgeving											
Focus met Ambitie											
Stelpost herinrichting Sportpad (beperkt)				98	N	98	N	98	N		
Infra & parkeren Kaskade				1	N	34	N	34	N		
Extra 1e inrichting uitbreiding KC Noord (onderdeel sportpad)						114	N				
Totaal programma 3		-	N	99	N	247	N	133	N		
Totaal financieel effect op meerjarenbeeld van reeds opgestarte ambities uit Focus met Ambitie		22	N	1.032	N	1.261	N	1.200	N		
Overige wensen raad											
Nr. Omschrijving		2023		2024		2025		2026			
Programma 2 Sociaal domein											
	OZB compensatie verenigingen	45	N	45	N	45	N	45	N		
Totaal programma 2		45	N	45	N	45	N	45	N		
Programma 3 Ruimte en leefomgeving											
	Kapitaallasten zwemstrandje (zaak 44667)			15	N	15	N	15	N		
Totaal programma 3		-	N	15	N	15	N	15	N		
Totaal stelpost overige wensen		45	N	60	N	60	N	60	N		
Totaal generaal Focus met Ambitie en overige wensen		67	N	1.092	N	1.321	N	1.260	N		